kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

SAYI: 5 AĞUSTOS 1995 35.000 TL. (KDV DAHİL)

cobain efsanesinin öbür yüzü

SEN AĞZINLA KUŞ TUT COURTNEY

bugün komite, yarın yönetim

KADINLAR TARİŞ'TE ÖRGÜTLENİYOR

EN "ERKEK ANA" TANSU!

ERKEK BEDENİNİ ARZULAMAK!

Merhaba

Hatırlıyor musunuz, kadınlar Pekin'e trenle gidecek haberini birinci sayımızda vermiştik. Herşey tamamlandı, tren hareket etmek üzere. Cenevre'de kurulu Kadınların Uluslararası Barış ve Özgürlük Ligası, Pekin'deki toplantıya Kadınların Barış Treni'yle gidiyor. Helsinki'den yola çıkacak ve Busya, Ukrayna, Romanya, Bulgaristan, Türkiye, Kazakistan'a uğradıktan sonra Pekin'e ulaşacaklar. Kısacası 14 Ağustos Pazartesi günü İstanbul'da olacaklar. Yaklaşık üç yüz kadını biz ağırlayacağız. Trende Türkiye'den bir tek kadın var! Pazartesi'den Ayşe Düzkan. Kadın Kütüphanesi, Mor Çatı ve İnsan Hakları Derneği ziyaret edilecek. Eğer treni karşılamak isterseniz bize telefon edip hangi saatte nerede olacaklarım öğrenebilirsiniz.

Ya siz neler yapıyorsunuz? Pazartesi üzerine neler düşünüyorsunuz? Beğendikleriniz, beğenmedikleriniz... Hem sizleri de biraz tanımak istiyoruz. İşte bunları öğrenmek için bir anket hazırladık. Biliyoruz bu konuda çok fazla bir alışkanlık yok ama, ne olur şu anketi doldurup bize gönderin. Çok makbule gececek. Daha güzel, daha istediğiniz gibi bir Pazartesi olacağız.

Şimdi gelelim bu sayıya, malumunuz üzerine Türkiye'nin başbakanı kadın. Ne kadınların oyuyla seçildi, ne de kadınlar için bir şey yaptı ama kadınları kullandı. Onu eleştirenler ise, kadınlığına çok laf söyledi. Biz de Tansu Çiller'i kapak yaptık. Tam bir ekip çalışmasıydı. Bakalım nasıl bulacaksınız?

Ege kıyıları yazın çok hareketli olur. Bu kez farklı bir hareketlilik var; Tariş'te kadınlar örgütleniyor. Tarlasında, çiftliğinde çalışan kadınlar biraraya geldiler ve bir kadın komitesi oluşturdular. Yıllardır feministleri "köylü kadınlar için ne yapıyorsunuz" diye eleştirenlerin gözü aydın! Onlara verecek bir örneğimiz var artık. Yok, Tariş'teki örgütlenmeyle bir ilgimiz yok. Zaten biz de bunu anlatmaya çalışıyorduk. Kadın örgütlenmesinin, bildik başka politik örgütlenmeler gibi olmadığını anlatmaya çalıştık. Elbette yıllardır kadınlarla ilgili söz söylememizin, "kadınların" medyanın ilgi odağı olmasının, fırsat bulduğumuz her yerde sorunlarımızdan söz etmemizin bir etkisi olmuştur. Ama bu kadar. Her kadın, her grup sonuçta kendi örgütlenmesini kendisi yaratır.

Sık sık genelevlerden söz ediyoruz, gerçi bugünlerde herkes bundan söz ediyor, çünkü genelevler örgütleniyor. Biz de sendikal mücadeleyi yazmadan edemedik. Farkı göreceksiniz.

Eylül'de buluşmak üzere.

Ankara Pazartesi Grubu!

Doğrusu Ankaralılar çok hızlı. İlk sayımızdan itibaren öyle çok arayıp sordular ki. Üstelik arayıp sormakla kalmayıp, "biz de bir şeyler yapmak istiyoruz" dediler. Sonra Ankara'dan Hümayun kolları sıvadı ve toplanmaya başladılar. İlk toplantılarını 10 Temmuz'da yaptılar ve derhal her Pazartesi toplanmaya karar verip kendilerine de Ankara Pazartesi Grubu dediler. Bundan sonra Pazartesi günleri saat 19.00'da, Maliyeciler Lokali'nde en üst katta olacaklar. Ankaralılara duyurulur... Açık adres: Karanfil Sokak, No. 19/9-10, Kızılay, Ankara. Ankaralıların bu hızı devam ederse Eylül'deki okur toplantısını galiba Ankara'da yapacağız.

kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

Türkiye'yi yöneten de o, eşini kendisine reis ilan eden de... En "duygusal" ses tonuyla konuşup, ağlayan da o, masaya sertçe vurup "erkek" sözü verdiren de. Laikliği savunan da o, Sivas yangınında "şeriat isteriz" diye bağıranları koruyan da. "Kırat'ın dişi binicisi sizi mahçup etmeyecek" diyen de o, kadınları yok sayan da. Eşarbını geleneksel tarzda başını örtmek için kullanan da o, Fransız usulü omuzuna atan da.

En "erkek" ana Tansu!

Tansu Çiller Ayvaz Gökdemir'e destek oldu. Ama biz buna hiç şaşırmadık. Çiller başbakanlığa kadınların taleplerinin sözcüsü olarak, bu taleplere dayalı bir program vaad ederek gelmedi. Bağlı olduğu partinin programında, kadınların politikaya kadın sözüyle katılmasına ilişkin hiçbir öneri yoktu. Çiller, tamamen erkeklerin egemen olduğu politika alanına, ayrıcalıklı bir kadın olarak katıldı ve bu konumunu böylece korumaya çalışması son derece doğaldı. Çünkü kadın olmak, her zaman kadınlardan yana olmak anlamına gelmiyor!

En "erkek ana"

Kadınlar oy deposu!

• "Kırat'ın dişi binicisi sizi mahçup etmeyecek."
• "Erkeklerle iyi geçinin."
• "Hepimiz anneyiz. Dünyayı idare etsek bile ailede anne rolümüz var. Eşimize saygımız var."
• "Ailede reis eşimdir."
• "Her evden iki oy istiyorum. Birisi hanımlardan benim için, diğeri de erkeklerden bizim adayımız için."
• "Demokrasi olur da, nüfusun yarısını oluşturan kadınlar bunun içinde olmaz mı? DYP, böyle bir ananın yerinin en tepelere kadar gidebileceğini dünyaya haykırdı. Ne mutlu DYP'liyim diyene."
• "Cesaretin ve kararlılığın kadınlarda da olabileceğini gösterdik. İlk önce anayız. Ekonomik faturası ne olursa olsun önce ülkenin bütünlüğü gelir."
• "Bütün kadınları DYP çatısı altında toplanmaya çağırıyorum. Kadınların verdiği destekten güç alıyorum."

Türkiye'de ilk kez bir kadın Başbakan oluyordu. Sokaklardaki koskocaman gülümseyen Tansu afişleri pek çok vatandaşın içini açtı: **"Neydi o çatık kaşlı, asık suratlı adamlar!"** Doğrusu başbakan kadın olmakla kalmıyordu, örneğin Thatcher'dan farklı olarak, güzel, yumuşak ve güler yüzlüydü! Televizyon kanallarında halkla yapılan röportajlarda özellikle kadınlar memnuniyetlerini dile getirdiler: **"Kadın kadının halinden daha iyi anlar, mutfaktaki yangını, analığı bilir".** Bazıları bir kadının başbakan olabilmesinin, kadınların politikaya özendirilmesi konusunda olumlu olacağını düşündü. Bazıları da, **"Hâlâ kadın-erkek eşitliği mi? İşte başbakan bile oldunuz"**, dediler kadınlara.

Bakanlar, milletvekilleri, partililer arasından şikâyetler de yükseldi: **"Biz omuzlarımızda taşıyabileceğimiz başbakan isteriz"**, **"Türkiye kadın başbakana hazır değil"**, **"Kadından başbakan olmaz, cenaze namazı bile kılamaz."** Mecliste kadınların cüzi varlığına ancak tahammül edebilen erkek egemen, hatta kadın düşmanı politik kültür iyice açığa çıktı: Türkiye tarihinde hiçbir başbakana politik bir polemik içinde **"mutfağa dön"**, **"evine dön"** denmemişti. Mesut Yılmaz ona kızdığında **"ateşi başına vurmuş"**, **"sinir nöbetleri geçiriyor"** tanımlarını kullandı (açıkça "muayyen gününde" dememesi de onun kibarlığı herhalde!). TBMM Başkanı Cindoruk için bazen **"saf kız"**, bazen **"kızcağız"** oldu. Deniz Baykal da akademik ünvanıyla vurdu: **"Sevsinler o ekonomi profesörünü."**

Basın da kendine düşeni yaptı: Hiçbir başbakanın gardrobu, saçı, eşiyle ilişkisi bu kadar gündeme gelmemişti; hiçbir başbakanın politikası cinsiyetiyle yargılanmamış, hiçbirinin bedensel özellikleri bu kadar cinsel ima taşıyan politik karikatüre konu olmamıştı. **"Sarışın bomba"**, **"çok bilmiş fettan kız"**, **"topuz ona yakıştı"**, **"eşarbı Paris'ten"**, **"siyah topukları halıyı eziyordu"**, **"Clinton'la yirmi dakika başbaşa ne yaptı? 'Ver kurtul'a fit mi olduk?"** Hatta boş bir havuzun içinde gizli saklı güneşlenirken çekilen fotoğrafları "gazetecilik başarısı" ilan edildi.

"Vitrinin en parlak ürünü"

Peki neden bir kadın, Tansu Çiller, üstelik de muhafazakâr bir partiden aday gösterildi ve hangi özelliklerinden dolayı başbakan olabildi? Bu sorunun farklı açılardan bakarak verilebilecek bir çok yanıtı var. Örneğin, Gümrük Birliği'ne giriş kapılarının zorlandığı bir dönemde, Batı karşısındaki aşağılık komplekslerini telafi edebilecek özellikleri vardı Çiller'in: Az gelişmiş bir ülkede kadın bir başbakan, zarif, "medeni", ekonomi profesörü, Amerika görmüş, ana dili gibi İngilizce bilir. Batı karşısında bir vitrin olarak ve dolayısıyla Türkiye'de yüzünü

Tansu!

Batı'ya dönmüş sermaye ve politika çevreleri açısından biçilmiş kaftandı Çiller. İşini iyi bilen manavlar gibi DYP de vitrinin en önüne, partinin en parlak ürününü koymaya karar verdi."

Çiller in nasıl bir başbakan olduğu da başlangıçta sorduğumuz sorunun yanıtına belki ışık tutabilir. Aslında Çiller deyince insanın aklına aynı anda her şey birden geliyor. Batı'ya yaptığı geziler sırasında ve politik durum öyle gerektiriyorsa, Türkiye'de Anayasa'yı değiştirmeye, Terörle Mücadele Yasası'nı kaldırmaya soyunan, "demokratikleşme"nin temsilcisi bir Çiller, ama aynı anda, ülkeyi böldürmeme gerekçesiyle bütün bunları engelleyen sertlik yanlısı partilileriyle bütünleşen bir Çiller... Kürtlerin özerkliğinden, Bask modelinden söz eden bir Çiller, Çiller önderliğinde tarihindeki en militarist politikaları uygulayan bir Türkiye: "Kuzey Irak'ta PKK'mn kökünü kazıyacağız, gerekirse yine gireriz". Şeriat yanlılarına karşı Atatürk'ün ve laik Cumhuriyet'in savunuculuğunu kimseye bırakmayan, Amerika'ya "Ya şeriat ya biz", diyen bir Çiller. Sivas'ta insanlar yakıldığında, ölenlerin hiçbir önemi yokmuş gibi hafifçe gülümseyerek, "Şeriat isteriz" diye bağıranları ve ateşi yakanları kastederek, "Dışardaki vatandaşa hiçbir şey olmamıştır", diyebilen bir Çiller... Seçim afişlerinde küçücük kızlarla birlikte başını örterek poz veren ama afişin altına da "Çağdaşlaşmada yeni Türkiye'yi biz hazırlıyoruz", diye yazdıran bir Çiller.

Toplumdaki pek çok erkegin sahip olmadığı ayrıcalıklara sahip olan Çiller gibi bir kadının bile başbakan olmasının açıga çıkardığı cinsiyetçilik ve kadın düşmanlığı, kadınlar için bu toplumda her alanın, özellikle de politikanın yüksek konumlarının pek de kolaylıkla ulaşılabilir olmadığını gösteriyor.

Kısacası Çiller'in başbakan olmasını sağlayan özellikleri de erkek başbakanlarınkinden farklı değil. Ama Çiller "Cilalı İmaj Devri"nin örnek başbakanı sıfatını geçmişteki meslektaşlarından daha çok hak ediyor.

"İçinizden bin yılda bir çıkmış birine omuz verin"

Peki Çiller'in başbakan olması kadınlar açısından ne anlama geliyor? Bir kadın başbakan olduğu için, kadınların ondan kadın olarak bazı beklentileri vardı da sükûtu hayale mi uğradılar? Kendi adı-

Penis ne işe yarar?

Penis ne işe yarar? İşemeye, cinsel haz almaya, cinsel haz vermeye...

Sizin erkek cinsel organıyla ilgili tecrübeleriniz bundan mı ibaret? Siz de her kadın ve hatta her erkek gibi, penisin bundan başka işlevleri olduğunu, cezalandırmaya, işkence etmeye, aşağılamaya yaradığını biliyorsunuz değil mi? Çünkü kim bilir kaç defa tecavüz tehlikesi, belki de tecavüz yaşadınız, belki birden bire önünüzde sergilenen bir penis karşısında korktunuz, kim bilir kaç defa cinsel ilişkinin hakaret, aşağılama, tehdit, küfür olarak kullanıldığını duydunuz.

İşte penisi herhangi bir organ olmaktan çıkarıp erkek iktidarının simgesi, fallus haline getiren de bu. Fallus, dünyanın en eski egemenlik ilişkisi olan kadınlarla erkekler arasındaki ilişkinin, erkeklerin kadınlara, hatta çocuklara ve diğer erkeklere uyguladığı baskının, eziyetin simgesi. O yüzden penisi, erkek cinsel organını, herhangi bir organ olarak düşünemiyoruz. Belki de bu yüzden her türlü egemenliğin, baskının, sömürünün adı gündelik dilde, bazen bizim de ödünç almak zorunda kaldığımız gündelik erkek dilinde, cinsel ilişkiyle aynı kelime. O yüzden bir kadın tarafından bile baskı altına alındığımızda, egemenliğin bu en eski simgesi fallus geliyor aklımıza!

Leman Gülbahar: Ben beğenmiyorum. Kadın bir başbakan olması iyi de, bizim için hiçbir şey yapmıyor ki. Koltuğunu düşünüyor. Sadece ilk seçildiğinde sevindim, daha sonra hüsrana uğradım. Ne fabrika kurup iş olanağı yarattı, ne de pahalılık azaldı. Kadın evlerini bile kapattılar. Kadın başbakan olmasının ne halka ne kadınlara faydası olmadı. Erkek olsaydı da böyle olurdu. Bu düzen böyle kurulmuş, böyle devam ediyor. (52. ev kadını).

Aliye Yalçınkaya: İşini, eylemini biliyor. Kadın olarak o mevkiye gelmesi de çok iyi bir şey, fakat bize bir faydası yok. Bu işi yapmak için çok zorlanıyor, zor durumlarda kalıyor. Çekilip kendisine daha uygun bir iş bulsa, hem bize hem kendine daha yararlı olacak. Erkeklerin yaptığı bir işi yaptığından herkese tuhaf geliyor. Bu yüzden çok üstüne gidiyorlar. Bizim açımızdan bir faydası yok. Başbakan kadın olmuş olmamış, gene canımız çıkıyor. (45, kendi yaptığı takıları satıyor).

Behtiye Hanım: Seçildiği zaman çok hoşuma gitti. Artık kadınlar da başbakan oluyor diye sevindim. Ama şimdi emin değilim. Bazen iyi şeyler yapıyor, bazen de kötü. Kadınlar için de pek bir şey yaptığı yok. Tahsilli bir kadının bundan sonra daha kolay başbakan olabileceğini düşünmüyorum. (50, ev kadını).

Ayse Aydın: Bir kadın başbakanımız olması çok çok iyi bir şey. Seçildiğinde çok sevindim, icraatlarından da memnunum. Çok akıllı bir kadın. Bence bulunduğu yeri hakediyor. Keşke herkes onun gibi olsa. İnsan istedikten sonra başbakan da olabilir, yeter ki heves etsin. (42, iş kadını).

Çiller, kadının ancak birinin anası, bacısı, eşi olarak (bizim ailede reis Özer'dir diyerek) ve kesinlikle cinselliğinden arındırılmış olarak ya da erkekleşerek bir yer bulabildiği, erkek egemen toplumun genel geçer kadın değerlerini simgelemeyi ve kullanmayı tercih etti.

muza konuşacak olursak, ne münasebet! Çiller kadın örgütlerinin, kuruluşlarının adayı olarak da onların desteğinde değil, programında kadın kotası gibi basit bir talebe bile yer vermeyen bir partinin adayı olarak başbakan oldu. Üstelik biyolojik cinsiyetin, yani bir kadınlık organı taşımanın kadınlardan yana olmayı gerektirmediğini de biliyoruz. Nitekim Tansu Çiller, kadın bakanlığı, kadın kotası, belediyeler bünyesindeki kadın sığmmaevleri vb. konularla hiç ilgilenir gibi görünmedi (olabilir, belki daha önemli işleri vardı!). Erkek başbakan olsa, hani belki sırf kadınlara hoş görünmek için bir iki göstermelik şey yapardı. Ama Tansu'nun buna ihtiyacı yok, o zaten kadın ve onun sadece başbakan oluşu kadınlar için bir nimet olmalı. Kadın konusunda etkin olmak bir yana, üstüne üstüne gelen konularda bile Çiller iyi sınav vermedi. Avrupalı kadın parlamenterlere "fahişe" denince, sırf diplomatik bir skandal söz konusu olduğu için, yarım ağızla bir özür diledi. Ayvaz Gökdemir Aysel Baykal'a, "Fahişe sözünü niye üstünüze alıyorsunuz?" diye sorunca Çiller bu hakareti hiç üstüne almadı ve Baykal'a yanıt hakkı vermeyerek konuyu kapat-

"Saf Kız, Katerina, Sadist Kadın..."

- "Çiller'in sınıf arkadaşları bugün 51 yaşında, hanımların yaşlarına önem verdiklerini bildiğimiz için bunun üzerine gitmiyoruz, kadınların her zaman küçük görünme çabaları vardır." Ekrem Pakdemirli
- "İnci Baba ağırlığım Tansu Çiller yengesinden yana koymuş, "Koç gibi kadın" diyormuş. Busya Meclis Başkanı Tansu'yu görünce allak bullak olmuş. Bizim devlet yönetiminin çok üst düzey yetkililerinden birine "ulaa, tanrıça gibi kadın be!" deyivermiş." Emin Çölaşan
- "Tansu evine dön." Tempo Dergisi
- "Batılı bakış açısında seksapelitesi çok yüksek... Bu durum elbette ki, Türkiye'nin Batı'yla ilişkilerini çok olumlu etkileyecektir... Bir başka liderin yaptıramayacağını, Tansu Çiller, Clinton'a veya Mitterand'a yaptırabilecektir. Tam Türkçe'deki karşılığındaki gibi değil ama İngilizce'deki anlamıyla tüm bu liderler Çiller ile flört edeceklerdir." Nokta Dergisi
- "Sarışın bombadan başvekil olur mu? Prezantabl olunmakla başvekil olunmaz. Olunsa olunsa güzellik kraliçesi olunur. Hem şimdi hanımefendi alınmasın ama eğer prezantabl biri lazımsa ona gelene kadar Hülya Avşar'dan Harika Avcı hanıma kadar pek çok isim sayılabilir." Tempo, Hakiki 007 Ajanda
- "Çok bilmiş fettan kız." Cengiz Çandar
- "Bir Bebekli bakkalın çocuğu Özer'i almış, evine oturtmuş, bir de soyadını vermiş, rivayete göre Özer'den çocukları var. Kongrede arkasını bu Özer'e değil, Kemal Tahir'in "Büyük Mal" romanından kalma bir Suna'ya emanet ediyordu." Yalçın Küçük
- "Kızcağızın başı dertte." Mustafa Ekmekçi
- "Bill eliyle işaret ederek bizim başbakanı çağırınca Tansu Hanım ne yapmış? Koşa koşa gitmiş. Ben uydurmuyorum, medya yazıyor, söylüyor, sonra el ele mi tutuşmuşlar? Biri ötekinin eline mi sarılmış? Tarihteki Baltacı ile Katerina öyküsünün yeni uyarlaması mı sahneye konuyormuş? Sözde biz 'erkek millet' idik; nereden nereye geldik? Yoksa 'ver kurtul'a fit mi olduk?" İlhan Selçuk
- "Katerina'dan intikamımızı hiç alamayacak mıyız sanılıyordu? Allah bize o günü nihayet Brüksel'de göstermiştir. Bir oda hazırlanmış. Çiller ve Clinton bu odaya çıktılar. Başbaşa, yanlarında üçüncü bir kişi olmaksızın 20 dakika konuştular. Tansu Hanım'ın özel ikna metodları bulunurmuş. Tansu Hanım, karşısındakinin ellerini avuçlarının içine alıyor ve gözlerinin içine bakıyormuş." Metin Toker
- "Ekonomi profesörü değil, maşallah manken, manken." Deniz Baykal
- "Çok bozuldu Çiller. 'Beni kimse sevmiyor, herkes bana düşman, gencim, güzelim de ondan' havasına girdi." Hürriyet
- "Erkeklere eziyet etmekten hoşlanan sadist kadın. En azından bilinç altında böyle duygular taşıyor, DYP milletvekillerinin büyük bölümü de mazoşist, yani kadından emir almaktan, aşağılanmaktan hoşlanan tipler bunlar. Ben de DYP'den adaylığımı koyacağım, çünkü kadınlar tarafından aşağılanmaktan hoşlanmıyorum." Serdar Turgut
- "Tansu işbaşına geldiğinde, susamış dudaklarında demokrasi çiçekleri açıyor, yeni bir dönemin başlayacağım müjdeliyordu." Yavuz Gökmen
- "Politikacılar da, gazeteciler de, istedikleri gibi eleştiremiyorlar onu... Ben de size bu iki anahtarımızı vereyim dedikten sonra sözünü de, bizi de unutan Çiller'e, hangimiz çıkıp da bu sözlerin hesabını sorduk. Bunu yapamadık... Çünkü Çiller'e kıymadık, kıyamadık. Çünkü çok güzel bir kadındır." Mete Akyol
- "Kızı rahat bırakın." Hüsamettin Cindoruk

"Erkeksen gel!"

- "Azerbaycan Türkiye'den erkek sesi bekliyor." **Mesut Yılmaz**
- "Şunu açıkça söylemek isterim ki, Sayın Çiller'den en az Mesut Yılmaz kadar erkek sesi çıkacaktır." **Hikmet Çetin**
- "Zarif bir hanımefendinin ne kadar erkek olduğunu tartışmak yanlıştır." **Yılmaz Hocaoğlu**
- "Kadıncağız, radyoları açacağım söylüyor ama ahlâk ve maneviyata uygun yayın yaptıracağını söyleyemiyor. Erkekseniz gelin Ekim'de seçime gidelim diye çağrı yapacağım ama, o, kadınım diye cevap verecek." **Necmettin Erbakan**
- "Tansu Hanım erkek çıktı." **Sabah Manşeti**

tı. Yani Çiller'den beklentilerimiz tamamen gerçekleşmiş durumdadır ve sükûtu hayale mahal yoktur! Ama bu işin bizi ilgilendiren bir yanı var tabii. Her şeyden önce, yalnızca kadın olduğu için, bu düzeyde bir politikacının her düzeyden erkek tarafından cinsiyeti nedeniyle aşağılanmasını kabul etmeyeceğimiz açık. Öte yandan, Çiller kim olursa olsun ve ne yaparsa yapsın, bir kadının politikada üst bir mevkideki varlığının, omuzlarda taşınmaktan, protokole ve tören kıtasının denetlenmesine dek yarattığı yadırgatıcı ve ortalık karıştırıcı etkinin çok faydalı olduğu da kesin; olur ya, belki artık birileri politikanın kadınları da kapsayabilecek biçimleri üzerine kafa yormaya mecbur kalır. Çiller'in başbakanlığı bazı kadınlara cesaret verdiyse, buna da ne âlâ deriz.

Ama biz kadınlar açısından işin başka cephesi var. Kadın olmasına karşın, toplumdaki pek çok erkeğin sahip olmadığı ayrıcalıklara sahip olan Çiller gibi bir kadını bile başbakan olmasının açığa çıkardığı cinsiyetçilik ve kadın düşmanlığı, kadınlar için bu toplumda her alanın, özellikle de politikanın yüksek konumlarının pek de kolaylıkla ulaşılabilir olmadığını gösteriyor. Yani Çiller'in başbakanlığı, birilerine sembolik olarak cesaret veriyorsa da, bir yanılsamaya da neden oluyor. Öte yandan, Çiller belli ki kadın olduğu için değil, Türkiye'de politik konjonktürün belirli bir aşamasında erkek politikacılardan da beklenecek özellikleri taşıdığı için başbakan oldu. Ne var ki, bazı kadınların beklentilerini ve oylarını da kullanarak yaptı bunu; daha da önemlisi bir tür kadınlığını kullanarak... **"İçinizden bin ydda bir çıkmış, sizi en çok anlayan birine oy verin."** Çiller **"anamız, bacımız"** olarak kucak açtı vatandaşlara; yeri geldi, bir **"kadın gibi"** ağladı, yeri geldi, yumruğunu masaya vurup **"erkek kadın"** oldu ve mitinglerde taraftarlarına ilkokul düzeyinde müsamere sesiyle **"erkek sözü"** verdirdi. Hanımefendi oldu, bedeninin kıvrımlarını gizleyen sert çizgili döpiyesler giydi; kadınlığını hiç unutturmadı ama her zaman bembeyaz ya da açık renkli olan giysileriyle saflığı, bekâreti çağrıştırdı; cinsiyeti olan ama cinselliği olmayan bir kadını. Yani Çiller, kadının ancak birinin anası, bacısı, eşi olarak (bizim ailede reis Özer'dir diyerek) ve kesinlikle cinselliğinden arındırılmış olarak ya da erkekleşerek bir yer bulabildiği, erkek egemen toplumun genel geçer kadın değerlerini simgelemeyi ve kullanmayı tercih etti.

Nesrin Tura

"Her an karşınızdayız"

Ayvaz Gökdemir'in pervasız konuşmaları, Meclis'te çalışan kadın kameramanın kıyafeti nedeniyle salondan çıkarılması gibi olaylara dikkat çekerek, kadınlara yönelik baskıların giderek arttığım söyleyen, dokuz ayrı kadın grubundan kadınlar 15 Ağustos Cumartesi günü Beyoğlu Mis Sokak'ta bir basın açıklaması yaptı ve "Biz kadınlar, bu cinsiyetçi anlayışları üreten, destekleyen ve temsil eden herkesi uyarıyoruz" dediler. "Politika yapacağız, istediğimiz gibi giyineceğiz, sokaklarda da olacağız... Sizlerin 'fahişe' olarak tanımladığınız tüm kadınlarla destek ve dayanışma içinde olacağız. Ve bizi her an karşımızda bulacaksınız."

Mor Çatı Kadın Sığınağı açılıyor

Önce yürüdük... sonra Şenlik ve Dayağa karşı Kampanya. Bu arada *"Bağır Herkes Duysun"* diye bir de kitap yazdık ve Türkiye'de ilk kez bir kampanya sonunda bir araya gelerek yalnızca kadınların yönetiminde, bağımsız, bağlantısız bir kadın sığınağını açıyoruz.

Sanırız Dayağa Karşı Yürüvüş'ü duymayan kalmamıştır. 1987 yılının 17 Mayıs'ında şarkılarla yürümüştük. Ve bu iş bu yürüyüşle bitmez dedik. Bir kampanya başladı. Dayağa Karşı Kampanya nın sürecinde Mor Çatı Kadın Vakfı kuruldu. Vakıf yurt dışından ve içinden yapılan bağışlarla ayakta duruyor. Beş yıl önce kurulan Mor Çatı, bugüne kadar yalnızca danışma merkezi olarak çalıştı. Mor Çatı Kadın Sığınağı ise en önemli hayalimizdi. Türkân Akyol zamanında Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığının yardımlarıyla sığmak binası satın alınınca gün saymaya başlamıştık. Uzun süren uğraşlar sonunda, tamiratlar ve içinin düzenlenmesi de bitti. Bu ay açılışı yapılıyor.

Bu sığınak meselesi zor iş, hani "Allah eksik etmesin, muhtaç da etmesin", denir ya işte öyle bir şey. Dövülen, şiddete uğrayan ve gidecek bir yeri olmayan kadınlar için özellikle önemli. Türkiye içinse çok yeni. Şimdiye kadar görülen, bilinen kadarıyla da sığınma evlerinin bağımsız olmaması nelere yol açtı biliyorsunuz. Hemen hepsi kapatıldılar. Şişli'de belediye yönetimi değişince, kadınlar sokağa atıldı. Altındağ'da bin bir güçlükle karşılaştılar. Şimdi ilk bağımsız kadın sığmmaevi açılıyor, hem de kadınlar sayesinde.

Mor Çatı Kadın Sığınağı için şimdiye dek 2 bin kadın başvurmuş. Ne yazık ki 20 kadın ve 18 çocuğu barındırabilecek bir kapasite var. Sığınak yönetimindeki arkadaşlar şiddete maruz kalmış tüm kadınları barındıramasalar da, var olma nedenlerinin kadınları düşünmeye iteceğini söylüyorlar. Dostça bir ortam yaratılacak, arkadaşça ilişkilerin esas alındığı, hiyerarşinin söz konusu edilmediği bir işleyiş kurulacak. Ve kadınlar bu özgür ortamda, bundan sonra hayatlarına nasıl devam edeceklerine karar verecekler. Mümkün olduğu oranda iş olanağı sağlanacak, bu konuya özellikle önem veriyorlar. Kadınların tek başına yaşama kararı alabilmelerinde, en önemli etkenlerden birinin ekonomik olduğunu vurguluyorlar. Kadınlar sığınakta üç ay kalabilecek.

Mor Çatı'ya her kesimden kadın başvuruyor. Başvuranların isimleri kesinlikle gizli tutuluyor. Bir sosyal hizmet kurumu olmadıklarını belirten Mor Çatılı arkadaşlar kimseyi kurtarmak amacında olmadıklarının, sadece dostça yol gösterdiklerinin altını çizerek, özellikle şiddete uğrayan kadınlara üç aylık misafirlik için çağrıda bulunuyorlar; "Bizde kalabilirsiniz". Başardık. Artık bizim de bir sığınağımız var.

Tariş'te Kadın Toplantısı

Bugün komite, yarın y

"Biz de yönetici olmak isteriz ama, erkekler kadınlara o fırsatı vermezler, kadınların yönetici olmasını istemezler." İzmir'de bir 8 Mart toplantısında, çiftçi, ilkokul mezunu, kırk yaşını aşmış Gültekin Bağcı bu sözleri söylediğinde, Tariş bürokratları çok şaşırıyorlar. Çünkü, "Acaba kadınlara derdimizi anlatabilecek miyiz?" kaygısıyla düzenlenen bir toplantı bu. Kadınlar bu kaygıyla düzenlenen toplantıya geliyorlar ve bürokratların umduğunun çok ötesinde sözler söylüyorlar.

Bu 8 Mart toplantısı, aslında Tariş'te bir kadın komitesi oluşturmak üzere düzenleniyor. Çünkü Tariş, Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA) üyesi ve, ICA üyeleri arasında bir tek Tariş'te kadın komitesi yok. Üstelik bırakın kadın komitesini, 80 yılı aşkın Tariş tarihinde, kadın üyelerden bir teki bile yönetici olmamış. Hatta kadınlar bir kere bile toplanmamışlar. Yani sözünü ettiğimiz toplantı Tariş tarihinde ilk.

Zaten bu ilk toplantıya da İzmir'deki bürokratlar karar veriyor. Tariş yöneticileri Tariş'e bağlı temsilciliklere bir yazı gönderiyor. Tariş üyesi 12 bin 500 kadın üyeyi temsilen 50-60 kişilik bir kadın grubunu İzmir'e, 8 Mart toplantısına davet ediyor. Biraz rastlantılar, biraz istek, biraz kendi yöresinde tanınmak, bilinmek, 50-60 kadını bir araya getiriyor.

Toplantıda, Genel Müdür Cihan Altınöz bir açış konuşması yapıyor, Tariş'te bir kadın komitesi oluşturmak istediklerini söylüyor. Onun sözü biter bitmez, Gültekin hanım söz alıyor ve yukarıdaki sözleri söylüyor. Ardından başka kadınlar da söz alıyorlar. Kota istediklerini, yönetimde yer istediklerini söylüyorlar.

Hemen altı kişilik bir kadın komitesi kuruluyor. Başkanlığına da Tariş Ürün Alım ve AR-GE Müdürü Meltem Düzbastılar seçiliyor. Düzbastılar, komitedeki tek bürokrat olduğunu, bundan sonra komitenin sadece üreticilerden oluşacağını, üretici kadınların çok bilinçli olduğunu söylüyor.

"Toplantının duyurusu çok da iyi yapılmadığı halde, çok verimli geçti. Bölgelerinde sözü geçen ilkokul mezunu kadınlar, üniversite mezunları, hatta üretimle ilgili araştırmaları olan 70 yaşında bir kadın üye bile vardı. Kadınlar birbirinden çok farklıydı ama sövledikleri aynıydı. Yönetimde söz ve kota istiyorlardı. Kadınlar sorunlarının farkında ama şimdiye kadar ifade etme fırsatı bulamamışlar."

Tariş Kadın Komitesi üyeleri. Ortada, İffet Tur, soldan ikinci Gültekin Bağcı.

Sözü edilen ilk toplantının arkasından iki toplantı daha yapılmış. Bütün kooperatiflerde alt komiteler oluşturulmuş. Hatta üretici olmayan kadınlar da dayanışma komiteleri kurmuşlar. Ayrıca iki büyük toplantı yapılmış. Gültekin Bağcı, Kuyucak'ta köy köy, kahve kahve, ev ev dolaşarak sadece kadınların katıldığı 500 kişilik bir toplantı düzenlemiş. Milas'tan çiftlik yöneticisi İffet Tur, Bodrum'da 300 kişilik bir yemek düzenlemiş.

Şimdi Tariş Kadın Komitesi, kadınların bilgi sahibi olması, örgütlenmesi, sesini duyurması ve karar sürecinde etkili olması için çalışmalar yapıyor. Üye ve delege sayısını artırmak istiyor. Yolları açık olsun.

Aman Allahım! Yoksa 'tarlada çalışan kadı

"Bizimkiler tam yardım eder diyemem. Oğlum var, öğretmen, o eşine yardım edecek. Kızım var, bilgisayar operatörü, onun eşi de yapacak. Şimdiki kızlar daha atik. Biz dünyaya erken gelmişiz"!

Üyelerin onda biri kadın

- Tarım sektöründe çalışan 8 milyon 567. 361 kişinin yüzde 51'i kadın.
- Tariş, satış kooperatiflerinin en büyüğü.
- Tariş'in ortak sayısı 125 bin. Hepsi üretici
- Kadın ortak sayısı 13. 071.
- İncirde 1121, üzümde 3270, pamukta 6434, zeytin ve zeytinyağında 2246 kadın üye var.
- Tariş tesislerinde 2800 kişi ücretli olarak çalışıyor.
- Genel müdürü devlet atıyor, bölüm yöneticilerini üyeler seçiyor.
- Ege'de 7 ilde örgütlü.
- 127 kooperatifi var.
- Uluslararası Kooperatifler Birliği'ne (ICA) üye.

neticilik

Gültekin Bağcı

"Her yerde söz hakkımız olsun istiyoruz"

Kuvucak'ta çiftçilik yapan Gültekin Bağcı, kırk yaşını aşmış, ilkokul mezunu ve Tariş Kadın Komitesi üyesi.

-Tariş Kadın Komitesi'ne nasıl katıldınız?

Bizim buraya yazı gelmiş, "İki kadın gönderin," diye. Kuyucak'tan iki kadın gittik. Benim yanımda eşimle, kızım da vardı. Biz şimdiye kadar sadece oy kullanırdık. erkekler ilgileniyordu. Cihan Altınöz, genel müdürümüz o şansı tanıdı bize. Orada bir konuşma açıldı, aslında ben ilkokul mezunu bir hanımım, ama fakülte mezunları çoktu aramızda. Konuşma yaptı Cihan Altmöz, ben cevabım verdim. "Bayanlar istiyor musunuz Tariş yönetimine seçilmek?" dedi. Ben, "Tabii" dedim, "Ama bize o fırsatı vermez erkekler. Arkamızda olursanız belki o fırsatı değerlendirip girebiliriz," diye konuşmayı açtım. Daha da fazla konuştum ama hangi birini hatırlayayım.

-Neden "erkekler fırsat vermez" dediniz?

Vermezler de ondan. Kadın niye bu işlerle uğraşsın, evinde otursun diye düşünürler. Kadın anlamaz derler. Kendileri yönetmek ister. Ben toplantı için kahveleri, evleri gezerken karşı çıkan erkekler oldu. Hiç tartışmadım, dinlemedim onları, 500 kadını topladım. Hem eğlendik, hem konuştuk.

-Tariş'te neler yapmak istiyorsunuz?

Kadınların şu durumları düzelsin. Kadınlar erkeklerle eşit olsun istiyoruz, çalışıyoruz çünkü. Tariş'te, her yerde söz hakkımız olsun istiyoruz. Kocasının karşısında konuşamayan kadınlar vardır.

- Kuyucak'ta ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

Bizim çalışmamız yok, biz çarşıda da buluşuruz, tarlada da buluşuruz,

- Gününüz nasıl geçiyor?

Sabah altıda ineklerimi sağıyorum. Ondan sonra çapaya gidiyorum, pamuk çapasına. Dönüşte yine hayvanlar. Sekize kadar ayaktayım. Ondan sonra istirahate çekilirim, parka giderim. Kışın pazara gidiyorum, narenciyem var benim, haftada üç gün çıkıyorum.

- Eşiniz de sizinle çalışıyor mu?

Bizim buralarda eşittir. Biz kaldıramayız. Olur mu, adam kahvede otursun? Adam da gidecek, ben de gideceğim. Zaten beylerimiz de ona izin vermez.

- Evişlerini de paylaşıyor musunuz?

Bizimkiler pek iş yapmaz, erkekler tam yardım eder diyemem. Ben kadın komitesi işlerini yapınca evişleri aksıyor, o zaman eşim yapar, hayvanlara o bakar. Ben pazara gittiğimde evi süpürür bazen, ama herkes yapmaz tabii. Biz dünyaya erken gelmişiz. Oğlum var öğretmen, o yapacak, eşine yardım edecek. Kızımın eşi de yapacak. Kızım da bilgisayar operatörü, Tariş'te çalışıyor. Gelen nesil daha atik. Kızlar tam tavır alır. Zaten artık kadınlar sesini duyuruyor.

lar' feminist mi olmuş?

Çiftlik yöneticisi İffet Tur

"Bizim çiftlikte dayak yok"

Tariş Kadın Komisyonu'ndan İffet Tur, kırk iki yaşında, İstanbullu, iktisat mezunu. Sekiz yıl önce eşinin tayini nedeniyle Milas'a gelmiş, oyalanmak için bir yakınının çiftliğinde çalışmaya başlamış. Şimdi o çiftliğin yöneticisi. Eşinden ayrıldığı halde, Milas'tan ayrılmayı düşünmüyor. Kendisini "Milas yöresinden çiftçiyim" diye tanıtıyor; "Kış portakalı, yaz portakalı, pamuk, mısır, kayısı, şeftali, kivi üretiyoruz, ayrıca bağlarımız var. Diğer çiftçilere fark atıyoruz" diyor.

Onun kadın çalışmaları Tariş'ten önce başlamış. Çiftlikte çalışan kadın, erkek, yaklaşık yüz elli kişiyle sürekli konuşuyormuş; "Köylü artık eski köylü değil, hepsinin politikadan, gündelik sorunlardan, eşitlikten haberi var. Bizim çiftlikte dayak yasak. Kadınlardan birinin bir sorunu olduğunda hemen bana gelir, birlikte çözeriz. Kadınların yaşamında büyük değişiklikler var, kadınlar evde kararlara katılıyor, para işlerine karışıyor," diyor ve şakayla ekliyor; "Allah erkeklerin yolunu Ege yöresine düşürmesin, Orhan Menteşe çiftliğindeki erkeklere de sabır versin." Tariş Kadın Komitesi'nden çok umutlu. "Kadınları eğiteceğiz ve ilk defa yönetici olacağız."

Filiz Koçali

Ölümü de eylemdi

Ezilenlerden yanaydı gerçi ama feministlerin, eşcinsellerin mücadelelerine pek itibar etmezdi. Dini tören olmaksızın gömülmekle birçokları için bir yol açtı. Bir eyleme dönüşen ölümü, eylemci hayatına yakıştı. Saygıyla anıyoruz.

"İnsan"lara hak, kadınlara küfür

Izmir'deki İnsan Hakları Danışma Toplantısı'nda sivil toplum örgütleri konuşuyor. Hava, bir nedenle, birden elektriklendiğinde yüzler açığa çıkıyor, "insan hakları" diyenler bu kez de ".mına koyarım" küfürleriyle kürsüye saldırıyor. Ve maalesef salondaki kadınlar susuyor!

İnsan Hakları Bakanlığı geçtiğimiz günlerde bir dizi danışma toplantısı düzenledi. İzmir'de yapılan toplantıya da Baro, İnsan Hakları Derneği gibi sivil toplum örgütlerinin çoğu katılmıştı. Hemen hemen yarısı kadın olan bu kitlenin, çoğunlukla kadın olan temsilcileri ya da başkanları kürsüde söz alma hakkına sahiptiler.

İnsan hakları ihlallerinden bahsedildi. İşkenceden, yargısız infazlardan, hasta haklarından, yasalardan, çarpık yapılaşmadan herşeyden ama herşeyden bahsedildi. Bir tek kadınlardan söz edilmedi. Kadın konuşmacılar bile, bütün bu sorunların kadınlara değen yanından, kadınların sorunlarından, taleplerinden söz etmedi.

Toplantının sonuna doğru söz isteyen Befah Partisi yanlısı olarak bilinen Mazlum Der temsilcisi konuşmaya başladığında salon elektriklendi. "Sahtekârlar, sizler Sivas'ta 37 kişiyi yakan zihniyetsiniz, tüm tarih boyunca hep böyle iki yüzlü davrandınız" sesleri yükseldi.

O, az önce "insan hakları" diye konuşan örgütlerin erkekleri, bu kez de ".mına koyduğumun herifi in aşağıya", "anasını avradını .iktiğimin herifi, döveceğim şimdi" diye bağırıyorlardı.

Kadınlar susuyordu. Aradan bir kaç kadın, kürsüdeki adama "in o kürsüden aşağı, senin bu aydın ve ilerici toplumda bulunup konuşmaya hakkın yok" dedi.

Daha güzel bir dünya için birlikte mücadele verdikleri erkekleri "gerici"lere ve "yobaz"lara karşı, onların cinsel organları ile aslanlar gibi savaştı. Orada küfür eden erkeklerin böyle bir toplantıda bu cesareti nereden aldığına gelince, kimbilir belki kürsüde yer alan onca kadının cinsel kimliklerini unutarak konuşması, belki de bunca küfüre rağmen susması. Kimbilir belki ikisi de.

Canan Işık

BİRİSİNEE BİRİSİNEE AŞIK OLDUM BİRİSİNEEEE...

HATIRLATMA:
Saniye Hanım Tüpçü Niyazi'ye vurulmuştur... Fakat bu durumu aileden kimse bilmemektedir...

Rencize Eren

ALLAHIM, BOYUMCA ÇOCUKLARIMI, KOCCA 35 YILLIK GOCAMI BIRAKIP, Bİ TÜPÇÜ PARÇASIYLA GAÇMAYI NASI AKLIMA GETİREBİLDİM... GABA SEVDA DEDİKLERİ BU HERAL.. DELİ DİVANE ETTİ AGLIMI GAYBETTİRDİ BANA...

FIRK!

BÖÖÖ!

NASI DÜŞÜNEBİLDİM... ASLANLAR GİBİ NECATİ'ME NASI YAPARDIM... DAĞ GİBİ ADAMIM YIKILIR, İNSAN İÇİNE ÇIKAMAZDI SONRA...

BÜYÜK KIZIM, CANIIM... KOCASIYLA KAVGA ETTİKLERİNDE "ANANA CEKMİŞSİN, SEN DE ONUN GİBİ ORONSPUSUN!" DEMEZ Mİ ELİN HERİFİ... HELE KÜÇÜK SARI KIZIM ELLİSİNDEN SONRA KOCAYA KAÇMIŞ BİR ANANIN GİZİNİ KİM GELİN DİYE ALIR Kİ...

YA OĞLUM, NAMUS TİMSALİ OĞLUM, ANASININ GAÇTIĞINI DUYUNCA FURUR GENDİNİ... AMAA... HEPİCİ GEÇTİ, ALLAHTAN GURTULDUM TÜPÇÜ NİYAZİ'DEN, ONU DÜŞÜNMEKTEN AZ DAHA MUTLU YUVAMI DAĞITACAKTIM...

KENDİME GELDİM, UNUTTUM ARTIK. TÜPLER BİLE ONU HATIRLATIRDI ESKİDEN... BİTTİ... TAMAMEN BİTTİ...

AYGAAAZZ

AYGAAAZZ

AYGAZ

HIIIIII!

TABİİ... TABİİ... SICAKLARDAN BUNALDI, BAYILDI KADINCAĞIZ. ANNECİM... ANNE!.. ŞŞŞT...

AYGAZZ

AYGAZZ

AYGAZ

İKİ TABAK MAKARNA FAZLA GELDİ GALİBA. GALBİ SIKIŞTI...

DAYAN SANİYEM YETTİM. BAĞIR MIYÇAKTIM SANA ÖYLE... İÇİNE ATTI GALBİNE FURDU!..

GÜNLERDİR SIKINTILI SIKINTILI OFLUYORDU!..

Kıbrıs'ta Rum ve Türk kadınları ortak politika yapıyor

Kadınlar buluşmayı başardı!

Kıbrıs'ta 21 yıllık ayrılığa rağmen Rum ve Türk kadınları biraraya gelip, ortak iş yapmayı başarıyorlar. Hatta Eylül ayındaki Pekin Konferansı'na Rum ve Türk kadınları birlikte katılacaklar.

"Rum tarafında bir toplantıya katılmak istiyorduk, izin alamıyorduk. O sırada Denktaş, Vasiliu ve Cuellar New York'ta buluştular. Hemen faks çektik, izin alamıyoruz diye. Tabii Denktaş mahvolmuş. Bir daha bir yere giderken, "Şu kadınlara izin verin, sonra başıma bela oluyorlar" diyormuş. Biz de Ada'dan ayrılacağı zaman, babası evden uzaklaşan yaramaz kızlar olarak, daha rahat izin alabiliyoruz."

İki adım ötede arkadaşınız var, bağırsanız duyacak, ama ulaşamıyorsunuz. Telefon edemiyorsunuz, mektup yazamıyorsunuz. Oraya gitmeniz izne bağlı. İşte Kıbrıs'ta bölünmüş iki parçada yaşayanlar, bütün bu zorluklara rağmen, buluşuyorlar, tartışıyorlar. Birbirlerini seviyor, barış için çalışıyorlar. Aşklarından, kocalarından, çocuklarından söz ediyorlar. **Neşe Yaşın** da bu çalışmalara katılanlardan biri. Kıbrıslı bir şair. Bize bu çalışmalarını ve Rum kadınlarıyla ilişkilerini anlattı.

- Rumlarla Türklerin buluşması çok zor, nasıl başarıyorsunuz?

- Buluşmak için bazı otoritelerden izin almak gerekiyor. Yani Rum tarafına geçilecekse Türk tarafından izin almak, Rum tarafından birisinin sizin sorumluluğunuzu üstlenmesi gerekiyor. Bu izinler askerin onayına bağlı. Eğer politik ortam yumuşaksa ve otoritelerin insafına gelmişse, izin alabiliyoruz. Çünkü ne zaman izin verecekleri belli olmuyor. Bir defasında Rum tarafında bir kadın örgütünün kongresi oluyordu. Türk tarafından da konuklar çağrılıydı. Biz Rum kadınlarla buluşmak için başvurularda bulunuyoruz ve bize izin verilmiyor. O sıralarda Denktaş, Vasiliu, Cuellar New York'ta görüşme yapıyorlar. Biz hemen faks hazırladık. Hepsine birer tane mektup gönderdik. "Biz Rum kadınlarla buluşmak istiyoruz, bize izin vermiyorlar", diye. Tabii Denktaş mahvoluyor. Daha sonra şöyle bir şey diyor, "Şu kadınlara izin verin, orada başıma bela oluyorlar." Riz de Denktaş Ada'dan ayrılacağı zaman babası evden uzaklaşan yaramaz kızlar gibi, daha rahat izin alabiliyoruz.

- Toplantılar nasıl geçiyor?

Şöyle sorunlar yaşanıyor: Eğer bu katılan kadınlar bir parti üyesiyse, partinin bazı yönlendirmeleri oluyor. Bu, biz kadınlara uygun bir şey değil. Buluştuğumuzda şöyle bir hava oluyor, birbirini kucaklayıp ağlamak, savaşta yaşadıklarını anlatmak ya da neden ayrıyız gibi duygusal sözler. Ama proje üretmeye gelince, parti politikaları etkin olabiliyor.

- Neler yapıyorsunuz?

Bu sene 3-4 defa buluşuldu. Kadın ve şiddet gibi konular tartışıldı. Şimdi bir kadın merkezi oluşturma projesi var. Aslında bizim sürekli grubumuz kadın-erkek karışık. Ara bölgede Letra Palas'ta buluşuyoruz. Önce on Rum ve on Türk'ten oluşan bir grup Oxford'da buluştuk. Burada siyasal yelpazeden çok farklı görüşlere sahip insanlar vardı. 10 Rum, 10 Türk vardı. Aralarında Denktaş'ın oğlu, Klerides'in kızı vardı, psikologlar, aydınlar. Bunu düzenleyen, barış çalışmaları yapan NTN diye bir kuruluştu. Sonra bu grup genişledi. Sendikacılar, gazeteciler, yazarlar katıldı. Seçmeci diye eleştirenler oldu. Elbette barış için, taban hareketi önemli ama bu çalışma da önemliydi.

- Bu grubun amacı ne?

Projenin adı "Çatışmaların çözümlenmesi." Küçük gruplar oluşturuyoruz, tartışıyoruz, projeler üretiyoruz, sonra büyük gruplara raporlar veriliyor. Ben şunu gözlemledim: Kadınlar olduğu zaman çok daha yumuşak sonuçlar çıkıyor. Erkekler olduğu zaman daha katı, sert sonuçlar çıkıyor. Onun için kadınların rolü çok olumlu. Kadınlar olarak bunu konuştuk ve çok hoşumuza gitti. Aslında çatışma ve savaşın erkek ürünü olduğunu keşfettik. Kadınların barış çalışmalarında çok yararlı olacağını düşündük ve Kıbrıslı kadınlar olarak çok güzel dostluklar var aramızda. Pekin'e gidiyoruz Türk ve Rum kadınlar olarak. Bu çalışmalarda insanlar çok daha yakınlaşabiliyorlar. Çünkü insan deneyimleri ön plana geliyor. "Ben", diye başlayan cümleler kurarak kendi denevimlerini anlatan kişi, başkalarını saygıyla dinliyor. Grubumuzun yöneticisi de bir kadın. Amerikah Yahudi bir kadın, bir barış eylemcisi. Onun da çok büyük etkisinin olduğunu düşünüyorum. Projelerimiz esas olarak barışa yönelik. Benim bir projem var, "Bölünmüş Şehirlerin Şairleri" diye. Kudüs'ten, Saray Bosna'dan, Belfast'tan, Berlin'den, Lefkoşe'den şairlerle buluşmak istiyorum. Onun dışında sayısız projeler var. Ara bölgede Türk ve Rumların buluştuğu bir gece düzenlendi. 200'er kişi katıldı. Şarkılar söylendi. Beş dilde Karagöz oynatıldı.

- Kadın olarak yaşadıklarınızı da konuşabiliyor musunuz?

Tabii. Zaten biz konuştuğumuz zaman kadın olarak aynı şeyleri yaşadığımızı farkettik. Milliyetimiz önemli değil. Savaşta kadınlar iki ayrı dilde aynı acıya ağladılar. Özellikle savaşta yaşadıkları hep aynı şeyler.

- Aşklar, kocalar, çocuklar?

Aşklar, kocalar, çocuklar da konuşuluyor. Hem de çok. Renim bir Rum arkadaşını var. BM kanalıyla telefon bağlantısı oluyor. Sadece 6 dakika konuşabiliyorsun. Hem Türkler, hem Rumlar, hem de ara bölgedekiler dinliyor. Biz aşklarımızı konuşuyoruz, kesilmiyor bir türlü. Anladık ki, dinleyenler çok mutlu! Başka bir arkadaşımla beraber, yalnız anne olarak, birer bebek doğurmaya karar verdik. Benim bir oğlum var ama arkadaşımla dayanışına olsun diye kabul ettim. Kanuizin de kızı olacak, aynı evde yaşacağız. Benim bebeğimin adı Jale olacak, ölen annemin adı, onun ki de Maria, ölen annesinin adı. Bir Türk ve bir Rum çocuk aynı evde büyüyecekler.

Genelev çalışanları örgütleniyor

Sendikanın yolları taştan

Genelevlerde ilk sendikalaşma "Karaköy"de başladı. Çalışanların rekabeti, birbirlerine ve dünyaya güvensizlikleri ve elbette patronların baskısı işi zorlaştırıyor.

Anlatılanlara göre Matild Manukyan terziyken, borcu olan birisi, borcuna karşılık Manukyan'a ev vermiş ve Manukyan'ın patroniçeliği böyle başlamış. Şimdi 24 evi var. Sümbül Yaşar Akarsu, bir zamanlar Neriman adıyla genelevde çalışırken bir yolunu bulmuş, çalışan değil çalıştıran olmuş. Onun da 20 evi var. Hanım Karaca'nın 4 evi, ona annesinden kalmış. Annesinin bu evlere nasıl sahip olduğu pek bilinmiyor. Bir evi olan Kadir Akpınar'ın tarihiyle de ilgilenen yok. Şimdi Karaköy'de bu dört patronun toplam 49 evinde çalışan 260 kadının hayatına sendika, sigorta gibi kavramlar girdi. Artık o evlerde çalışanlardan bazıları sık sık Mecidiyeköy'deki sendikayı ziyaret ediyor. Aslında, asıl dertleri sendika değil, sigorta. Yani, "Yaşlanınca ne olacak?" Doğrusunu söylemek gerekirse, bu kaygıyı da otuz beş yaşından önce yaşayan pek yok. O yüzden de sendikaya gençler pek rağbet etmiyor.

İşyerlerinin havası fabrikalara çok benziyor. Fabrikalardaki ustabaşlarının yerine yöneticiler var. Gerçi ustaların, patronlara yakınlıkları kadar ustalıkları da vardır. Genelevlerde yöneticilerin ustalığını gerektirecek bir şey yok, patronlara yakınlıkları yetiyor. "Böl ve yönet" politikası genelevlerde de geçerli. Çalışanların birbirleriyle kaynaşmaması için gerekli rekabet ortamı yaratılıyor. Zaten işkolu da rekabete çok uygun. Gençlik, güzellik, çok müşteriye sahip olmak gibi doğrudan kazancı etkileyen her şey çalışanları birbiriyle dayanışmasını engelliyor. Çalışanlardan birinin yöneticinin sevgilisi olması, rekabet, güvensizlik ve işverenin baskısı örgütlenmeyi zorlaştırıyor. Oysa orada yaşananlar, görülenler dayanışmanın, örgütlenmenin ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Bir zamanlar paraya para demeyen genelev çalışanlarının yaş ilerleyince dilenmek zorunda olduklarını yine orada çalışanlar anlatıyor. Sendikada karşılaştığımız bazı kadınların anlattıkları çok çarpıcı.

"Bir zamanlar altın takunyayla gezenler şimdi sürünüyorlar. En korktuğum şey sürünmek."

"Çok yıllar önce Manukyan içerdeyken kendi elimle pişirip ona tavuklar götürdüm. Sana kat alacağım diyordu. Beni hiç bir yere bırakmazdı, el üstünde tutardı. Bak şimdi işten attı."

"59 yaşındayım, iki büyük kaza geçirdim, kaç sene çalışamadım, bütün biriktirdiklerim gitti. Bir gün çalışmasam açım. Şimdi tek umudum emekli olmak."

"Kanser oldum, ameliyatlar, tedaviler, elimdeki, avucumdaki gitti, bir kere geçmiş olsun demedi."

"Gözümü Manukyan'ın evinde açtım. Çalış, çalış ona. Elimde, avucumda bir şey yok."

"Bizi asıl Manukyan ...ti. Biz çalıştık o kazandı, bıktım artık çalışmaktan."

"Şimdi artık çalışamayan kadınlar var, biz bakmasak açlar."

Üç kadın işten atıldı

Türkiye'de 3000 genelev çalışanı var. İstanbul'da sigorta çalışmasına başlayan Emek-İş Sendikası (şimdi DİSK'le birleşti ve Genel-İş oldu) önce Karaköy'deki tüm evleri dolaşarak kaç kadının çalıştığını tespit etti. Sonra Sosyal Sigortalar'a ve o dönemde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Aydın Güven Gürkan'a genelevlerde çalışanların sigortasız olduğunu bildirdi. Gürkan'ın girişimiyle bir-iki hafta içinde müfettişlerin denetimiyle sigortasız çalışanlar tespit edildi. Tespit gününü "tespit eden" patronlar, ya işyerlerini kapatarak ya da o gün bir iki kişi çalıştırarak bu işten ucuz kurtulmaya çalıştılar, bu arada işverenlerin bu oyununu açığa çıkaran üç kadın işten atıldı. Ama şimdi İstanbul'da sigorta olmayan hemen hemen yok gibi. Ancak işverenler yirmi otuz yıldır yanlarında çalışanları bile bu yılın Mayıs ayından itibaren sigortalı yaptılar. Şimdi Genel- İş Sendikası Şube Başkanı Muzaffer Ünlü ve Şube Sekreteri Nebile Irmak çalışanların geriye dönük primlerinin ödenmesi için davalar açıyorlar. Doğrusu sendikacılar, genelev çalışanlarının dünyaya, birbirlerine ve tüm insanlara güvensizliklerinden nasiplerini alıyorlar. İşverenlerden aldıkları tehditler bir yana genelev çalışanlarının da bu işten hiç bir çıkarları olmadığını kanıtlamak için epeyce uğraşıyorlar. Bizim onların samimi ve sabırlı çalışmalarına bir diyeceğimiz yok... Ama sendikacılar, sendikaya gelen ziyaretçiler, gazeteciler bu işkoluna o kadar uzaklar ki. Mesela orada sık sık genelevde çalışırken evlenen kadınların hikâyesi anlatılabiliyor. Ya da "sevgilin şerefli bir insan olsa seni çalıştırmaz" "Hiç erkek arkadaşım olmadı, ihtiyaç da hissetmiyorum", gibi sözler söyleyebiliyor. Oysa bu işkolunda sağlam bir örgütlenme için, bu işkolunda çalışanları tanıyabilmek, anlayabilmek çok önemli.

Filiz Koçal

Mehtap Kandemir'in emekliliği kesinleşti

Genelevde çalışanların sigorta mücadelesini başlatan Mehtap Kandemir'in davasını Yargıtay da onayladı. Mehtap Kandemir, Sümbül Yaşar Akarsu'nun yanında toplam 17 yıl çalıştığını ve sigorta primlerinin 17 yıl üzerinden ödenmesini talep etmişti. İş Mahkemesi Kandemir'i bu davada haklı bulduğu halde, işverenin itirazı üzerine dosya Yargıtay'a gitmişti. Geçtiğimiz ay Yargıtay karar verdi ve Mehtap Kandemir'in talebi haklı bulundu. Bu dava, sigorta mücadelesi veren diğer genelev çalışanlarının davaları için de olumlu bir örnek oluşturacak.

Fuhuş talep edenler ne kadar saygınsa, yapanlar da o kadar saygındır

Evlendikleri zaman genç kızların bakire olması beklenir. Mutlaka evlenmeleri, evlilik dışında hiç bir ilişkiye girmemeleri, evlendiklerinde ise kocalarına mutlaka sadık olmaları istenir. Buna karşılık erkekler, gerek evlenmeden önce, gerekse evlendikten sonra mümkün olduğunca fazla sayıda kadınla birlikte olmaya heveslendirilir. Bu durumda fuhuşa talep olması kaçınılmaz bir şey. O yüzden de kadın bedeninin meta olmaktan çıkması, yani fuhuşun ortadan kalkması, kadınlara ve erkeklere aynı kıstasların uygulanması, cinselliğe bakışın değişmesiyle mümkün. Bu ise ancak, kadınların aileye, evliliğe mahkûm olmamalarıyla, evliliğin kadınlar için bir boyunduruk olmaktan çıkmasıyla olacak bir şey. O yüzden dünyanın en eski mesleği daha uzun süre, bizler, yaşadığımız hayat ve toplum değişene kadar sürecektir. Fahişeliğin dünyanın en eski mesleği olduğu söylenir. Aynı zamanda en zor mesleği de. Fahişeler, bin bir erkeğin bin bir türlü kahrını çekerek elde ettikleri paranın önemli bir kısmını patronlarına ve devlete kaptırıyorlar. Çalışma saatleri çok uzun, sabah saatlerinden gece yarılarına kadar çalışıyorlar. Haftalık izin yapmıyorlar. Buna karşılık sosyal güvenceleri neredeyse hiç yok.

Fahişelerin sosyal haklarının kazanılmasından sonra sıra toplumsal düzeyde prestijlerinin kazanılmasındadır. Çünkü müşteriler, yahi fuhuşa sebep olan, fuhuşu talep edenler ne kadar saygınsa, fahişeler de o kadar saygındır.

Antalya Kadın Platformu

Akdeniz kıyısında "Biz Bize" toplantılar

Yaşama katılmak isteyen her kadına açık bir düşünce ve eylem alanı açan Antalyalı kadınlar kendilerini tanıtıyor.

Antalya'da çeşitli dernek ya da kitle örgütlerine üye kadınlar geçen yıl 8 Mart için biraraya geldiklerinde bu oluşumun adını koymak ve yalnızca 8 Mart larda değil, yılın her günü güçlerini birleştirmek istediler. Böylece çeşitli konumlardan ve farklı düşüncelerden gelen kadınlar, 'kadın olmak' ortak paydasında buluşarak, gönüllüluk temelinde ve çok sesliliği bozmadan, güçlerini, emeklerini birleştirip Antalya Kadın Platformu'nu kurdular. Platform "Yaşama katılmak isteyen her kadına açık bir duşünce ve eylem alanı" olarak tanımlandı.

Çeşitli konum ve inançlardan kadınlar dedik ya, gerçekten aramızda farklılıklar dikkate değer biçimde. Örneğin "kadın hakları değil insan hakları öncelikli" diyenler, kendisini "kadın haklarına saygılı ama feminist değil" diye tanımlayanlar, "eşitlikçi ya da radikal ya da sosyalist feminist olduğunu" belirtenler var aramızda. Tek ortak nokta, herkesin öğrenme ve yapılacak bir işin ucundan tutma konusunda oldukça iyi niyetli olması.

Platformun ilk etkinlikleri 6-12 Mart tarihleri arasında Kadın Haftası başlığı altında film ve dıa gösterileri, sergiler, panel, sanat ve halk müziği konseri, kadın sığınma evi ziyareti, gecekondu bölgelerinde film gösterimi ile sohbet ve 30 kadar kadının bir araya gelerek akşam 20.00'den sonra gerçekleştirdikleri "Biz Bize" sohbet toplantıları biçiminde özetlenebilir. Bu etkinlikler sırasında kitap, çiçek ve bilet satışları ile çeşitli bağışlardan elde edilen gelir, yine gereksinimi olan kadınlara harcanması ilkesinden yola çıkılarak Antalya'da İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bağlı olarak faaliyet gösteren Kadın Misafirhanesi (Sığmmaevi)'ne buzdolabı, şofben ve benzeri gereksinmeleri karşılamak amacıyla kullanıldı.

Platform, Biz Bize toplantılarını devam ettirmek, sendikalar ve diğer demokratik kitle örgütlerindeki kadınlarla ilişkive geçmek istiyor, Pazartesi dergisinin de gönüllü tanıtımını yapıyor.

Antalya Kadın Platformu
Tel: 0242.247 92 88 (Turkish Daily News Gazetesi Nilgun Eroğlu Üstün),
Fax. 0242.248 55 99.

Savaş Ay'dan yağ tenekeli bir hatırlatma

Ciddi gazetelerimizin ciddi yazarları vardır. Hepsinin de oldukça şatafatlı köşeleri. Onlar yazar, biz okuruz. Bol bol hükümet yolsuzlukları, devlet ihaleleri, şaibeli banka kredileri... Mafya devlet ilişkilerinden, şiddetten spora herşeyden söz ederler. Aile içi şiddete sıra geldi mi kalemleri oynamaz. Bu ağır yazarlarımız aile içi şiddete neden hiç mi hiç değinmezler diye yıllardır kara kara düşünmekte idim ki, cevap Savaş Ay'dan geldi. Ustalarından bir gazetecilik dersi anlatıyordu "Hasan Pulur'lar, Turhan Aytul'lar, Oktay Verel'ler, İlhan Turalı'lar, Ülkü Arman, Zeki Sözer gibi ustalar genç gazetecilere meslek adabı öğretirken: "İntiharları, tecavüz olaylarını, aile içi cinsel tacizleri, ensesti yağ tenekesi gibi görün. Çok elzem olmadıkça bulaşmayın bu konulara. Hem üstünüzü başınızı, hem çevreyi kirletir, berbat edersiniz!.. derlerdi."

Şimdi anlıyorum yıllardır gözlerinin içine baktığımız bu okkalı, köşeli yazarlarımız neden öcüden korkar gibi korkarlarnuş aile içi şiddeti dile getirmeye. Meğer hem üstlerini başlarını hem de çevreyi kirletip berbat etmekten korkarlarmış.

Ama şimdi de şunu düşünmeye başladım kara kara. Madem ki onlar aile içi cinsel tacizlere, enseste, tecavüzlere bulaşıp hem üstlerini başlarını hem de çevreyi kirletip berbat etmediler, öyleyse nasıl oldu da hem onların üstleri başları, hem çevre böylesine kirlendi.

Canan Işık

Tecavüz duruşmaları

- Güneş'in ilk duruşmasında, olay gecesi orada olan iki kadın tanık konuştu. Sonra komşular ve Güneş'in kardeşi ifade verdi. Metin Kaçan'ın tutukluluğu devam ediyor. Bir duruşma dışında her duruşmaya gelen Alp Buğdaycı, sanki duruşma kendi lehine gelişiyorınuş gibi şov yapıyor. 6. duruşma 4 Ağustos'ta Beyoğlu Adliyesi'nde.
- Geçen ayki, "Tecavüzcü Baba Serbest" haberinden hatırlayacağınız davanın duruşması yapıldı. Gizli oturumda çocuklar ifade verdiler. "Baba" yine serbest. Duruşma 10 Eylül'de, Kartal Ağır Ceza'da.
- Ankara'daki üniversiteliye tecavüz duruşması kalabalık bir kadın desteğiyle ve basma kapalı olarak devam ediyor. Sanıklar hâlâ tutuklu. Bundan sonraki ilk duruşma 18 Ağustos Cuma günü saat 10.40'da Ankara Adliyesi'nde.

Kürt Kadınlar Platformu

Türkiye, Irak, İran, Suriye kökenli olup da Avrupa'nın değişik ülkelerinde yaşayan Kürt kadınlar yeni ve heyecanlı bir hareketlenme içindeler. Yaşadıkları kentlerde bağımsız inisiyatifler oluşturan kadınlar, her yıl başka bir yerel inisiyatifin davetiyle ortak bir toplantı yapıyorlar. Geçen yıl Köln'de ilki yapılan ortak toplantı bu yıl yine Almanya'nın Osnabrück kentinde, 3-4-5 Haziran tarihlerinde gerçekleştirildi. Tümüyle merkezsiz, hiyerarşik olmayan bir platformda bir araya gelen kadınlar, her kadının kendi yöresinde kadınlığını nasd yaşadığını konuşup kadınlık durumuyla ilgili politikalar üretmeyi hedefliyor. Ayrıca gönüllerinde en kısa zaman içinde, her kadının kendi yaşadıklarını kendi dilinde yazabileceği bir dergi çıkartmak da var.

Erkekler çekici değil mi?

Erkekler her hangi bir kadını, onunla duygusal, sosyal hiç bir bağlantı kurmadan da tahrik edici buluyorlar. Ya kadınlar?

Nereye baksanız çıplak, giyinik kadın resimleri. Reklamlarda çekici kadınlar, porno dergilerde, kitaplarda, filmlerde çıplak, erotik olduğu addedilen hareketler yapan kadınlar. İnsanın aklından, "Yahu şu erkekler hiç mi çekici değil?" diye geçiyor. Hemen hatırlıyorsunuz, "doğada bir tek insanın dişisi daha çekicidir, diğer türlerin erkeği çarpıcıdır. Hani aslanın, tavuskuşunun erkeği..." Bir de bunun kadar yaygın olmayan, ama daha fazla doğruluk payı içeren bir söz, "erkekler kadınlara bakar, kadınlar da kadınlara..."

Gerçekten de cinselliğin nesnesi kadınlar. Erkekler kadın bedenini çekici, tahrik edici buluyor. Kadınların çoğu ise, lezbiyen olmamalarına rağmen, hemcinslerinin görüntüsünden tahrik oluyor ya da esas önemlisi, erkeklerle sevişmeyi tercih etmelerine, erkeklerden haz almalarına rağmen, erkeklerin görüntüsü, fiziksel varlığı karşısında doğrudan tahrik olmuyorlar.

Çünkü erkekler, her hangi bir kadını, onunla duygusal, sosyal hiç bir bağlantı kurmadan da tahrik edici bulabiliyorlar. (Eşcinsel erkekler de, diğer erkeklere benzer bir biçimde yaklaşıyorlar.) Ama kadınlar, erkekleri genellikle, ancak çeşitli bağlantılarla, hatta sıklıkla âşık olduktan, duygusal bir yakınlık kurduktan sonra tahrik edici bulabiliyorlar. Burada kastettiğim, herhangi bir adamı yakışıklı bulmak değil, onu cinsellikle bağlantılı olarak arzulayabilmek.

Bu yalnızca yabancılarla yaşanan birşey değil. Sevişme sırasında, erkek kadının bedeninden tahrik olurken, kadınlar kendi bedenlerinin çekiciliğinden, erkekte uyandırdığı arzudan tahrik oluyorlar. Kadınların kendilerini sevişmeye kaptıramamalarının, "memelerim sarkık, göbeğim çıkık" diye dertlere kapılmalarının bir sebebi de bu. Ayrıca, kadınların, sürekli olarak çekici olmaya yöneltilmeleri, bu konuda çaba harcamalarında, buna karşılık erkeklerin geleneksel olarak böyle bir endişe taşımamalarında da bunun payı var.

Bu durumun çeşitli nedenleri var. Kadın cinselliği üzerine söz söyleyen her disiplin, bu konuya açıklamalar getiriyor. Psikanalitik teori, işi çocukluğumuza bağlıyor. Buna göre, bebekliklerinde, kız çocuk da erkek çocuk da ilk arzu nesnesi olarak annesini tanıyor ve bu yetişkin hayatımızı da etkiliyor. Acaba babaların çocuklarıyla olan ilişkilerinin değişmesi bunu da değiştirmez mi?

Öte yandan, cinsellik, sevişme, hayatımızın diğer alanlarından bağımsız, kopuk değil. Toplumsal hayatta aktif olmaya yönlendirilen, öyle yaşayan erkeklerle, pasifliğe yöneltilen kadınların bu farkı cinselliğe taşımaları şaşırtıcı değil. Böylece, erkekler cinsellikte aktif, başaran, eyleyen olurken, kadınlar tıpkı sosyal hayatta olduğu gibi pasif, eylenen, başarının, faaliyetin ortamını yaratan oluyor. Dolayısıyla da cinsellikte nesne olmaya hapsediliyor.

Bütün bunların ötesinde ve bütün bunlara bağlı olarak, hayatın başka alanlarıyla ilgili olduğu gibi cinsellikle ilgili olarak da yazılan, çizilen, söylenen her söz, her şey erkeklerin elinden, dilinden kaleminden çıkma. Bu en rafine edebiyat urünlerinden, psikoloji, sosyoloji gibi disiplinlere; pornografiden tıbba, resim, grafik gibi plastik sanatlara kadar her alanda geçerli. Ve kadınlar da erkekler de cinselliği biraz da kültürün taşıyıcısı olan bu ürünlerden öğreniyorlar. Böylece, kadınlar da cinselliklerini hemcinslerinden değil, erkeklerden, erkeklerin belirlediği malzemeden öğreniyorlar.

Cinselliğin her aşamasında, tarafların cinselliğin hem nesnesi, hem öznesi olabilmeleri ancak kadınların bu alanda kendilerini ifade edebilmeleriyle, kimliğimizi, bilincimizi hatta bilinç dışımızı etkileyen, belirleyen bütün unsurların, bu arada toplumsal hayatın da değişmesiyle mümkün.

Aşık olmadığımız erkekleri arzulamaktan suçluluk duymamak, bedenimizden utanmamak, erkek bedeninin estetiğini farketmeyi öğrenmek, bundan keyif alarak sevişmek belki de hemen yapabileceğimiz şeyler.

Melek Güneş

Ayıp köşe

İşten çıktım, Sirkeci'den banliyö trenine bindim. Mesaiye kalmıştım, saat pek erken değil, trende oturacak yer buldum. Yorgunum. Uyukluyorum. O yüzden birkaç istasyon sonra karşıma oturan adamı hemen farkedemedim. Allahım, o! Bana bakıyor.

Bu bakışla gençliğime dönüyorum. Aklımda yalnızca özgürlü fikirlerinin dolaştığı, sorumluluktan uzak, benimle benzer şeyle düşünen insanlarla birlikte bazen zor, ama genellikle mutlu yaşadığım o yıllarda tanımıştım onu. Benden birkaç yaş büyuktü, ustelik ben üniversitede öğrenciyken o bir fabrikada işçiydi. Ailem taşrada yaşıyordu, bense yurttan kendimi küçük, kötü bir eve dar atmıştım. Onu bir arkadaşım evime getirdi, bir süre kalacak bir yere ihtiyacı vardı...

İsmail, eminim ki takma bir addı (hani gazetelerde kod adı dediklerinden), ama kısa, sevgi, şefkat dolu ilişkimiz boyunca gerçek adını merak etmedim. Sonra bir gece İsmail eve gelmedi yakalanmıştı. Bir daha da onu görmedim.

İşte şimdi, yıllar yıllar sonra, karşımda gülümsüyordu. Elleri bedeni, vücutça çalışan insanların çoğunda olduğu gibi hoş bir biçimde yaşlanmıştı.

Bakırköy'de indik. Beni bilmediğim bir lokantaya götürdü. Başımı döndüren içtiğim bir kadeh rakı mıydı, adının Mehmet Ali olduğunu öğrenmem mi, yoksa konuştuğumuz şeyler mi, buna karar vermek benim için çok zor. Ucuz meyhanelerin çoğunda olduğu gibi etrafımızda benden başka kadın yok. Yine de böyle bir mekânda, bu kadar az tanıdığım bir adamla baş başa rakı içmekten hiç bir tedirginlik duymuyorum. Bana, "Çok tatlı bir kızdın, şimdi de çok hoş bir kadın olmuşsun," diyor. "Sen de hâlâ çok çekicisin," diye cevap veriyorum. O karşımda pespembe, kendi yüzümün yandığını hissediyorum. Belli, bu gece birlikte uyuyacağız.

Bir başka yabancı mekân beni zorlayacak, onu kendi evime götürüyorum. Yolda, birbirimize kaçamak temaslar, merdivenle elele çıkıyoruz. Nefesi sıcak, kokusunu hatırlıyorum. Geçen yılların izlerini taşıyan teni beni yine heyecanlandırıyor. "Hâlâ çırılçıplak olmaktan utanıyor musun?" diyor. Yavaş yavaş üzerimdekileri çıkarıyorum. Hayır, eskisi gibi tutuk değilim.

Bir süre beni seyrediyor. Sonra kendisi de soyunuyor. Yılların özlemi, yılların merakı, yıllar boyu ayrı ayrı yaşadıklarımızı kattıklarıyla birbirimize sarılıyoruz.

> Hava sıcak, çarşaflar, yatak serin. Haz, devamlı yer değiştiren günışığı gibi gövdemde dolanıyor. Ağzım, ellerim arzulu. Birbirimizin kulağına, geçmişten hatırladığımız sevgi sözcüklerini fısıldıyoruz. Sonra, yavaş yavaş kurduğumuz bir zemberek hızla boşalıyor.

Hava sıcak, çarşaflar, yatak serin. Haz, devamlı yer değiştiren günışığı gibi gövdemde dolanıyor. Ağzım, ellerim arzulu. Birbirimizin kulağına, geçmişten hatırladığımız sevgi sözcükleri fısıldıyoruz. Sonra, yavaş yava kurduğumuz bir zemberek hız boşalıyor. Her şey, gençliğimiz tadında. Hiç bir vaad, hiç bir gelecek olmaksızın, hayatımız unutulmaz bir hatıra daha katarak birbirimizin kollarınd uykuya dalıyoruz.

kırmızı vamp, pembe hanım, siyah uçuk...

kadınlar şiddet göstermek istediklerinde "pençelerine" baş vururlar diye bir fikir var. hele de hep önerildiği üzere "rujunuzla ojenizi aynı renkten" seçerseniz, kırmızılar, bordolar kesin olarak vamp!

Kadınlarla erkeklerin tırnakları yaradılıştan aynı sebeplerle mevcuttur diye düşünüyorum. büyük ihtimalle parmaklarımızın ucunu korumak için. gerçi kadınların kavga etmesiyle ilgili aklımıza ilk gelen şey tırmık atmaktır. kadınlar vurmayı bilemediklerinden (belgin doruk'un göksel arsoy'a, ediz hun a falan attığı biçare yumrukları hatırladınız mı?) ve nedense mutlaka uzun tırnaklı olarak tahayyül edildiklerinden ve her zaman olmasa bile en azından şehirde sık sık oyle olduklarından, şiddet göstermek istediklerinde "pençelerine" baş vururlar diye bir fikir var. her neyse, bu tırnaklar kadın milletinin başına gerçek bir dert bence. tırnaklarımızla ne yaptığımızdan çok, tırnaklarımıza ne yaptığımız hakkımızda en ipucu veren şeylerden birisi.

eller, insanın aynasıdır derler. doğru galiba. sahibinin yaşını el kadar belli eden başka bir organ yok herhalde, ya da nasıl bir işte çalıştığını. evişi yapıp yapmadığını, eğer yapıyorsa eldiven kullanıp kullanmadığını... toprakla uğraşan bir kadınla, sekreterlik yapanın eli bir olur mu? ya da iki çocuk annesiyle lise öğrencisinin?

iş bununla da bitmiyor tabii. kendimizi nasıl gördüğümüz, nasıl görmek, nasıl göstermek istediğimizin de bir aynası eller. tırnaklarımızı uzatıyor muyuz? yoksa erkeklerin çoğunluğunun yaptığı gibi uzadıkça kesiyor muyuz? tırnak yemenin kadınlar, özellikle de genç kadınlar arasında ne kadar yaygın olduğunun farkındasınız değil mi?

tırnak uzatmak, uçlarında o beyaz renkli fazlalığı barındırmak, "manikür"ün ilk adımı. ilk adımı ama yolun yarısı bile değil. etleri alacaksınız, törpüleyeceksiniz. bütün bunlar, zaman alan işler. keseniz bu işleri kuaförde yaptırmaya yetiyorsa, iyice zaman alan işler (gideceksiniz, bekleyeceksiniz, sıra gelecek...) böylece hayatımıza, saçtı, ağdaydı falan derken bir angarya daha ekleniyor. manikür, hatta biraz daha ince eleyip sıkı dokursanız, bir de pedikür, yani ayak bakımı bunların nasıl yapılabileceğiyle ilgili, kadınlara yönelik basında sık sık yazılar çıkar. sadece bunlardan değil, kendi tecrubelerimden de biliyorum, en eli çabuk kadın bu işleri yarım saat, kırk beş dakikadan önce bitiremez. iş tırnakları törpuleyip düzeltmekle bitmiyor tabii. bu noktada, hayatımızın en önemli kararlarından biri önümüzde duruyor! oje sürecek miyiz? süreceksek ne renk süreceğiz?

şu oje renkleri kadar kadının ne olduğunu ele veren bir konu var mı? renksiz cilâ "sade" gösterir. sahibinin işi gücü çok olduğu gibi, kendini beğendirmeye de fazla ihtiyacı yok sanki. hani, süs olsun diye sürülmemiş de... halbuki, sürerken en vamp, en kırmızı ojeden daha az iş çıkarmaz. açık renkler, sedefli beyazlar, pembeler hanım hanımcık. onların sedefsiz benzerleri, kremler, bejler, soluk pembeler biraz daha iddialı. ama kırmızılar, bordolar kesin olarak vamp. kırmızı ojeli uzun tırnaklar kadınlık adına gözümüze sokulan en belirgin görüntülerden biri. hele de hep önerildiği üzere "rujunuzla ojenizi aynı renkten" seçerseniz! gelip geçen modaların üzerinde, hiç bir zaman yeri doldurulamayan bir tercih.

bir de kahverengi, siyah, lacivert gibi ancak "uçuk kaçık"lara yakıştırılan, "doğal olmayan" renkler var. öbürleri, kan kırmızılar, vişne çürükleri, karpuz pembeleri falan hep doğal ya!

benim bu işte en tuhafıma giden şeylerden birisi de, evişine, suya sabuna bu kadar dayanıksız birşeyin neredeyse hemen hepsi evişi yapan (mesela tansu çiller bulaşık yıkamıyordur) kadınlara kalmış olması. buna mı sinirleneyim, yoksa kendi kararımız diye uyguladığımız, zevk diye edindiğimiz, göz alışkanlığı diye aldırmadığımız şeylerin bu kadar kendi dışımızda belirleniyor olmasına mı karar veremiyorum açıkçası.

ayşe düzkan

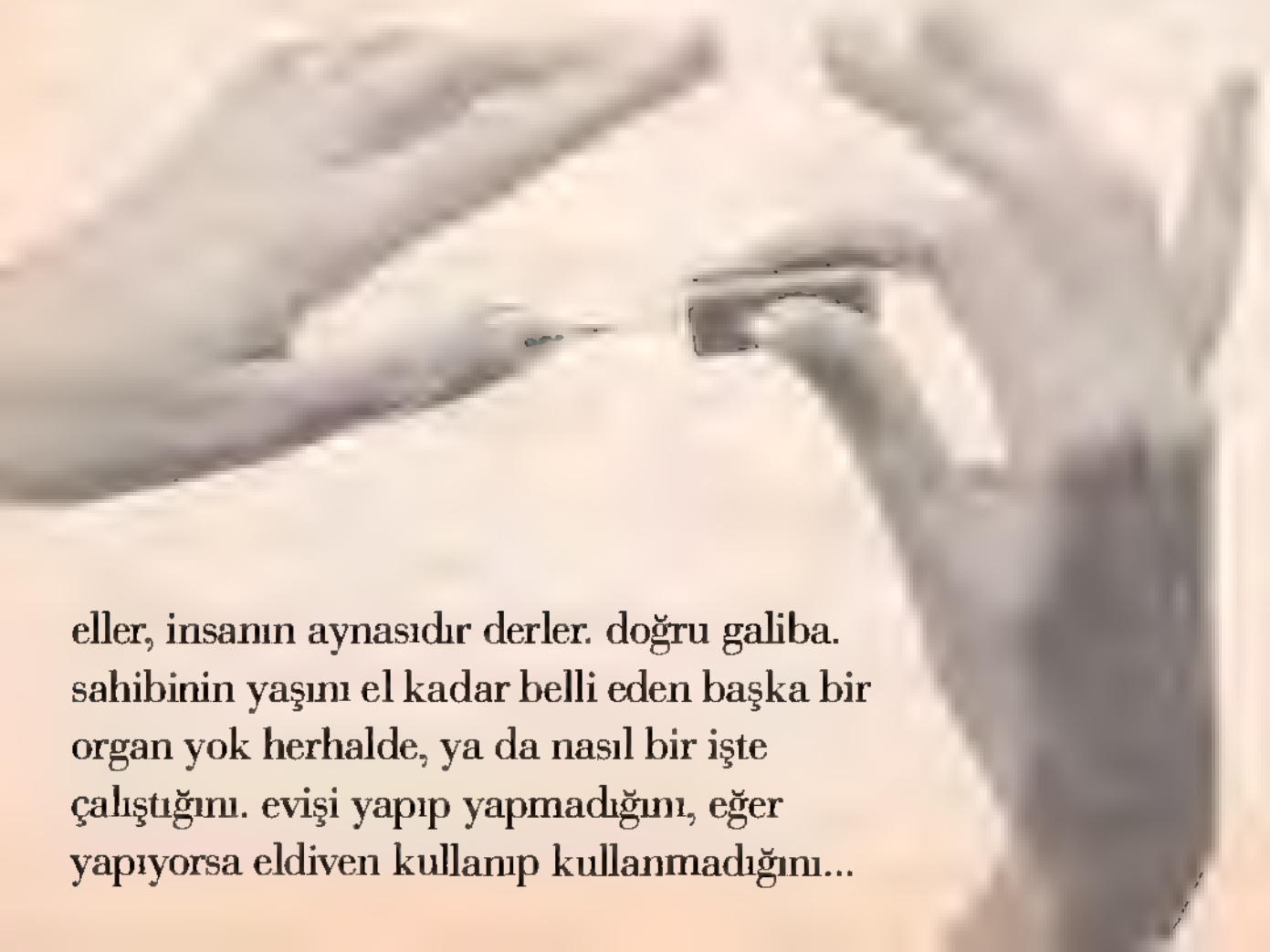

eller, insanın aynasıdır derler. doğru galiba. sahibinin yaşını el kadar belli eden başka bir organ yok herhalde, ya da nasıl bir işte çalıştığını. evişi yapıp yapmadığını, eğer yapıyorsa eldiven kullanıp kullanmadığını...

Ehliyet macerası

İtiraf etmeliyim ki, beni ehliyet alabilmek üzere rastladığım ilk sürücü kursunun merdivenlerine iten şiddetli durtü, günlük yaşamla uzlaşma çabamdan başka bir şey değildi başlangıçta. Hiç bir art niyetim de yoktu. Ama nerden bilebilirdim sürücü olmanın bir erkek işi olduğunu!

Üç ders aldık kurs süresince. Trafik, ilk yardım ve motor. 14-15 kadın ve üç erkek öğrenciydik sınıfta. Sürücü kurslarındaki artan "bayan" nüfusunu "çağdaşlaşmadaki önemli adımlardan biri" olarak nitelemeye çalışan trafik hocamızın bu sözleri, derste zaman zaman yaptığı türümüze yönelik bayat esprileri, sırtındaki iki beden büyük ceket gibi sırıtsa da, hep tahammul ettim.

"Biliyor musunuz hanımlar, siz böyle evde de kitap karıştırıp, ders çalışıp durdukça mutfakta yemekleriniz yanacak, evlilikleriniz de tehlikeye girecek!"

"Beylerden şikâyet telefonları alıyorum valla. 'Arabayı satıp, yeni bir hanımı alacağım' diyorlar, eşinize az mı zaman ayırıyorsunuz?"

"Kolay değil. Sürücü olmak zor zenaat. Can taşıyorsunuz (Can taşımayı biz biliriz hocam, o canları getiren biz değil miyiz dünyaya), kek, börek pişirmeye benzemez bu iş."

Motor dersi en sevdiğim ders oldu. Aramızdan bazıları motor dersini çok gereksiz buldu "Tamirci mi olacağız yani? Ne gerek var tüm bu sistemleri öğrenmeye?" diye hayıflandılar. Neden olmasın? Dört yıl önce neden ağladığını bir türlü bilemediğim küçük bebeğim için, paniğe kapılıp çaresiz ve yorgun oturup ağladığım günler geldi aklıma. Yooo, bu kez de anayolda stop ediveren arabanın karşısına geçip ağlamaya hiç niyetim yok. Bilgi gerekiyor bana. Bilgi güç veriyor

Teori bitti. Smava kadar yedi pratik ders alacağız. Bu kez tedirginim. Daha önce sürücü koltuğuna hiç oturmamış olan ben, nasıl olup da arabayı yürüteceğim? Beni en iyi bir kadın anlar diyerek kadın hoca istiyorum. Ancak tek bir kadın hoca yok kursta.

İlk ders gelip çatıyor. Açık yakalı gömleği, gür bıvıkları ve durmaksızın şıklattığı anahtarlığı ile namı diğer minibüs şoförü, beş altı yıllık kurs hocası Gundoğan Hoca alıyor beni, götürüyor piste. "Buyrun" diyor. Geçiyorum. Marşa basıyorum. İlk hareket! Yürüyor araba! Bir beş dakika, on dakika, on beş dakika. Emirler başlıyor; "Sola dönun Nilgün hanım. Sinyalleri unuttunuz. Niye unuttunuz. Olur mu niçin sağ sinyali veriyorsunuz?" Sağ yanımdan gelen komutlarm dozu giderek artıyor. Hay Allah. Ayakların asileşiyor. Ellerim ne yapacağım karıştırıyor. "Vitesi küçültün Nilgün hanım. Unuttunuz mu? Neden böyle yapıyorsunuz?" Henüz yarım saat geçmedi. Sinyaller, vites, hız azaltma, u dönüşü... Deli olacağım! "Araba sürmek düşünerek ve hesaplanarak yapılan bir iş değildir" diyor yanımdaki ses. Oluru yok! Kontağı kapatıyorum, el frenini çekiyorum, "Bu iş burada bitti Gündoğan bey", diyorum.

Böyle şey olur muydu canım, ders bırakılır mıydı, zaten hep nerede duygusal olanlar, nerede hamile kadınlar varsa kendisine çatardı. Araba sürmek refleks isterdi doğrusu. Dersi bırakıyorum. Burası doğru. Ne var ki bıraktığım onunla yapılacak derslerdi. İşte tam da bu nedenle elimin hamuruyla araba sürmeye devam ettim o günden bu yana. Sürücü koltuğunda kadınsı bir özen, dikkat ve incelikle arabamı kullanıyorum.

Nilgün Çetinalp Erentay

> "Biliyor musunuz hanımlar, siz böyle evde de kitap karıştırıp, ders çalışıp durdukça mutfakta yemekleriniz yanacak. evlilikleriniz de tehlikeye girecek!"

Hadi bilin bakalım!..

Ellerinizi sık sık kremlersiniz değil mi? Midenis ilk sinyali verdiğinde yemeklerinize dikkat edcr hantallaştığınızda daha çok yürümeye özen göste rirsiniz. O duyarlı organınıza, kalbinize gelinc (maddi anlamda) kolesterolünüz yükseldiğinde sa lataya sarılır, (manevi anlamda) küçücük bir aşk ışığı yakaladığınızda da peşinden koşarsınız.

Peki ya beyniniz? Onun için ne yaparsınız? Gazete bulmacaları çözmek, geçmişte kalmış bir filn ismini hatırlamak ya da bir önceki hafta elinizder geçmiş evrakın çıkış tarihini hemen soyleyivermek gibi işler için kullandığınız bu organınız ne haldedi biliyor musunuz?

Benimki berbat durumda. Dilerim (ama sanmı yorum) sizinki öyle değildir. Neden böyle düşündü ğüme gelince... Günlük gazetelerin birinde, bir sure dir zekâmızı test etmemize yarayan küçük öyküle yayınlıyorlar. Her birinin içinde gizlenmiş bilmece ler var tabii.

Şimdi size anlatacağım böyle bir öyküdeki ceva bı ben bilemedim. Tamam bu sizin sorununuz değil Ama konu sonunda size de dokunacak göreceksiniz Oykü şu; Akşam saatleridir. Dünyanın en ünlü tıp merkezlerinden birinin, yine dünya çapında ünlü operatörü, eve gideceği ve votkasını yudumlayacağ zamanın yaklaşmasını iple çekerken, acil bir olay için ameliyathaneye çağrılır. Bir trafik kazası ol muştur. Baba ölmüş, oğul ise ağır yaralıdır. Opera tör ameliyathaneye girer dehşet içinde, "Ameliyat yapamam, çünkü bu çocuk benim oğlum" der. Şimdi soru geliyor, hazır olnı; "Eğer baba ölmüşse, yaralı çocuk nasıl olur da oğlu olabilir?"

Sizi, (daha doğrusu beyninizi) yormadan hemen cevabı vereyim; Operatör bir kadınmış! Ne kadar basit değil mi? Ama, ben bilemedim işte. Çevremdeki pekçok yakınım da bilemedi. "Dedesidir, üvey babasıdır vb." fikirler üretildi ancak doğruyu bular olmadı.

Şimdi gelelim işin acı yanına. Bu kadar basit bir sorunun cevabım neden bilemedik? Bir çocuk ve bir baba kaza geçiriyorsa ve üçüncü biri de çocuğu görüp, "Bu benim oğlum", diyorsa, bu kişinin bir anne, yani bir kadm olmasından başka bir olasılık var mıdır?

Peki o halde neden?

Neden sadece, beyaz perdede ya da ekranda çokca izlediğimiz "büyük" evlerin, deri ve eski kitap kokan "büyük" çalışma odalarında "bu dünya benim" tavrıyla dolaşan "büyük" adamların eline yakışır soğuk içki kadehleri? Neden, ünlü ve başarılı olmak, dahası operator olmak, bir neşteri zamanında ve yerinde kullanmayı bilmek "kadının haddine mi"dir?

Sorularım bitmedi. Bu özellikleri bir kadına yakıştırmayan "Düşünce astımı"na nasıl yakalanmışız biz? Neden bunca masum görünen (bu öyküde olduğu gibi) yüzlerce düşünce kalıbı bizi kandırmış, hatta kullanmış?

Bu zavallı organımızı, tertemiz, sağlıklı soluklarla beslemeyi elbet bir gün başaracağız

C. Birgül Mançuhar

Anne Fitnat'ın hatıra defteri

Kem gözler minik yaratıkların en büyük düşmanıymış. Bir miniği sevmeye başlamanın raconu önce derin bir 'maşallah' çekmekten geçermiş. Nereden bileyim? Doktorun bekleme salonunda başka bir miniğe usulüne uymadan iltifat yağdırmaya kalktığımda 'sahibi' derhal uyardı; Maşallah de! Sonra, bebeğin iştahının açıklığı, uykusunun düzenliliği öyle pek açık edilmemeliymiş. Büyükanneler 'Soranlara, eh işte şöyle böyle idare ediyoruz de' diye uyarıyor beni.

Minik yaratık geleli beri mahalle bakkalının 'yengesi' oluverdim. Karşılaştığım erkekler bana karşı son derece nazik ve hürmetkâr. Taksiden inerken şoförler inip kapıyı açıyor, çoğu kez çantalarımı taşımama yardımcı oluyorlar. Aklıma hemen, üçümüz birlikteyken kendi dünyasında yaşayan kocam geliyor. Kucağımda bebek, kolumda çantalar arabanın kapısını açmaya uğraşırken çektiğim sıkıntıyı hiç hissetmeyişi, özellikle. Peki bana bu kadar nazik ve özenli davranan 'yabancı' adamlar, kendi karılarına da aynısını yapıyorlar mı gerçekten? Artık hiç inanmıyorum.

Güneş yüzünü göstermeye başlıyalı beri her gün minikle parka gidiyoruz. Hafta içinin erken saatlerinde park sakinleri yalnızca minik yaratıklar ve onlara bakan büyükanneler. Hemen alıbaplık başlıyor. Emzirdiğim için takdir ediyorlar. Kadınlar birbirlerinin bebeklerini dikkatle izliyorlar. Ne zaman bir bebek görsem, benim de gözlerim takılıyor, ister istemez boyutlarını benimkiyle kıyaslıyorum. Kadınlar çocukları seviyor diğer taraftan. Minik yaratık bebeğe benzemeye başlıyalı beri, çoğunlukla kadınlar yolumuzu kesip, onu sevmek istiyor. Bu memlekette insanların sevme tarzı bir tuhaf! Gürültülü sesler çıkarıp, etlerini sıkıştırıyorlar. Kendimi onun yerine koyduğumda fena oluyorum. Seveceğim diye etlerimi mıncıklasalar ne yaparım? Dişleri çıkar çıkmaz ona ısırmayı öğreteceğim!

Anne Fitnat

Gülendam öldü!

Gencecik biri öldü. Hiç tanımadığım, tanıyamayacağım biri. Adını Gülendam koydum.

Askerdeki sevgilim buz gibi sesiyle telefonun öbür ucuydaydı. "Bizim bölükten bir arkadaşın sevgilisi kendini asmış. Çocuğun haberi yok henüz, hastalandı sanıyor, memlekete gidecek yarın..." vs. vs.

Gerisini duyamıyorum. Ölmüş mü acaba diye aklımdan geçiyor. Saçmaladığımı farkediyorum. Kendini asmış diyor, ölmüştür tabii. "Evet" anlamında bir sessizlik geliyor karşı taraftan. İçim burkuluyor, ağırlaşıyorum. Ölmüş ha! Sevgilim hâlâ birşeyler anlatıyor. "Bir başkasına vermek istemişler kızı, arkadaşla nişanlı filan da değillerdi herhalde, ailesi zorla vermeye kalkışmış vs. vs."

Telefonu kapatıyoruz. Aklım hâlâ Gülendam'da. Nasıl yapabilmiş, hem niye böyle korkunç birşey yapmış ki? Gülendam gözümün önünde şimdi. Hiç tanımıyorum onu, hakkında en ufak bir fikrim bile yok. Ama gözümün önünde. Masum, pırıl pırıl, incecik bir kız. Yenilmiş. Baskılara, korkulara, acılara yenilmiş bir yüzü var. Gidiyor. Gülendamlar ölüyor.

Yasemin

Bir pazar günü...

Pazar günü sokağa çıkmak büyük bir tabuydu (Hâlâ da öyle ya). Bir defaya mahsus olmak üzere bu sınırı zorlamış, ablam ve bir arkadaşımla birlikte sinema iznini koparmıştım. Yaz günlerinin uzunluğu avantajından yararlanmış, biraz geç dönüyorduk eve. Malum ya, hava kararınca sokakta dolaşan 15 yaşında kızları kurt kapar (Bazen yaşını başını almış kadınları da kapar). Sonrası çabucak akıp geçiyor gözlerimden. Tacize uğradım. Adamla (delikanlı demeliyim) itiş kakış sırasında biri (sonradan sivil polis olduğunu öğrendik) bize yardım etti. "Hanımefendi şikayetçi misiniz?" Çocuk aklımla hemen "Evet" cevabını yapıştırıverdim. Karakolda polislerin tuhaf tutumunu, gözyaşları içinde verdiğim ifademi, annemin ve babamın "Bunu hakettin" diyen bakışlarını, adliye koridorlarında babamın en ufak şeylere çıkıştığı bekleyişlerimizi, kadın hakimin altı ay cezayı (bu bir şans mı, yoksa felaket mi?) uygun görüşünü bilemezdim, düşünemezdim, tahmin edemezdim. Bir insanın hayatından altı ay çalmak, dahası sonradan başına bela olabileceğini bile bile... Alınabilecek bir risk değildi, bu yüzden davadan vazgeçtim (aslında vazgeçirildim).

O günlerde bir şeyler kaybettim ben. Beni koruyup hep yanımda olacağını sandığım kahramanımı, babamı kaybettim. Sanırım bu kayıp, mahkemeye çağrı kâğıdı geldiği gün babamın, "Pazar günü niye sokağa çıktın sen?" haykırışları ile mahkeme günü beni yüreklendirmeye çalışan arkadaşlarıma kızıp "Herkese anlattın mı?" diye soran bakışları arasında bir yerlerde oldu. O gün pantolondan, ayakkabılarıma dek giydiğim herşey sorun olurken kalbimde onarılmaz yaralar açıldı ve "mını mını" yaptığımız kanatlarımın altındaki mutlu günlerim beynimde çok çok derinde bir yerlere gizlendi.

Artık sokaklarda yürürken hiç bir şey duymuyorum, hiç bir şey görmüyorum. Yüzler, sesler öyle akıp gidiyorlar ve ben yoluma devam ediyorum...

Füsun Kamışoğlu

Ya kulaktan do ya ansiklopedi

Üç genç kadın doğum kontrolünü konuştu

Doğum kontrolü... Hele de genç seniz ve evli değilseniz çok önemli bir sorun. Hangi yöntem iyidir, ne, nasıl kullanılır? Kime danışıp öğrenebilirsiniz? Şehirli üniversite öğrencisi üç genç kadın deneyimlerini anlattılar.

Berna: Benim bir sevgilim var, aslında uzun süredir çıkıyorduk ama, sevişmeyle ilgili karar verirken zorlandık. Yani gerçekten beraber olmaya karar vermek kolay değil. 18 yaşındayım. Biz prezervatif kullanmaya çalışıyoruz. Hap olayının farkındayım, *Kadınca*'da filan bu konularla ilgili şeyler okumuştum. Evlenip ayrılmış, kendi başına yaşayan bir teyzem var, onunla bu konularla ilgili konuşuyorum. Annemle böyle şeyler asla konuşmayız. Meselâ takvim hesabını teyzem anlatmıştı ama, hâlâ nasıl oluyor tam çözemedim. Sağdan soldan da, doğum kontrol hapıyla ilgili korkutucu şeyler duydum. Baş ağrısı yapıyor, şişmanlatıyor, kıllanma yapıyor filan diye.

Alev: Ben şimdi düşünüyorum da aslında, benim de doğum kontroluyle ilgili bildiğim şeyler kulaktan dolma sayılır. Lisede bizden birkaç yaş büyük bir kız vardı. O bu işi yaşamış olduğu için bize sevişmeyle, kontrolle ilgili bazı şeyler anlatırdı. Lisede bunları dinlerken bakireydim. Bir buçuk yıldır, biriyle beraberim. Sonra kendi tecrübem olunca anladım ki, lisedeki kız çoğu şeyi atıyormuş. Ben kitaplardan, dergilerden de bu işlerle ilgili yazılar okumuştum. Ama okuduklarımdan çok, o kızın anlattıkları kafamda yer etmiş.

Befika: Benim okuduğum kız lisesinde cinsellik korkunç bir şey olarak anlatılırdı. Çok canın yanıyor, kemiklerin çatırdıyor gibi şeyler dinlemiştim hep. Lisedeyken, bir arkadaşımızın arkadaşı evlenmiş, kız ondan duyduklarını bize anlatıyor. Güya kızın spirali ilişki sırasında adamın cinsel organına takılmış, adam hastanelik olmuş. Biz de, demek böyle şeyler olabiliyor diye inanmıştık. Kapalı devre bir durum oluyor. Arkadaş, arkadaşa neyi iyi veya kötü biliyorsa, onu aktarıyor; o da başka bir yakınına aktarıyor filan. Benim beş yıldır ilişkim var. Biriyle çıkıyordum, baktım yakınlaşıyoruz, onun üzerine ansiklopedileri karıştırmaya başladım. Kadın sağlığıyla ilgili kitaplar okumaya çalıştım. Epey bir şey öğrendim. İlk ilişkimde korunma olmadı. Ama ikincisinde korunmaya başladık. Günlere dikkat etmeye çalıştım. Bir de geri çekmeyle korunuyorduk. Ben doğum kontrol haplarını biliyordum; fakat duzenli kullanılacak birşey, yanımda bulundurmam lazım, annem bulur görür diye hiç niyet edemedim. Prezervatif kullanmayı sevgilim istemiyordu. Seksi ondan öğrendiğim için bir bildiği vardır diye prezervatif konusunda onu zorlamadım.

Berna: Kendi kendine bu işle ilgili karar vermek çok zor. Diyelim sevişmeye karar vermişsin, bu bakımdan için rahat. Ama başka kaygıların oluyor. Ya bir ay hastalanmazsam, annem muhakkak farkeder. Benim annem çok baskıcı filan değildir ama menstüras-

"Diyelim sevişmeye karar vermişsin, için rahat. Ama başka kaygıların oluyor. Ya bir ay hastalanmazsam, annem muhakkak farkeder. Hap kullansam bulurlar. Ay, ben şimdi ne yapacağım?"

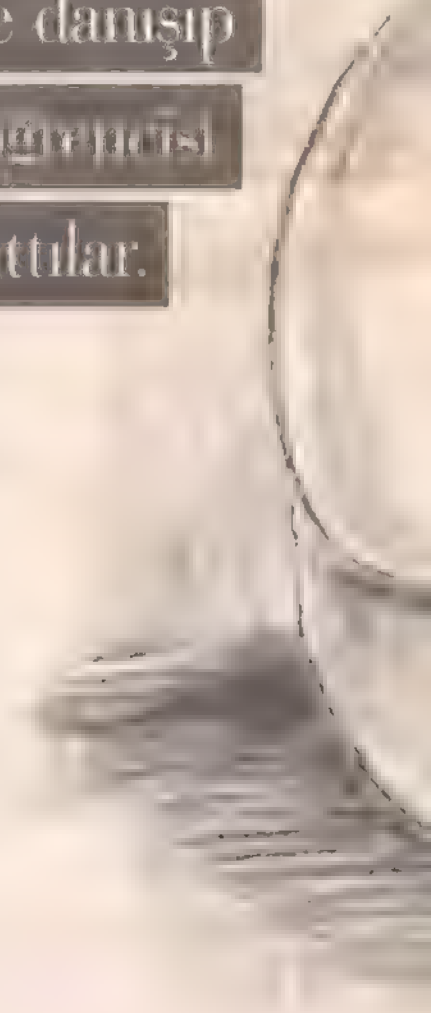

DESEN RANA MERMER

ma bilgi,

Paniğe kapıldım. Evde bayram temizliği var. Ben koskoca koltukları tek başıma çekiyorum, ağır saksıları kaldırıyorum. Hâlâ bu salaklığı nasıl yaptığıma şaşıyorum.

yon zamanlarımı hiç kaçırmaz. Çok feci birşey olmazsa babanım haberi olmaz, bunu biliyorum. Şöyle birşey oluyor, ben bu olayı hep herkesten soyutlayabileceğin şekilde yaşamak istemişimdir. Ama ikimiz de hiç bir şey bilmiyoruz. Teyzeme va da herhangi bir yakın arkadaşıma çok açılmak da istemiyorum. Galiba gerekli cesareti toplayıp, bir doktora gidip, herşeyi danışacağız.

Alev: Ben kendimde de, çevremde de şunu görüyorum. Bir problem olmadıkça insan bu konuyu kimseye açmıyor. Benim partnerim benden tecrübeliydi. 'Takvimi biliyorum. Şimdiye kadar başıma bir şey gelmedi korkma', demişti. Sonra anlaşıldı ki doğru hesaplamayı bilmiyormuş. Regl başladığından önceki beş gün mü sonraki on gün mü güvenli tam bilmiyormuş. Nitekim küçük bir kaza geçirdik. Kürtajda para açısından sorun çıkmadı, sağdan soldan topladık. Beraber gittik. Duygusal olarak o benden kötü durumdaydı. Sonra ben, bu takvim hesabını şema olarak bir arkadaşımdan aldım, annemin asla görmeyeceği bir yere yazdım. Bence erkek arkadaşın senden daha tecrübeli diye asla onun bilgilerine güvenmemek lâzım.

Refika: Bizim ilişkimizde bu açıdan bir zorluk olmadı. İkimiz de çok dikkatliydik. Yalnız bir keresinde hamile kaldım diye çok korktum. Dort gün gecikme oldu. O sırada uzun bir bayram tatiliydi. Sevgilim şehir dışındaydı. 26 günde olan şey 30 güne çıktı. Paniğe kapıldım. Evde bayram temizliği var. Ben koskoca koltukları tek başıma çekiyorum, ağır saksıları kaldırıyorum. Hâlâ bu salaklığı nasıl yaptığıma şaşırıyorum. Bayram günü doktora gidemem, on gün sonra çok geç olacak diye düşünüyordum. Halbuki *predictor* alabilirdim. Sonra hamile olmadığımı anladım. Ama hamile olmuş olsaydım, bu aptal çabalarım yüzünden düşük yapabilirdim ve esas o zaman evdekiler her şeyi anlardı. Garip birşey oluyor, bu işi insan kendisi kimseden yardım almadan halletmek istiyor. Nasıl halledeyim diye değil, nasıl olursa olsun halledeyim diye düşünüyor.

Alev: Ben kürtajdan sonra eve geldiğimde annem yüzüme bakıp her şeyi anlayacak sanıyordum. Hiç bir şey anlamadı.

Refika: Ben hiç kürtaj olmadım. Bir süre önce de doktora gittim. Bana en uygun doğum kontrol yöntemi hangisi diye. Şimdi doğum kontrol hapı kullanıyorum. Çok rahat ettim. Doktorla da konuştuğum için endişe etmiyorum. "Gün şaştı mı, şu oldu mu bu oldu mu?" diye paniklemiyorum. Müthiş rahatlık doğrusu.

Alev: Benim gördüğüm sadece, sık sık değişik kızlarla beraber olan çocuklar prezervatif kullanıyor. Bundan önce çıktığım bir çocuk vardı. Ben bin bir endişeden sonra karar vermişim. Sevişeceğim diye, bana ders vermeye kalktı. "Sevişirsek senle evlenmek zorunda olmadığımı biliyorsun değil mi?" filan diye. Ben de "Sağol!" dedim, hemen ayrıldım. Böyle kızlar olabilir ama ben onunla sevişmeyi onu bağlamak için istiyorum gibi davranması bana çok fena gelmişti.

Berna: Lisedeyken bir kız arkadaşımız kurtaj olmak zorunda kaldı. Korunmadan ilişkilere giriyordu. Kimsenin lafını dinlemiyordu. Kürtaj olacağı zaman özellikle, bu işi yaptığı çocuğa haber vermedi. Onu sevmiyordum zaten benim için önemli biri değildi dedi. Biz okuldan çıkamadığımız için onunla gidemedik, tek başına gitti. Sonra kendini çok kötü hissettiğini, ama garip bir güç kazandığını söylemişti. Ben cesaret edemezdim. Ama, yakınlık göstermeyen birisinin yardımını istemek zor galiba.

Alev: Ben hamile olduğumu öğrendikten sonra bir gece kendimi şunu yaparken buldum: Hani bazı ilâçların içinde, özellikle hamilelikte kullanılmaması gerekir diye yazar, onları vişneli votka ile beraber içtim. İntihar girişimi gibi değil de sanki bir büyü olacak, bu işten kurtulacağını gibi gelmişti bana. Bana gayet yakın davrandığı halde erkek arkadaşıma yabancılaşmış, soğumuştum. Şimdi birkaç erkek dostum var hep beraber bu konuları konuştuğumuz. Biri hiç sevişmedi daha, cüzdanında prezervatif taşıyanlardan hiç değil. Galiba insanın sevgilisi olmadan, kızlı-erkekli, bu işler üzerine açık açık konuşması gerekiyor. Erkeklere güvenmemek ve gözde büyütmemek için.

Havva tatile çıktı.!
Tatil dönüşünü merakla bekliyoruz.
Kimbilir neler yaşadı?

feminizmi en iyi erkekler bilir!

türkiye'de feminizmin ilk yıllarıydı. istanbul'da bilsak'ta yapılan toplantılara erkekler de katılırdı.

kadınlar konuşurken, sabırsız kıpırtılarla yerinde duramayan erkekler görülürdü salonda. sonunda, içlerinden biri dayanamayıp söz alır ve "ben toplantılarınıza ilk defa katılıyorum, yayınlarınızı da pek görmedim, pek ulaştıramıyorunuz galiba" diye lafa başlar -böylece ilgisizliğinin vebalini de bize yazıp- "biraz konuyu toparlamak istiyorum," diye sözlerine devam ederdi.

salonda genellikle, feminizm üzerine kitaplar, makaleler yazmış, yurtdışında bu konuda çeşitli çalışmalarda bulunmuş, türkiye'de bu konunun tartışılmasını sağlamış, çoğu üniversitede öğretim görevlisi olarak çalışmış kadınlar olurdu. bense bir yandan bu adamların bu kadınlardan ve bu kadınların bilgisinden haberdar oldukları halde nasıl bu kadar pervasız olabildiklerine şaşar, bir yandan da bu kadınlar nasıl sinirden saçlarını başlarını yolmazlar diye düşünürdüm.

zaman geçtikçe, feminizm daha tartışılır, bilinir bir konu halini aldı. oturduğum masaların, girdiğim sohbetlerin çoğunda bu konuyu konuşmak zorunda buldum kendimi. hani insanlar doktor görünce hastalıklarını anlatırlar ya, bir feminist görünce de bütün erkekler feminizmle ilgili itirazlarını sıralamaya başlıyorlardı. o zamanlar daha sabırlıydım, bunların çoğuyla tartışır, görüşlerini dinler, üşenmeden cevap verirdim. konuştuğum erkeklerin çoğu, bu konuda genellikle daha önce hiç düşünmemiş, hiç bir şey duymamış olurlar ve genellikle benim mutlaka aşina olduğum görüşlerini uzun uzun anlatırlardı. ancak benim daha önce hiç duymamış oldukları sözlerimi dinlemeye bir türlü sabırları olmazdı. bu yıllar boyunca, benden önce hiç bir feministle konuşmanuş, tanışmamış, bu konuda tek satır bile okumamış erkekler bana türkiye'de feminizmin tarihini anlattılar, hayatında kapıkule'nin ötesine geçmemiş, tek kelime ingilizce bilmeyen birisi, ingiltere'de madencilerin grevi sırasında feministlerin neler yapmaları gerektiği konusundaki düşüncelerini o kadınlara aktarmam için ricacı oldu, hele de düzenlediğimiz kadın gösterilerinde, yürüyüşlerde, pankartların nasıl olması, nasıl taşınması gerektiğiyle başlayıp her türlü organizasyonla ilgili kendini sorumlu hisseden birkaç erkek hep göze çarptı.

yıllar böyle sıkıcı konuşmalarla bezeli halde birbirini kovaladı. ben de bu arada yavaş yavaş gerçeği görmeye başlıyordum. başlıyordum ya, esas uyanışımı geçen sene yaşadım. işyerimde yaşça çok genç bir çocuk çalışıyordu. benim feminist olduğumu öğrenmiş, laf arasında, son derece kendinden emin bir tavırla, "yanlış politikalar izliyorsunuz," dedi. önceden hazırlıklıyım ya, "sen hiç feministlerin yazdığı ya da femimstlerle ilgili birşey okudun mu?" diye sordum. büyük bir iç ferahlığıyla, "yoo," dedi, "zaten sizden önce bir feministle tanışmadım bile."

işte beni uyandıran bu oldu. içimde beyaz bir bayrak açtım, benden bu kadar. bence feminizmi en iyi erkekler bilir!

ayşe düzkan

dom dom kurşunu

ibrahim tatlıses durdu durdu ve son "çalışma"sı klasikler'in ilk klibi dom dom kurşunu'yla gerçekten turnayı gözünden vurdu.

şunu bir kere kabul etmek gerek. ibrahim tatlıses'in ülkemiz kültürüne katkıları, sadece müziğiyle sınırlı değildir. bambaşka bir davranış, erkeklik adabı getirmiştir aynı zamanda. (meselâ bir tür manalı bakışlar, erkeklere fazlasıyla yumuşak, hoşgörülü, kadınlara ise fazlasıyla sert, hoşgörüsüz muamele ibo'yla birlikte gözümüze batar olmuştur) o yüzden her açıdan klasikler'ini (dikkatinizi çekerim, best of... denen en iyi parçaların da ötesine geçerek) çıkartmayı hak etmiştir aslında, ayrıca, özellikle perihan savaş'a ettiklerinden ve de türlü çeşitli demeçlerinden dolayı kendisine husumetimiz varsa da sesinin güzelliğini takdir ederiz. kendisi allah vergisi bu sesin hakkını verebiliyor mu, o başka mevzu. ancak bu son klip'le "imaj"ının hakkını verebildiği kesin.

olaylar bir bilardo masasının etrafında geçmektedir. ibo'nun muarızı (kendisi kadınları "karşı" tarafta gördüğünü ifade etmekten imtina etmemektedir), boya sarışını, bluzunu bağlamak suretiyle göbeğini açıkta bırakmış, "gâvur" dovmeli genç mi genç bir hanım kızdır. arkasında da üç aşağı beş yukarı kendisine benzeyen arkadaşları, kâh bildiğimiz disko danslarını, kâh yine bildiğimiz halayı andıran bir takım danslar ederek saf tutmaktadırlar. kızlar her yerde karşınıza çıkabilecek türdense de, ibo'nun yandaşı olan taşra esnafıyla şehir entelektüeli arasında bir görüntü sergileyen beyefendiye hiç bir yerde rastlamanız mümkün değildir! (gerçi biraz düşününce yorgun demokrat rolünde ahmet kaya'yı andırdığını söyleyebilirim. bakın nasıl gönül birliği var!) inanır mısınız, adamın eline bir baston bile tutuşturulmuştur. sonra, ibo'yla genç kız, bilardo masasında duello yaparlar. bilardo sopaları bile kılıç gibi çekilmektedir! işte o sırada müzik,-dom dom kurşunu- başlar. olgun bir ibo, çocuksu tavırlarla dudaklarını ısıran genç kızı perişan etmektedir (hayır, dovmüyor, bilardo oynuyor.) bu parçanın eşliğinde, başka birşey değil de bilardo, üstelik de amerikan bilardosu oynanması sizi şaşırtmıyor mu? o zaman arkadaşlarının zora düşmesi karşısında, kız folklor ekibinin "o may gad" (in ingiliş, yarabbim manasına geliyor!) demelerine şaşıracaksınız. ona da mı şaşırmıyorsunuz? may gad karşınıza ibo'dan beterini çıkartsın da gözlerinizi açtığınızda bilardo masasında bir gül bile bulamayın inşallah e mi?

ayşe düzkan

YAZ AŞKLARI...

SAF... **SEMRA CAN**

"Çünkü O Estee Lauder kullanıyor..."

"Dört Nikâh Bir Cenaze" filminden tanıdığımız ünlü İngiliz aktör Hugh Grant'ın Sunset Bulvarı'nda "Kurabiye" lakaplı (o zaman ünsüz, şimdi ünlü) siyah bir fahişeyle, arabada oral seks yaparken basılıp karakollara düşme hadisesi, sanırım bizim basında İngiltere'dekinden bile daha etraflıca işlendi (Biraz geç farkettim ama, acayip de geyik çevrilmiş bu arada!). Yine de olay konusunda aydınlanmak şöyle dursun, iyice kafam karıştı.

Şimdii, bu fahişe siyahmış, tamam onu görebiliyorum da adı ne? Divine Brown mı, Dennise Brown mı? Oral seksi 30 dolar karşılığında mı yapıyordu, yoksa 60 dolar mı? Ne önemi var demeyin, biliyorsunuz, 60, 30'un iki katı. Sonra bu adam, sevgilisi Elizabeth Hurley'le yedi yıldır mı beraber, sekiz yıldır mı, yoksa on yıldır mı? Bu da çok önemli. Çünkü bu üzücü olay, her çiftin başına gelen "yedinci yıl" krizi de olabilir. Ayrıca Divine mı, Dennise mi neyse, bu kadın bu hikâyeyi 160 bin dolara mı sattı, yoksa 250 bin dolara mı? Haa bir de, o 30 veya 60 doları aldı mı bakalım? Yani aldıysa da kötü, almadıysa da. Bu, polisin olaya ne zaman müdahale ettiğine bağlı.

İşte bunlar hikâyenin karanlık noktaları. Fakat kimse bunlara gereken ehemmiyeti göstermiyor da, Hugh Grant neden gül gibi sevgilisini bırakıp bir fahişeyle beraber oldu, onu tartışıyor. Neden hem kendisinin, hem sevgilisinin kariyerini mahvetti? (Biliyorsunuz, sevgilisinin Estee Lauder le olan anlaşması da iptal edildi.) Pek kafa patlatmaya gerek yok. Çünkü o bir İngiliz! Başka hangi milletin meclisinin mebusları, kafalarında peruk, bacaklarında file çoraplarla bilumum seks skandallarına karışıyor? Klasik bir imam-cemaat vak'ası.

Ben kendi adıma bu hikâyede en çok siyah fahişeyle, Estee Lauder'ı masum buluyorum. O yüzden aralarında bir işbirliği olsun istiyorum. Elizabeth'in iptal edilen kontratı, Divine mı, Dennise mi neyse onunla yapılsın. Ve reklamlarda sorulsun: "Hugh Grant neden gul gibi sevgilisini bırakıp siyah bir fahişeyle beraber oldu?", siyah fahişe baştan çıkarıcı bakışlarla işin sırrını açıklasın: "Çünkü ben Estee Lauder kullanıyorum!". Almazsam adiyim.

Yeşim

Gazeteci Serdar Turgut (onu kadın ve özellikle de feminist düşmanı yazılarından hatırlarsınız) kadınlarını nasıl baştan çıkardığını açıklamış. "Doğuştan yakışıklı bir erkek olmadığım için (haksız sayılmaz), zekâmı geliştirerek kendimi kadınlara beğendirmeyi başardım. Beğendiğim ve beraber olmak istediğim bir kadın olursa, onu kesinlikle baştan çıkaracağıma inanıyorum. Konuşarak baştan çıkaramayacağım kadın yoktur" diyor. Doğrusu işi çok zor. Yazarak kaçırdığı kadınları baştan çıkarması için epeyce konuşması lazım!

FEYHAN GÜVER

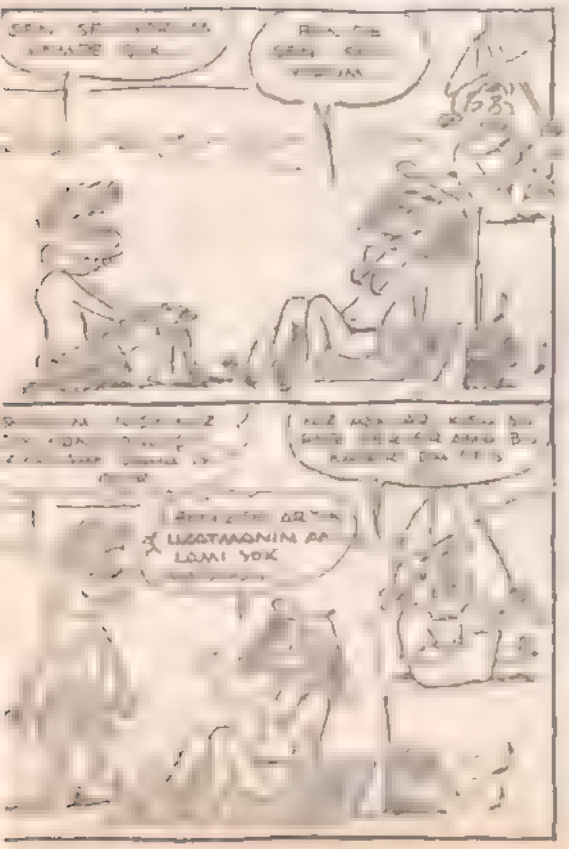

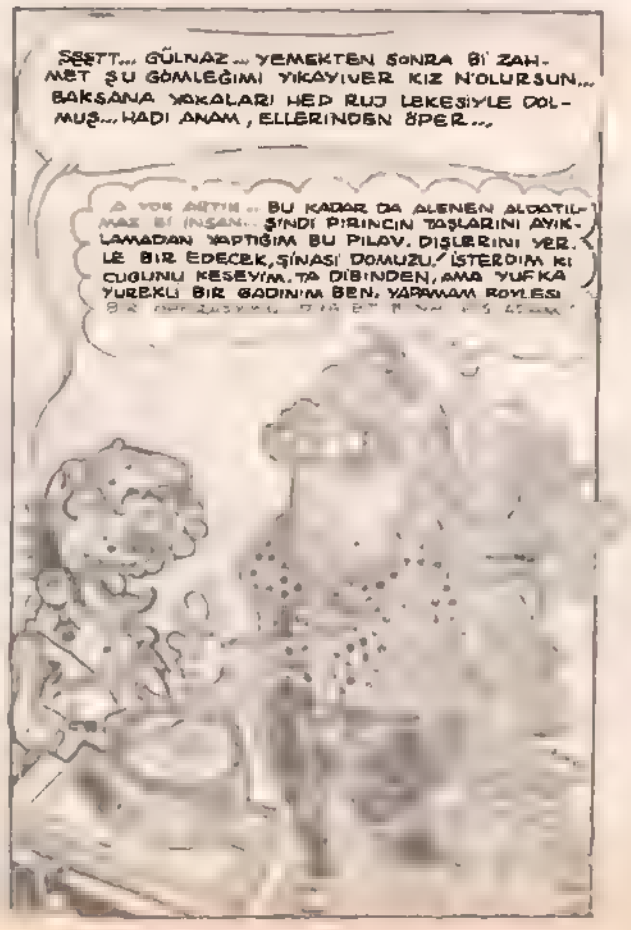

Uğraşıp Duruyoruz

O takmıyorsa, siz de takmayın

Nimet Arzık anılarında yazmıştı, aynaların tozlandığını evlendikten sonra farketmiş. Toz almanın bir iş olduğunu. Bir başkası da çamaşırların renkli ve beyaz diye ayrı ayrı yıkandığını keşfetmişti. Özellikle de beyaz çamaşırlarının renkleri iflah olmaz biçimde karardıktan sonra. Kadınlar evişlerini öğreniyorlar. Neyin, ne zaman yapılacağı hemen keşfediliyor. Kavranıyor. Baba evinde olmasa da koca evinde, ara sıra da oğullarıyla kendi evlerinde; deneme yanılma, tavsiye ya da soruşturmalarla. Çöpe atılan yemekler, giyilemeyecek hale gelen giysiler pahasına da olsa. "Sen bu yemeği nasıl yapıyorsun?" "Şu işin kolayı var mı?", "Bir de şöyle dene". Özellikle de bilgi ve deneyim aktarımı önemli oluyor. Öncelikle annelerimizden evişlerini öğreniyoruz. Erkekler de bu işlerden muaf tutuluyor. Öğretilmiyor. Ama asıl önemlisi, bu erkek milleti, evişlerini öğrenmemek için direniyor. Öğrense bile, ayrıntıları unutuyor. Yemek yakmalar bir türlü bitmiyor. Yemek işini becerse bile bulaşık sorun oluyor, bulaşık yıkasa ocağı silmeyi hiçbir zaman hatırlamıyor. Onlara evişini öğretmek uzun ve zorlu bir uğraşı gerektiriyor.

Erkeklere anneleri birşeyler öğretmediyse -ki çoğu zaman öyle oluyor- iş birlikte olunan kadına kahyor. Evlendikten sonra, özellikle dışarıda çalışıyorsanız, evişlerinin de bir iş olduğunu göstermek, adamı buna dahil etmeye çalışmak için uzun uzun uğraşmanız gerekiyor. Çoğu zaman bu başarısızlığa mahkûm, sinir bozucu bir uğraş. Adamı takmıyor bile, kirli çamaşırlar mı yığılmış, utü mü gerekiyor, mutfağı böcek mi basmış?! Haa, ara sıra salata yapıp, sofra düzenine katkıda bulunabilir, ama hepsi bu kadar.

Bu işlerin farkında olan bir anne olarak oğlumla evişlerini paylaşmak için işe koyuldum. Küçükken kolaydı. Birçok şeyi öğrendi ve yaptı, ama büyüyünce herşey değişti. Çocuk bulaşık çıkarmamak için, yemeği ekmeğinin arasına koyup yiyor, kirli olduğu belli olmasın diye siyah çamaşır giymeyi tercih ediyor. Etrafın süpürulmesi gerektiğinin farkına varmıyor. "Hatırlat," diyor. O kadar küçük gördüğü, önemsizliğine dair teoriler geliştirdiği evişlerinin yapılması nedense çok zor oluyor. Uğraşıyorsunuz, uğraşıyorsunuz, dönüp bakmışsınız ki bir arpa boyu yol gidilmemiş. Unutuyor. Küçükken belki de önem verdiği, istediği için farketmiş ve öğrenmişti. Yemek için yumurta kırdığında, tavaya önce yağ dökmek gerektiğini bir seferinde öğrenmiş ve unutmamıştı. -İlk tecrübesinde bana sormadan yaptığı için tavaya yapışmış ve kararmış bir yumurta yemek durumunda kalmıştı da.- Şimdi başka şeyler önemli. Erkekler için evişi hiçbir zaman önemli olmuyor. Onlara bu işleri öğretmek için sizin de önemsememeniz gerekiyor. Bıkmayacaksınız. Bu işin başka çaresi yok. Öğrenecekler. Bu arada evi pislik götürebilir. Sabredeceksiniz. Çok zor bir uğraş oluyor ama erkeklere evişi yapmayı öğretmek gerekiyor. Ve elbet bir gün benim oğlum da traştan sonra, kimsenin söylemesine gerek kalmadan lavaboyu yıkayacak. Umutluyum.

BAŞKANIN ÇOCUĞU

FAY WELDON

Çev: Nihal Yeğinobalı

Roman

"Fay Weldon ender rastlanan bir yeteneğe sahip: Pek az yazar böylesi sağlam, tutkulu bir iş çıkarabilir."

Good Housekeeping

AFA İstiklal Caddesi, Bekar Sokak, No:17, Taksim
Tel 245 39 67 Fax 244 43 62

Kadın o[illegible] bu kitaplarla başlar

Evelyn Reed

KADININ EVRİMİ

Çeviren: Şemsa Yeğin

2. basım / İki cilt / 460.000 TL.

Anaerkil klandan ataerkil aileye uzanan uzun süreç içinde uygarlığımızda kadınların oynadığı önemli rolleri anlatan bir başyapıt

Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han, No:51, Cağaloğlu, İstanbul
Tel: (0212) 511 82 33, 528 44 09
Fax: (0212) 512 48 5[illegible]

KATE MILLETT

TIMARHANE YOLCULUĞU

Çeviren: Nesrin Kasap

Amerikalı feminist yazar Kate Millett, bu kitabında, "akıl hastalığı"nın kurumsallaşmış dünyasına nasıl gidip geldiğini, hayatının her alanında neler yaşadığını anlatıyor. Ve çoğumuzun çıktığı bu yolculuğu anlatmak, ona göre, "olanları yeni baştan yaşayarak bir çeşit cin kovma, benliği, zihni onarma ve doğrulama işlevi görüyor". *Timarhane Yolculuğu* iki anlamda da etkileyici, hem ürpertici hem büyüleyici.

Metis Yayınları

"Şapkadan kuş

"Sünnetim evde oldu. Süslü bir yatağım vardı. Bana durüst davrandılar, acıyacağını biliyordum. Yalnız kesimde bir takım problemler oldu. Bir kaç kere doktor geldi, iğne yedim. Çok acı çektim. Çok ağladığımı hatırlıyorum. Elektrikli traktörlerim vardı. Kurban kesildi. Bütün mahalleye dağıtıldı, ben yemedim. Kahverengi bir koyundu. Babaannem hâlâ postun üzerinde namaz kılıyor. Benim yaşlarımda bir kız kuzenim var. Benimle dalga geçti, 'Benim böyle sorunlarım yok' diye."

Sünnetini böyle hatırlayan yirmi bir yaşındaki delikanlı kuzeninden bunun acısını çıkartmış mı onu bilemiyoruz, ancak aşağıdakileri söyleyen gencin bu operasyondan çok etkilendiği muhakkak:

"Amcam sünnetten sonra işerken 'sakın dokunma, iltihap kaparsın' demişti. Alışkanlık oldu bende, 11 yıldır dokunmuyorum. Tuvaletten çıkınca ellerimi yıkamama gerek kalmıyor."

"O kıyafetlerle sokakta dolaşmak utanç vericiydi. Kızlar dalga geçtiler. Çok para tuttuğu için pelerin ve asa alınmamıştı, çok içerlemiştim. Ağabeyimle birlikte sünnet olmuştuk ama önce benimkini kestiler. Büyük kuzenim 'yemek yerken dikkat et, yemeğe koyarlar' dedi. O yüzden yemek yiyemedim. Biz yatarken millet dışarda top oynuyordu, sinir olmuştuk. Domates ve kola yasaktı. Sanırım asitli diye. Ben ağabeyimden önce giyinmiştim. O da benden özenip giyinmiş ama acımış.

"Dedemle Eyüp Sultan'a ziyarete gittik. Sonra bana kıyafet aldılar. Pelerin kırmızı kırmızı çok hoşuma gitmişti. Şapkam, 'maşallah' yazım filan vardı. Akrabalara gittik, hediyeler verdiler. Bir tabanca almışlardı, çok hoşuma gitmişti. 9 yaşındaydım o sıralar. O gün gelip çattığında, babamla arabaya bindik, annem gelmedi. Ameliyathaneye girdik. Doktor 'Pantolonunu indir' dedi, yattım. Hemşireler vardı, çıktılar. İki doktor kaldı. Doktora 'Acıycak mı?' dedim, 'Evet' dedi , iğneyi çıkarttı. İlk iğne çok acıttı. Lokal anesteziymiş. Sonra 4-5 iğne daha oldum. 15 dakika bekledik. Sonra gri güzel makaslar çıktı. Biri berber makasına benziyordu. Ucu kalkık, biraz da kördü galiba. Kesti, hiç birşey hissetmedim. Ama kanı gördüm. Doktor sürekli 'Bitecek, bitecek...' diyordu. Pansuman yaptılar, sonra dikiş kısmı, kaç dikiş diye bakamadım. Bayılır gibi oldum, sardılar. Pantolonumu giyemedim. Uzun bir gömlek giydim, önünü tuttum, değince acıyordu. Evde 2-3 gün yattım. İşeyince fıskiye gibi oluyordu. Kalktım, bisiklete bindim. Babam dikişlerim patlayacak diye çok kızdı. Sunnet olmadan önce arkadaşlar beni 'Yandın oğlum' diye korkut-

çıkacak diyorlar ama bizim kuştan gidiyor"

"Erkek olacaksın" denilerek sunulan erkek sünnetinin sonucunda erkeklerin başına gelenler. Duyguları, düşünceleri... Ve de işin aslı. Uzmanlar "O kadar kötü koşullarda yapılmış sünnetlerle karşılaşıyoruz ki penisin büyük bir bölümünü kaybeden ve sadece penis kökütyle yaşamak zorunda kalan vakalar bile var." diyor.

muşlardı."

Gerçekten de sünnetin 3-7 yaşlar arasındaki erkek çocuklarda iğdiş edilme korkusu yarattığına dair iddialar var. bu yüzden doğumu izleyen ilk sekizinci günde yapılan ve dolayısıyla çocuk tarafından algılanmayan Yahudi sünnetinin daha az zararlı olduğu öne sürülüyor.

Öte yandan, bir insanın rızası dışında bedeninin bir parçasının kesilmesinin yasa dışı olduğu, yaşının küçük olmasının ve buna annesinin babasının rıza göstermesinin bu işlemi yasal hale getirmediğini öne sürenler, sünnetin reşit olunduktan sonra, kişinin kendi rızasıyla yapılması gerektiğini söylüyorlar.

Erkek sünneti, Müslümanlar ve Yahudiler arasında geçerli olan dini bir gelenek.

Yetişkin yaşında şöyle diyenler de olacaktır tabii:

"Tabii sünnet dinle bağlantılı birşey. Ama orası beni ilgilendirmiyor. Ben ateistim. Gelenektir, görenektir diye aile bu işi törenlerle yapıyor. Biz de çocuğuz tabii bir şey diyemiyoruz."

Şu gencin sözlerine katılanlar da var:

"Aslında hem dinle bağlantılı, hem de çok töresel bir şey. Normalde din ve gelenek tarafını bırakırsak, sağlık açısından da iyi diyorlar. Ama abartılmasına karşıyım. Benim için apandisit gibi bir şey. Törenlerin abartısı, benim adıma bir şey ifade etmiyor. Çocuk korktuğu için bir şey anlamıyor zaten. Ama törenler, aile, çevre, insanların hediye vermeleri... Hediyeye karşı değilim, iyi oluyor. Ancak hediye verirken bile bunu erkekliğe geçiş ödülü olarak görmeleri bence çok saçma."

Gerçekten de sünnetin erkeklikle, erkekliğe geçişle hiç bir ilgisi yok. Sünnet olan 3-5 yaşındaki çocukların gerek zihinsel gerekse bedensel olarak yetişkin erkek işlevi görmelerine, ergenliğe daha çok yılları var.

"Çok bilincinde değildim. Tören filan da olmadığı için tam hatırlamıyorum. Fazlalık bir eti keseceklerini biliyordum ama yine de korkmuştum. Hem zaten aile hazırlanmış, mecbursun. Korkunun ecele faydası yok diye düşünüyorsun. Beni, dikkatim dağılsın diye epey konuşturmuşlardı, sonra hiç hissetmedim bile. 'Bitti mi?' filan dedik, 'çoktan' dediler. Ağabeyimle beraber bir hafta eteklerle gezmiştik. Çok aptalca, çok komik gelmişti."

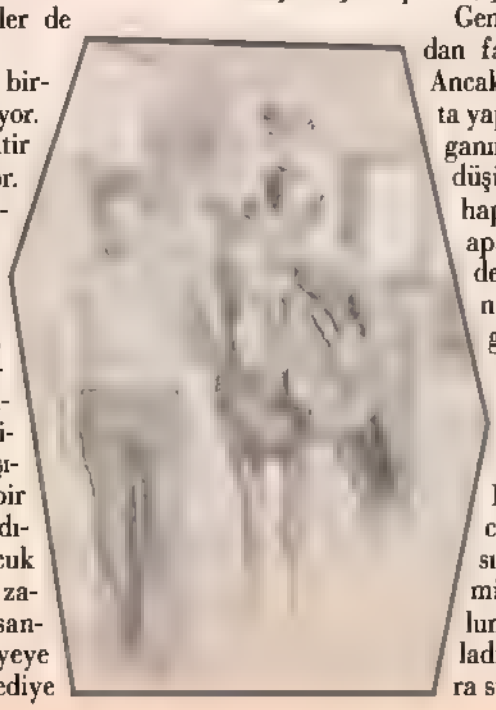

Genellikle sünnetin sağlık açısından faydalı olduğu kanısı yaygın. Ancak, doğanın hiç bir organda hata yapmayacağı, insanın hiç bir organının fazladan yaratılmadığını düşünenler de var. Nasıl ki, iltihaplanıp sorun çıkarmadıkça apandisit alınmıyorsa, sünnet derisinini de herhangi bir soruna yol açmadıkça alınmasının gerekmediğini öne sürüyorlar.

Sünnetin tıbbi yönuyle ilgili sorularımızı yanıtlayan Çapa Tıp Fakültesi'nden Ürolog Op. Dr. Teoman Cem Kadıoğlu da sünnetin bir tercih olduğunu ama hijyen açısından (özellikle erkeklerin temizliğe önem vermedikleri toplumlarda) olumlu koşullar sağladığını vurguladı. Bunun yanısıra sünnetin gerekli olduğu hallerde var. Bunlardan biri çocuk doğduğu zaman sünnet derisinin darlığına bağlı olarak idrar yapamaması ya da çok zor yapması hah. Çözumunde ise derinin genişletilmesi işlemi veya sünnet kullanılıyor. Böylece sorun kökten halledilyor. Sünnetin gerekli olduğu ikinci durum ise, sünnet derisinin iç kısmındaki salgı bezlerinin yaptığı salgılara bir takım iltihapların eklenmesi yüzünden, yapışıklıkların ortaya çıkması ve sünnet derisinin sıyrılamaz hale gelmesi. Bunların dışında bir de hipospadias denilen idrar deliğinin doğuştan yanlış bir yerde olması. İdrar yolundaki bu anormalliğin tedavisinde sünnet derisi malzeme olarak kullanılıyor. Bu yüzden sünnet derisi bilinçsizce kesilip atılmamalı. bazı uzmanların iddialarına göre sünnetin faydaları da yok değil. Sünnetli toplumlarda penis kanseri ve iltihaplanma oranlarının çok daha düşük olduğu söyleniyor. Ayrıca partnerleri sünnetli olan kadınların rahim ağzı kanserine daha az yakalandıkları saptanmış. Ancak bütün bunlar da temizlik alışkanlıklarıyla ilintili olabilecek şeyler. Şu gencin söyledikleri konunun başka bir yanım akla getiriyor:

"İlerde çok lâzım olacak diye düşünüyorsun. Şapkadan kuş çıkacak filan diyorlar ama bizim kuştan gidiyor."

Gerçekten de hatalı sünnetler sanıldığından daha yaygın. Op. Dr. Kadıoğlu bu konuda şunları söylüyor:

"Sünnet küçük de olsa cerrahi bir girişim olduğu için cerrahi prensipleri bilen, cerrahi eğitim görmüş ve cerrahi komplikasyonlarla başa çıkabilecek ehil kişiler tarafından yapılması uygundur. Bunlar da ürologlardır. Biz Tıp Fakültesi olarak o kadar kötü koşullarda yapılmış sünnetlerle karşılaşıyoruz ki penisin büyük bir bölümünü kaybeden ve sadece penis köküyle yaşamak zorunda kalan vakalar bile var.

Füsun Kamışoğlu

Okurlarla sohbet

Sevgili **Gülgün İçten**, mektubun bizi çok sevindirdi. *"Sevgili **Pazartesi** Gazetem! Gazetem diyorum, çünkü bu gazete beni, annemi, ablamı, kızlarımı, arkadaşlarımı, hatta babamı ve işimi anlatıyor bana"*, diyorsun. Gönderdiğimiz 50 afişi dağıttığım, gazetenin tanıtımını her yerde yaptığını söylüyorsun. Ne diyelim, böyle okurlar dostlar başına.

Ankara'dan arayan Av. **Güray Tamgüner** de her sayıdan beş tane alıp, dostlarına dağıttığım söyledi, çok teşekkürler. Beş tane değil ama keşke herkes ikişer tane **Pazartesi** alsa; biri kendiniz biri de **Pazartesi**'yle henüz tanışmamış bir arkadaşınız için. Biliyorsunuz etkili bir tanıtım kampanyası çok pahalı bir şey. Etkili bir tanıtım kampanyası yapamadığımız için de henüz **Pazartesi**'yi bilmeyen pek çok kadın var. Biz **Pazartesi**'nin tanıtımında en çok okurlarımıza güveniyoruz. **Pazartesi** okuyan herkes çevresindekilere **Pazartesi**'yi tanıtmalı. Her ay iki **Pazartesi** alıp, birisini "yeni bir okur"a vermek de iyi fikir değil mi?

Mektuplarında, hayatlarını anlatan, acılarını, sevinçlerini bizimle paylaşan, çeviriler yapıp dergimize katkıda bulunan herkes; İstanbul'dan **Aysel Özdemir, Hilal, Esma Aydın** hepiniz çok samimi yazılar yazmışsınız.

Adana'dan **Aynur Kandemir**, *"Kadın sorunlarına duyarlı tüm kadınlara açık"*, bir çağrı yapıyor; *"Bütün siyasi oluşumların dışında sadece kadın olmaktan kaynaklanan sorunların karşısında, dayanışmanın ciddi bir zorunluluk olduğuna inanan tüm kadınlar, gelin, gücümüzü birleştirelim."* diyor. İrtibat için (0322) 454 47 11, fax. 453.05 62'yi arayabilirsiniz.

Buromuza uğrayıp, arşiv için kesip yapıştırma işlerinde Ayşegül'e yardımcı olan, çay, kahve yapan okurlarımız da var: **Selime, Gürgel**. Sonra "bir uğrayıp" yazı getirenler; **Canan Işık** neredeyse sürekli yazarımız oldu, **Nilgün Çetinalp** de öyle...

Bir de telefonlar var; Yalova'dan **Berrin Önel**, Manisa'dan **Gönül Sar**, Ankara'dan **Özlem Koçoğlu**. İstanbul Yeni Bosna'dan **Feruza Öztürk**. Erenköy'den **Tülin Öner**, İzmir'den **Nurtaç Dursun**... Tabii ki çalışma temposu arasında kısa süren, not alınamayan onlarca telefon. Çoğu da moral verici, destekleyici...

Ayrıca Kastamonu'dan **Şerife Avinal**, Adana'dan **Ayşegül Kanat**, Bandırma'dan **Ayşegül Savcı** ve Londra'dan **Dürsaliye Bedir** İstanbul'a geldiklerinde bize de uğradılar. Kendi bölgeleriyle ilgili bir sürü görev üstlenip gittiler. Tabii, onlara da teşekkür ediyoruz.

Ve yine okurlarımızdan **Füsun**'la **Yasemin** bir gün kapımızı çaldı. Basın Yayın Yüksek Okulu öğrencisi oldukları için bizim yanımızda staj yapmak istediler. Şimdilik biz onlardan memnunuz, onlar da bizden (galiba). Bu ay onların da yazılarını okuyacaksınız.

Sıra geldi erkek okurlarımıza... Dergimize gelerek ve de bize lezzetli kavunlar getirerek, mektubunu elden veren 70 yaşındaki okurumuz Hasan Tahsin Bayraktar. *"Derginizin okuyucusuyum. Ömrü uzun olsun. Etkinliklerinizi izlerken, yazılarınızı okurken, iyi de, bu iş kadınların erkeklerle cepheleşmesi haline dönüşmese diye düşünüp dertleniyorum. Her ne kadar, hayır bizler yaşamın paylaşılması savaşımı vermekteyiz denilmişse de, feminizm Türkiye'de (belki de dünyada) kadınların erkekleri sürekli eleştirmesi görünümündedir. Oysa kadınların toplum içindeki tedirginliğini endişe ile izleyen, kadın haklarına alabildiğince saygılı erkeklerin sayısı az değildir"* diyorsunuz. Doğru, böyle erkeklerin olduğunu biz de biliyoruz, tanıyoruz. Ama en "bizden yana" erkekler bile, ayrıcalıklarından vazgeçmiyorlar. "Bizden yana" erkekler, bizim için çok önemli ama onlar için "ayrıntı" kabul edilen durumlarda bizden olmadıklarını hatırlatıyorlar. Ee, biz de eleştirmeden durur muyuz?

Çanakkale Cezaevi'nden, *"**Pazartesi**'yi birçok arkadaş ilgi ve merakla okuyor. Herhalde dışarıda da böyle. Ülkemizin koşulları, kadın sorunu vb şeyleri anlatmaya gerek yok sanırım. Söylemek istediğim şu; kendi alanınızda önemli bir misyona sahipsiniz ve bu toplumun en köklü sorunlarından biri olan kadın kimliğine (hakkına vb) yöneliyorsunuz. İşiniz zor ve yolunuz uzun"*, diyen **Fırat Demir**, evet, işimiz zor, yolumuz uzun! Ama az yol katetmedik.

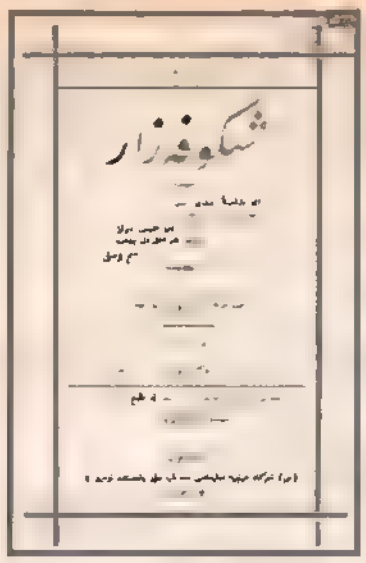

"Yaşayın Hemşirelerim! Yaşayın!"

Cumhuriyet öncesi yayınlar arasında yalnızca kadınların çıkardığı, sahibi de kadın olan *Şükûfezâr*, on beş günde bir yayımlanmak üzere, 1886'da yayın hayatına başlamış olan altı sayfalık küçük bir dergi. 1993'te yayımlanan *İstanbul Kütüphanelerindeki Eski Harfli Türkçe Kadın Dergileri Bibliyografyası*'ndan[1], 1860'lardan başlayarak Cumhuriyet'e kadar, kadınlara yönelik kırk civarında süreli yayın çıktığını biliyoruz. Son yıllarda kadın araştırmacılar, bir biri ardına yayımladıkları çalışmalarıyla, eski harfli metinleri okuyamamanın verdiği eksiklikliği bir ölçüde giderek, geçmişimizi keşfetmenin heyecanını yaşatıyorlar bize.

Aşağıdaki bilgiler ve alıntılar Aynur Demirdirek'in büyük bir titizlikle ve sevgiyle hazırladığı daha ilk satırlardan anlaşılan, *Osmanlı Kadınlarının Hayat Hakkı Arayışının Bir Hikayesi*[2] adlı çalışmasından derlendi.

Çiçek Bahçesi anlamına gelen Şükûfezâr'ın kütüphanelerde şimdiye kadar sadece beş sayısı bulunabilmiş. Belki de sadece beş sayı çıkmış. Derginin sahibe-i imtiyazı Ârife, çıkış amaçlarını şu sözlerle açıklıyor:

"Biz 'saçı uzun aklı kısa' diye erkeklerin hande-i istihzâsına (alaylı gülüşlerine) hedef olmuş bir taifeyiz. Bunun aksini isbat etmeye çalışacağız. Erkekliği kadınlığa, kadınlığı erkekliğe tercih etmeyerek şâhreh-i sa'y ü amelde (çalışmanın açık ve doğru yolunda) mümkün olduğu kadar pâyendâz-ı sebat olacağız (ayak direyeceğiz)."

Siyasetten uzak duran derginin ikinci sayısında, gelen tebrik mektuplarından üçü yayımlanmış. Kadınlara yönelik bazı yayınların çıktığı, Darülmuallimât olarak bilinen Kız Öğretmen Okulları'nın ilk mezunlarını verdiği bu yıllarda kadınlar, şiir ve çeşitli konulardaki düz yazılara yer veren bu dergiyi çoşkuyla karşılıyorlar.

18 Kânûn-i sânî sene 1301 (yani 18 Ocak, 1886) tarihli mektup,

"Şükûfezâr Bisâle-i Latîfesi •
Heyet'i Edîbesine

Ey Şâyân'ı Tebrik Muharrireler!" diyerek söze başlıyor.

Mektubu yazan Darülmuallimât'tan F., *Şükûfezâr*'ı almış, okunuş, neredeyse ezberlemiş. Doğuşundan mutluluk duyduğunu, önsözünü kendine rehber edindiğini, yazılarından büyük bir keyif aldığını söyledikten sonra, "Teşvikinize âmil olacağım, Yaşayın hemşirelerim, yaşayın!" sözleriyle coşku ve sevincini dile getiriyor. "Ben binât-ı Havva'nın (Havva kızlarının) en âciziyim. Çalıştım. Fakat mahsûlâtı fikriyemi bâzâr- intişâra (yayın alanına) koymaya cesaret edemedim," sözleriyle ise, kimimizde az kimimizdeyse aşırı boyutlarda var olan, kendini küçük görme ve güvensizliği ifade ediyor..." Bundan sonra muteber risâlenizi işgal etmek üzere göndereceğim bazı değersiz âsârı (eserleri) tenezzülen tashih buyurmanızı istirhâm ederim", diyor. *Şükûfezâr*'ın yazı kurulu üyeleri bu mektuplara cevap vermeyi hiç ihmal etmiyor.

Şükûfezâr'da ve İstanbul Kütüphaneleri'nde bulunmuş öteki kadın dergilerinde yer alan yazıların dökümünü, yukarıda adı geçen *Kadın Dergileri Bibliyografyası* nda bulabilirsiniz. İstanbul'un dışındaki kütüphanelerde bulunması muhtemel eski kadın dergileri ise çevrimyazıma hevesli kadınların bu işe el atmasını bekliyor.

NİSA KİŞİ

• Osmanlı İmparatorluğu'nda kadınları da kapsamına alan ilk nüfus sayımı 1844'te yapıldı. Erkeğin üretici, kadınınsa tüketici olduğuna dair Orta çağ toplumlarında geçerli inançtan dolayı kadın yok sayılıyordu.

• 1912'de, Şehremini (belediye başkanı) Dr. Cemil Topuzlu zamanında Gülhane Parkı halka açılınca, buraya kadınların kabul edilip edilmeyeceği sorun oldu. Dindar olan Enver Paşa buna karşıydı. Bu yüzden parka kadınların ayrı bir günde gelmesi kararlaştırıldı.

[1] Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, *İstanbul Kütüphanelerindeki Eski Harfli Türkçe Kadın Dergileri Bibliyografyası*, Metis Yayınları, 1992. Birinci Basım: Nisan 1993.

[2] Aynur Demirdirek, *Osmanlı Kadınlarının Hayat Hakkı Arayışının Bir Hikâyesi*, İmge Kitabevi Yayınları, Ocak 1993.

Beyaz Konferanslar

Yıl 1911. Üç yüz kadın haftalarca bir konakta toplanarak sorunlarını tartışıyor, çözüm arıyor. Ve "Kadınlar sefil olursa beşeriyet alçalır" diyorlar.

Muhteşem konakta günlerdir büyük bir telaş hüküm sürüyor. Evin genç kızı P. B., "mutena bir ictimâ için zarif olması icâb eden" salonu baştan aşağı beyaza boyatıyor. Konakta birkaç yüz kadının katılacağı bir dizi konferansın ön hazırlıkları yapılmaktadır. Bir paşa ya da yüksek bürokratın kızı olduğu sanılan P. B., günlerce süren hummalı bir çalışmadan sonra sonuçtan hoşnutluğunu, "Nihayet... Son bir nazarla baktığım zaman, yorgunluktan solan dudaklarım her neşve-i muvaffakiyetle kızardı. Şimdi ta cebhede beyaz kürsü, beyaz iskemleler, beyaz perdeler, beyaz penceler, beyaz tavan döşemesiyle bütün beyaz bir salon tertib edilebilmişti," sözleriyle ifade ediyor. Kadınlar beyazlar giyinerek katılıyor bu mutena ictimâya, onun için de tarihimizde Beyaz Konferanslar olarak anılıyor.

İstanbul'da yayımlanan, "kadınların fikri ve içtimai terakkilerine çalışır," *Kadın* adlı on beş günlük risalenin (derginin) çıkış tarihi. 11 Ağustos 1327, yani 24 Ağustos 1911. Derginin 14. sayısından yer alan Beyaz Konferanslar'ın içeriğiyle ilgili haberler P. B.'nin kaleminden aktarılıyor. II. Meşrutiyet'ten sonra kadınların hak ve özgürluk taleplerinin dile getirildiği ve her hangi bir derneğe bağlı olmaksızın gerçekleştirilen bu toplantılara, *Kadın*'ın her sayısında geniş yer verilmiş. Serpil Çakır'ın *Osmanlı Kadın Hareketi*[1] ve Aynur Demirdirek'in *Osmanlı Kadınları'nın Hayat Hakkı Arayışının Bir Hikâyesi* adlı çalışmalarından öğrendiğimiz Beyaz Konferansların on kez yapıldığı biliniyor.

İlk konferansa iki yüz elli kadın katılıyor. "Salon ilk anlarda iki yüz elli ağzın, iki yüz elli ipek fistanın çıkardığı sesle" inliyor. İkinci toplantıya talep o kadar fazla ki, zar zor elli iskemle daha sıkıştırmak zorunda kalınıyor. Giderek artan taleplere karşı ise P. B. kulaklarını tıkamaktan başka çare bulamıyor. Konferanların başlıca konuşmacısı Fatma Nesibe Hanım, "Hanımlar! Size bütün kadınlık, hatta topraklarında müebbeden susan dudaklar nanıma teşekkür ederim. Görüyorum ki hiç bir iskemle boş kalmamış. Demek ki iki kat, üç kat davete icabet edecek münevver dimağlarımız, hemşirelerimiz var. Oh! bu ne kadar mes'ud beşârettir," sözleriyle açıyor ilk toplantıyı. Kadınları ezilen cins olarak gören, erkekleri düşman ilan etmekten çekinmeyen, öfkesinin dozu yüksek, Batı'daki kadın hareketinden haberdar, yalnızca kadınlar için politika geliştirmenin önemine inanmış benzeri az bulunur bir kadın Fatma Nesibe Hanım. Hakkında pek bilgi yokken, konuşmaları kişiliği hakkında yeterince fikir edinmemizi sağlıyor.

* * *

Aşağıda Serpil Çakır'ın *Kadın* dergisinden aktardığı alıntılardan kısa parçalar bulacaksınız:

"... Bugün kadın nedir? Erkeklerin kadınlara karşı meşhur-ı âlem olan nezâketlerine rağmen, sorarım, bir 'alet-i zevk', bir 'çocuk makinesi', 'tatlı bir et ten başka bir şey mi?"

"... Karşımızda şımarmış, semizlemiş bir kuvvet; hodbin, riyâkâr bir kuvvet var. Ve biz, dimağ yerine çürümüş bir uzuvla; kalb yerine göz yaşları, hastalıklarla; herşeyin: hilkatin, insaniyyetin, o mevhum-i insaniyyetin esiri bulunuyoruz."

"Sonra nemiz var? Kanun, a'dât, zevk, sefâhat, mal, kuvvet, azamet, takdir, tahakküm.. Hep onların elinde!"

"... [illegible]lik esâretimizin, şu mazlum, kanlı esaretin tahammüllerini evâilde (ilk zamanlar), o meşum ilk zamanlarda aramalıdır. Ah, evet diyorlar, diyorlar ki: 'Kadınlar hangi hakdan bahs ediyorlar? Hakları varsa hilkatten istesinler! Ondan şikâyet etsinler!.. Onları ma'nen, maddeten zaif ve kaabiliyetsiz yaratan biz değiliz a!... Fakat aldanıyorlar, sizi temin ederim ki aldanıyorlar! 'Maddeten...' kaydıya, itiraf edelim, inanmaya mecburuz. Bu, böyle! Ah şu za'if kollarımda kuvvet olsaydı, hilkat bana da bir demir pence, sert bir kalb verseydi, yapacağım ilk iş bir çok erkeğin kafasını paralamak olacaktı!... Fakat, 'Manen?...' bunu kabul edemeyiz hanımlar!"

"... Halbuki kadınlar... Ah! Takdir edilmiyor, anlaşılmıyor ki... Beşeriyetin özü, esası, ruhudur! Kadın hayat demektir, memat demektir; mazi, hâl, istikbâl demektir. Bir milletin nisvanı (kadınları) derece-i terakkisinin mizânıdır. Kadın sefil olursa beşeriyet alçalır."

"... Ey yirminci asır!.. Ey kadın asrı.. Seni takib edecek zamanlardan artık eminiz... Dünyanın her köşesine dikkat ediniz, bir inkılabın bidayetinde (başlangıcında) bulunuyoruz. Emin olunuz bu inkılap bir erkek ihtilâli gibi kanlı ve vahşi olmayacak. Bilakis nezih ve nisbeten sessiz, lakin mutlaka semeredâr olacak; buna itikad ediniz hanımlar!"

* * *

Aynur'la Serpil'in kitaplarını okuduktan sonra yeni meraklar uyanıyor insanda. Bundan seksen dört yıl önce kadınların kurtuluşu için cesaretle sesini yükselten Fatma Nesibe Hanım kimdi? Hiç yazılı eser bırakmış mıydı? Konferansların verildiği tarihte otuz yaşlarında olduğu söylendiğine göre, çoktan ömrünü tamamlamış olmalı... Onun yaşadıklarını bizlere anlatacak kızları, torunları var mı acaba hayatta? Peki, ya P. B. ? Büyük bir çoşku, gayret ve fedakârlıkla düzenlediği toplantıları *Kadın* dergisine aktarmakta gösterdiği titizlik ve duyarlılık, onun bu toplantılardan sonra boş durmuş olamayacağım düşündürüyor insana. Bir başka merak konusu da konferanslara katılan kadınların kimler olduğu. Bir Dünya Savaşı, ardından Kurtuluş Savaşı ndan sonra' yasal düzenlemelerle verilen haklar tatmin etti mi onları? Neler düşündüler? Nerede, ne yaptılar? Kadınların tarihini gizlendiği kuytuluklardan çıkarmaya çalışan araştırmacılar belki bu soruları da aydınlatacak günün birinde bizler için.

Derleyen: Beril Eyüboğlu

[1] Serpil Çakır, *Osmanlı Kadın Hareketi*, Metis Yayınları, 1993. Birinci Basım: Mayıs 1994.

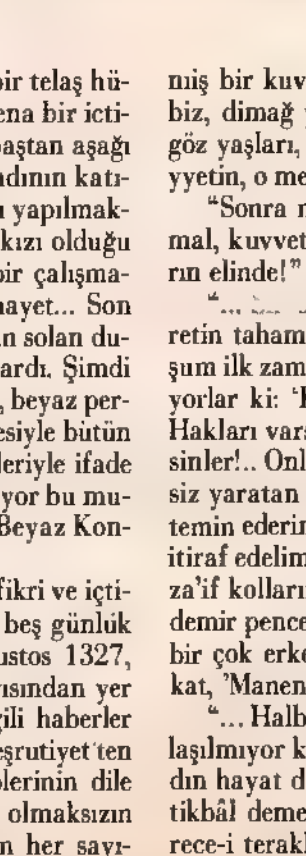

[illegible]nler
r diet?

rafından yaygın olarak lüşük kalorili değil.

lan, gerek- bilmesi için, içinde herhangi
ık hissi ya- bir unsurun azaltılması ya da
i ürünler vitamin, mineral, posa'nın ek-
lenmiş olması lazım," diyerek,
ünlerin bir kişisel bir tercih olarak diet
'ani şeker ürünlerini önermemesini şöyle
mmış olu- açıklıyor." Bir kısmı *light* adı
düşük ol- altında pazarlanan diet ürün-
bay tatlan- leri son zamanlarda çok arttı.
ış ürünleri Bu ürünlerin üstünde, bizim
lüşük olan ülkemizde çok fazla yaygınlaş-
ek gereki- madı ama, bir besin öğesi tab-
losu olması lazım.Yani bu ürün
bu yapay ne kadar karbonhidrat, ne ka-
ırlandıkla- dar yağ, ne kadar protein içe-
düşük ka- riyor? Hangi yönden diet ürü-
nü? Bu ürününün yağı mı
irler ve di- azaltılmış, şekeri mi azaltılmış
llarına gö- veya yağı aynı da sağlıklı bes-
iyor. lenme adına daha farklı bir
ürün mü kullanılmış? Bizde
kat bunlar ürünün üzerinde pek
belirtilmiyor. Mesela diet yağ-
ıştüğümüz lar var. Aroma olarak yediğı-
zer, "Her- mız zaman normal yağlardan
irünü ola- pek farklı değil, ama içerisinde
yağda bulunan 45 kalorinin
yarısı ya da 1/3'ü kadar kalori
bulunuyor. Ama bunun üze-
rinde net olarak belirtil-
mesi lazım. Ayrıca, diet
reçel, bal gibi özel hazır-
lanmış ürünler yanlış an-
laşılabiliyor. Kişi 'bu
ürün nasılsa diet ürünü,
istediğim kadar yiyebilirim
kilo da almam' sanıyor. Ay-
nı şey şeker hastaları için de
geçerli. Örneğin bir diet re-
çelinin içinde öyle tatlandırı-
cılar kullanılıyor ki, 4-5
gramdan fazla alındığı takdir-
de bağırsaklara zarar verebili-
yor. Bu bilgi üzerinde yazılıyor
ama daha açık anlatılmalı;
örneğin kaç kaşıktan fazla-
sının zarar verdiği belirtil-
meli."

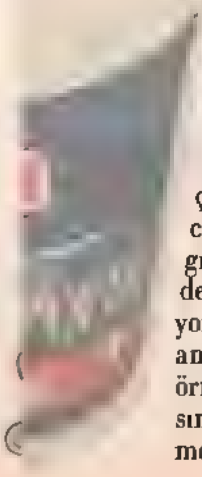

Okurlarla s

Sevgili **Gülgün İçten**, mektubun bizi çok sevindirdi. *"Sevgili **Pazartesi** Gazetem! Gazetem diyorum, çünkü bu gazete beni, annemi, ablamı, kızlarımı, arkadaşlarımı, hatta babamı ve işimi anlatıyor bana"*, diyorsun. Gönderdiğimiz 50 afişi dağıttığını, gazetenin tanıtımını her yerde yaptığını söylüyorsun. Ne diyelim, böyle okurlar dostlar başına.

Ankara'dan arayan Av. **Güray Tamgüner** de her sayıdan beş tane alıp, dostlarına dağıttığını söyledi, çok teşekkürler. Beş tane değil ama keşke herkes ikişer tane **Pazartesi** alsa; biri kendiniz biri de **Pazartesi**'yle henüz tanışmamış bir arkadaşınız için. Biliyorsunuz etkili bir tanıtım kampanyası çok pahalı bir şey. Etkili bir tanıtım kampanyası yapamadığımız için de henüz **Pazartesi**'yi bilmeyen pek çok kadın var. Biz **Pazartesi**'nin tanıtımında en çok okurlarımıza güveniyoruz. **Pazartesi** okuyan herkes çevresindekilere **Pazartesi**'yi tanıtmalı. Her ay iki **Pazartesi** alıp, birisini "yeni bir okur"a vermek de iyi fikir değil mi?

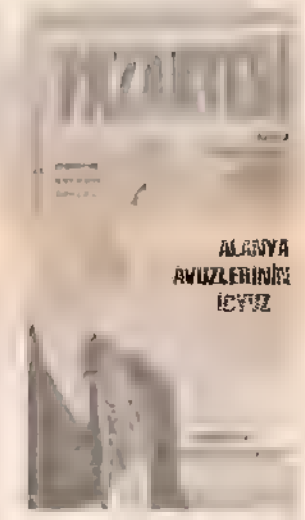

Mektuplarında, hayatlarını anlatan, acılarını, sevinçlerini bizimle paylaşan, çeviriler yapıp dergimize katkıda bulunan herkes; İstanbul'dan **Aysel Özdemir, Hilal, Esma Aydın** hepiniz çok samimi yazılar yazmışsınız.

Adana'dan **Aynur Kandemir**, *"Kadın sorunlarına duyarlı tüm kadınlara açık"* bir çağrı yapıyor; *"Bütün siyasi oluşumların dışında sadece kadın olmaktan kaynaklanan sorunların karşısında, dayanışmanın ciddi bir zorunluluk olduğuna inanan tüm kadınlar, gelin, gücümüzü birleştirelim,"* diyor. İrtibat için (0322) 454 47 11, fax. 453.05 62'yi arayabilirsiniz.

Büromuza uğrayıp, arşiv için kesip yapıştırma işlerinde Ayşegül'e yardımcı olan, çay, kahve yapan okurlarımız da var: **Selime, Gürgel**. Sonra "bir uğrayıp" yazı getirenler; **Canan Işık** neredeyse sürekli yazarımız oldu, **Nilgün Çetinalp** de öyle...

Bir de telefonlar var; Yalova'dan **Berrin Önel**, Manisa'dan **Gönül Sar**, Ankara'dan **Özlem Koçoğlu**, İstanbul Yeni Bosna'dan **Feruza Öztürk**. Erenköy'den **Tülin Öner**, İzmir'den **Nurtaç Dursun**... Tabii ki çalışma temposu arasında kısa süren, not alınamayan onları ral verici,

Ayrıca **Avinal**, A **nat**, Band ve Londr İstanbul'a uğradılar. bir sürü g bii, onlara

Ve yi **sun**'la **Ya** çaldı. Bas öğrencisi nımızda Şimdilik l onlar da onların d nız.

Sıra g Dergimiz zetli kavu nu elden rumuz H *"Derginiz uzun olsı dınların ligini end larına al lerin say* nuz. Doğ ğunu biz Ama en bile, ayr yorlar. "I zim için "ayrıntı" bizden o lar. Ee, l muyuz?

Çanal ***zartesi'y*** *merakla da da bı kadın so. ya gerek tediğim önemli b bu toplu dan birı (hakkına niz zor* **Fırat De** lumuz u medik.

Eşimle yatamıy

- Bana bir uyku hapı vermenizi istiyorum.
- Kaç yaşındasın?
- On sekiz.
- Neden istiyorsun uyku ilacım?

Kadın çevresine bakındı. Sanki küçücük odanın bacasında, penceresinde ya da kitaplığın arkasında gizlenmiş gözler, kulaklar olup olmadığını araştıyordu. Odada başka kimsenin olmadığından emin olduktan sonra yere bakarak konuşmaya başladı.

- Sen de kadınsın. beni anlarsın, ben dört aylık evliyim; dört avdır kocam uğraşıyor, bir türlü olmuyor.
- Nedir olmayan?
- Eşimle yatamıyorum.
- Neden korkuyorsun?
- Çok ağrıyacağından. Daha düğün sırasında korkum başladı, dansederken bacaklarım tutmuyordu. Danstan sonra düğün bitecek. ya sonra ben yapacaktım!
- İsteyerek mi evlendin, yoksa ailenin zoruyla mı oldu?
-Ailem istedi. ama ben de sonra kabul ettim.
- Eşin kaç yaşında
-O da on sekiz ama bana karşı çok anlayışlı. Dört aydır bekliyor, "Artık olmaz ki!" dedi. Gören bizi karıkoca zannediyor, artık sabrı kalmadı. Daha onun gölgesini görünce titremeye, kasılmaya başlıyorum. Bana bir ilaç ver lüften. Uyku hapı mesela. Ben uyurken olsun bitsin bu iş.
- Ama sen uyurken, ya da narkoz altındayken eşin seninle ilişki kurarsa bu sence bir "tecavüz" olmaz mı?!
- İyi ama başka ne yapabilirim ki? Ustelik krize girdik. Çünkü artık o sabredemivor. Ne de olsa erkek!

Yapılacak şey yoktu, uyku ilaca vermeyecektim tabii. Muhtemelen onu gönderen kocası idi. "Sen normal değilsin, doktora git, iğne mi yapacak ilaç mı verecek, bir çaresini bul" demişti.

Kadın ve erkek cinsel organlarını şekil ve resimlerile anlatan broşürleri çıkarttım.

"Görüyor musun. kızlık zarı yorgan gibi kalın bir doku değil, eğer öyle olsaydı. adet kanaması olamazdı. İlişki sırasıuda delikte esneme oluyor ve orada bir kanal var, kasılına olmazsa ağrı olmuyor, yıllardır korkutulmuş olmaktan. bilmemekten kasılıyorsundur, diye anlattım. "İstersen sana bir krem vereyim, bu broşürleri de oku ve uyku ilacı almadan bir daha dene," dedim. Yine olmazsa bir psikiyartiste gitmesini salık verdim.

Vaginismus hastalık değil

Dergiye bir kadın doğum uzmanı doktor arkadaştan gelen yazıyı okuduktan sonra Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde çalışan psikiyatrist doktor Nesrin Yetkin'i aradım. Onun cinsel terapi yaptığını biliyordum. Nesrin'le buluştuk. Mektuptaki kadından söz ederek fikrini sordum. O, bu sorunun toplumumuzda çok yaygın olduğunu, ama soruna sahip olan kadınların bunu sadece kendilerinde olan bir bozukluk gibi yaşadıklarını söyledi. Tıbbi adıyla vaginismus denilen bu sorun (hastalık demekten özellikle kaçındı) hakkında kapsamlı bilgi verdi:

Vaginismus çok rastlanan cinsel sorunlardan biri. Vaginanın girişindeki kasların istemsiz kasılmasından ibaret bir olay. Bize yapılan başvurular iki ayrı dönemde oluyor. Ya evliliklerin ilk üç dört ayında geliyorlar, ya da 8-10 yıllık evlilik yaşamından sonra.

- Nasıl yani... 8-10 yıl cinsel ilişkide bulunmadan evliliği sürdürüyorlar mı?

Evet, üstelik bu çiftler genellikle daha nitelikli

Vajinanın girişindeki kasların istemsiz kasılması, yani **vaginismus**. Baş etmesi sanıldığından dalıa kolay.

orum!

bir cinsellik yaşıyorlar, cinsel birleşme olmadan sevişiyorlar, cinselliğin çeşitlemelerini denemiş oluyorlar, birbirlerine karşı çok açıklar. Bunlar genellikle çok uyumlu çiftler, çoğunun ailelerinin de durumdan haberi olmuyor. Bize başvuruları çocuk isteğinden kaynaklanıyor.

- Diğer çeşitlemelerden kastettiğin oral seks mi?

Oral, sürtünme vb. yi kastediyorum.

- Kasların istem dışı kasılması sadece psikolojik bir olay mı, yoksa fizyolojik nedenleri (mesela kaslarla ya da cinsel organdaki bir bozuklukla ilgisi) var mı?

Psikolojik bir olay. Zaten bu yüzden de herhangi bir ilaçla ya da başka bir şeyle tedavisi mümkün değil. Ama cinsellik konusunda inanılmaz bir cehalet var. Orda bir duvar var zannediyorlar, kanal olduğunu bilmiyorlar. Vaginismus olan kadınlar genellikle cinsel açıdan çok bilgisizler.Cinsel organlarım tanımıyorlar, nasıl bir şeydir, hiç görmemişler, korkuyorlar, kaçmıyorlar. O nedenle şiddetli bir kasılma oluyor, bazılarında bacaklar bile iyice kapanıyor, kasılıyor, el bile dokundurmuyorlar. Bu sorunu da sadece kendilerinde olan bir bela gibi yaşıyorlar.

- Peki, vaginismusun kızlık zarının yırtılması zor olacak, acı verecek korkusuyla ilgisi var mı?

Hayır. Kızlık zarına ilişkin korku hemen her kızda oluyor ama bu böyle korkunç bir kasılmaya neden olmuyor. Ayrıca kızlık zarı olmasa da vaguismus olanlar var. Benim tedavi ettiğim kadınlarından biri kızlık zarının yırtılmasından sonra sorunun ortadan kalkacağını düşünüyordu. Ve tedavinin bir aşamasında ben tasvip etmediğim halde bu müdahale kadın doğum uzmanı tarafından yapıldı, sorun tabii ki ortadan kalkmadı. Sonra bana gelmeye devam ettiler. Ama bilinmediği ya da yalnış düşünüldüğü için sorunu olan kadınlar genellikle kadın doğum uzmanlarına gidip, kızlık zarının bıçakla açılmasını istiyorlar, ya da uyuşturucu talep ediyorlar. Maalesef bazı meslektaşlarımız da konuyu yeterince bilmeyebiliyorlar.

- Tedavisi nasıl? Terapi nasıl oluyor?

Nedenler üç aşağı beş yukarı aynı. Cinsel eğitimsizlik, cinsel tabular, cinsel organa duyulan kaçınma davranışı. Ben nedenler üzerinde durmuyorum, sorunun nasıl düzeleceği ile ilgileniyorum. Kadın ve kocasıyla bir anlaşma yapıyorum. Aşama aşama cinsel ödevler veriyorum, uyguluyorlar. Tabii o süreç içinde cinsellik konusu üzerinde epeyce duruyoruz. Eşlere konuyu anlatırken süreci bir merdivene benzetiyorum ve cinsel ilişki merdivenin en üst basamağı diyorum.

- Terapi görüşmesi kaç dakika ve ne kadar sıklıkta oluyor? Terapi ne kadar sürüyor?

Haftada bir saat görüşüyoruz. Genellikle 6-8 görüşme yeterli oluyor. En uzun süren tedavi bile 8 seansta bitiyor. Altıncı ve yedinci görüşmeden sonra genellikle gelmiyorlar. Önceleri endişe ediyordum. Fakat sorun çözüldüğü için gelmediklerini öğrendikten sonra rahatladım. Zaten artık telefonla haber vermelerini istiyorum. Vurgulamak istediğim iki nokta var. Sorunu olan kadınlar bunu kendilerinden kaynaklanan bir bozukluk zannedip suçluluk duygusu taşımasınlar, eşleriyle birlikte psikiyatriste başvursunlar. Ayrıca tedavisi çok kolay ve yüzde yüz sonuç alıcı oluyor.

Hülya Eralp

Diet ürünler ne kadar diet?

Şişmanlatmaz diye kadınlar tarafından yaygın olarak tüketilen bazı besinler, hiç de düşük kalorili değil.

Tanımadığım bir yaşlı kadın vardı, çok şişman. Zayıflamak istiyor. Kızının arkadaşları, "Teyze, galeta, grisini filan ye," demişler. "Yiyorum kızım, her yemekten sonra beş altı tane yiyorum ama gene de zayıflayamıyorum" demiş.

Şişmanlık daha ziyade kadınların sorunu, o yüzden de gerek dietler, gerekse ülkemizde de gittikçe artan diet ürünlerinin esas tüketicisi kadınlar. Bu arada, Pepsi'nin, Diet Pepsi adında bir ürünü varken, erkek tüketiciler bu isimde bir ürünü tüketmeye yatkın olmadıkları için, aynı ürünü Pepsi Max adıyla bir kere daha piyasaya sunduğunu hatırlatalım. Ayrıca diet ürünü olarak sunulanların dışında adı şişmanlatmaz'a çıkmış çeşitli yiyecekler de var. Peki bu ürünler gerçekten işe yarıyor mu?

Kimisi yarar kimisi yaramaz

Bir kere, içinde belli bir miktarda kepek olmadıkça ve içindeki kalori miktarı belirtilmedikçe ünlu hiç bir ürünün şişmanlatmaması ya da düşük kalorili olması mümkün değil. O yüzden şişmanlatmaz diye iç rahatlığıyla tükettiğimiz grisiniler, galetalar filan içimizi rahatlatmakla kalmayıp aynı ağırlıktaki ekmek kadar kalori verirler.

Ancak, bol miktarda posa sağlayan kepek, gerek bağırsakları çalıştırdığından, gerekse zor çiğnenip tokluk hissi yarattığından kepekli ürünler tercih edilebilir.

Beçel bal gibi ürünlerin bir kısmı diabetikler yani şeker hastaları için hazırlanmış oluyor. Ancak kalorileri düşük olmuyor. Bunlarla, yapay tatlandırıcılarla hazırlanmış ürünleri ayırdedip, kalorisi düşük olan bu ikincileri tüketmek gerekiyor.

Diet içecekler de bu yapay tatlandırıcılarla hazırlandıkları için gerçekten çok düşük kalori içeriyorlar.

Yarım yağlı peynirler ve diet margarinler de asıllarına göre daha az kalori veriyor.

Kullanırken dikkat etmek gerek

Bu konuda görüştüğümüz **Diet Uzmanı Emel Özer**, "Herhangi bir şeyin diet ürünü olabilmesi için içinde herhangi bir unsurun azaltılması ya da vitamin, mineral, posa'nın eklenmiş olması lazım," diyerek, kişisel bir tercih olarak diet ürünlerini önermemesini şöyle açıklıyor." Bir kısmı *light* adı altında pazarlanan diet ürünleri son zamanlarda çok arttı. Bu ürünlerin üstünde, bizim ülkemizde çok fazla yaygınlaşmadı ama, bir besin öğesi tablosu olması lazım.Yani bu ürün ne kadar karbonhidrat, ne kadar yağ, ne kadar protein içeriyor? Hangi yönden diet ürünü? Bu ürününün yağı mı azaltılmış, şekeri mi azaltılmış veya yağı aynı da sağlıklı beslenme adına daha farklı bir ürün mü kullanılmış? Bizde bunlar ürünün üzerinde pek belirtilmiyor. Mesela diet yağlar var. Aroma olarak yediğimiz zaman normal yağlardan pek farklı değil, ama içerisinde yağda bulunan 45 kalorinin yarısı ya da 1/3'ü kadar kalori bulunuyor. Ama bunun üzerinde net olarak belirtilmesi lazım. Ayrıca, diet reçel, bal gibi özel hazırlanmış ürünler yanlış anlaşılabiliyor. Kişi 'bu ürün nasılsa diet ürünü, istediğim kadar yiyebilirim kilo da almam' sanıyor. Aynı şey şeker hastaları için de geçerli. Örneğin bir diet reçelinin içinde öyle tatlandırıcılar kullanılıyor ki, 4-5 gramdan fazla alındığı takdirde bağırsaklara zarar verebiliyor. Bu bilgi üzerinde yazılıyor ama daha açık anlatılmalı; örneğin kaç kaşıktan fazlasının zarar verdiği belirtilmeli."

Arap kadınlarına kıskaç

Arap ülkelerinde yaşayan kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması için uzun soluklu bir mücadele vermeleri gerekiyor. Anayasaların bir çoğunda yer alan kadın-erkek eşitliği gerçek hayatta yok. Bu ülkelerin medeni kanunları, cinsiyet ayrımcılığını red eden uluslararası sözleşmelerle uyumlu olmadığı için, bu gibi sözleşmeler kâğıt üstünde kalmaya mahkûm. Karar mekanizmalarında hiç bir biçimde yer almayan kadınlar, fırsat eşitliğine sahip olmadıktan başka, ağır cezalara da maruz kalıyorlar.

Mısır, Sudan, Filistin, Lübnan, Fas, Tunus ve Cezayirli feminist kadınlar Kahire'de, "Yeni Kadın Araştırma Merkezi"nin inisiyatifinde, kadınlar aleyhindeki yasa maddelerini değiştirmek amacıyla, "Feminist Açıdan Arap Yasaları ve Kültürü" konulu, dort gün süren bir seminer düzenlediler. Seminere Hükümet Dışı Örgütler'den (NGO) çok sayıda kadın katıldı.

Söz konusu yedi ülkede de evlilikle ilgili çağdışı yasaların ortak paydasının, kadını bir ömür boyu erkeğe bağımlı kılmak olduğu saptandı. Örneğin Fas'ta, her kadına bir erkek *veli* tayin ediliyor, yaşı ilerlese de kadın velisinin onayı olmaksızın ne evlenebiliyor, ne bir işe girebiliyor, ne de parasını dilediği gibi harcayabiliyor.

Lübnan'da evlenmeden önce cinsel ilişkide bulunduklarından şüphe edilen kadınlar, erkek akrabaları tarafından öldürülmeyi hak ediyor! "Onur" adına kurban edilen bu kadınların suçu bekâretlerini kaybetmiş olmaları. Bu gibi durumlarda erkek cinayet suçuyla yargılanmıyor. Adli tıpta kadının bakire olduğunun ortaya çıkması durumunda bile, öldürme fiili suç kapsamına girmiyor. Adama, ailenin onurunu korumak amacıyla bu işe teşebbüs ettiği gerekçesiyle, sadece hafif bir ceza veriliyor.

Mısır'da, boşanmak isteyen kadınların, kocalarının kendilerine kötü davrandığını kanıtlamak için mahkeme kapılarında yedi yıldan fazla süründuğü oluyor. Öte yandan, erkeğin tek yanlı boşanma hakkına karşı, kadınların yasal olarak yapabilecekleri hiç bir şey yok.

Toplantıya katılan feminist kadınlar ayrımcılığın temelinde kadına karşı önyargılı İslamî yorumların bulunduğu görüşündeler. Faslı Fatiha Sidas, "Karı-koca arasındaki ilişkileri düzenleyici yasaları çıkaran erkekler. Herkesin sandığı gibi bu Kuran'dan esinlenilmiş kutsal bir metin değil," dedi.

Cezayir'de, Müslümanlık adına küçük kızların kaçırılarak İslam mücahitleriyle cinsel ilişkiye zorlandıkları öne sürüldü. Fa'ika Migahit, "Henüz dokuz yaşındaki kız çocuklar, küçük yaşta evlendirilmelerine razı olmayan ana-babalarından kaçırılarak dağlara kaldırılıyor; orada mücahitlerle evlendirildikten sonra dilleri koparılarak evlerine gönderiliyor," dedi. Sokakta örtünmeyen Cezayirli kadınların İslam militanlarınca öldürüldükleri anımsatıldı.

Sudan'da ister Müslüman, ister Hıristiyan olsun, kadınların hükümetin belirlediği biçimde giyinmek zorunda oldukları açıklandı. Ülkesinde baskıya uğramaktan korktuğu için adını vermekten kaçınan Sudan'lı bir kadın, "Giyim kurallarına uymayan bir genç kız ya da kadın okula, üniversiteye ya da bir devlet kurumuna kabul edilemez. Sokakta yakalanırsa en az yirmi kırbaçla cezalandırılır," dedi.

Mısırlı Ayda Şerif'e göre, kadınların hayata karışmasını her alanda engelleyen İslamî örgütlerin, onların yararına yasalar çıkartmasını beklemek safdillikten başka bir şey değildi. En sağlıklı çözüm devlet işlerinin dinden ayrılmasıydı. Feministlerce en ileri Arap ülkesi olarak nitelenen Tunus'tan gelen Safiye Farahat, "Din kişiye mahsus bir mesele olmalıdır," derken, toplantıya katılanlar, kadınların kurtuluşu için mutlaka laik yasaların gerekli olduğu görüşünde birleştiler.

Al-Ahram, 8-14 Haziran 1995

JAPONYA

Hükümet savaş yaralarını sarmayacak!

Geçen sayınuzdaki resmi kaynaklı haberin tersine, Japon hükümeti İkinci Dünya Savaşı sırasında askerler tarafından seks aracı olarak kullanılan kadınların isteğine karşılık vermemekte direniyor. Ne kadınların yürek acıları ne de komşu ülke hükümetlerinin girişimleri Japon yetkililere bu kadınların ileri yaşlarında acılarını telafi edecek tazminatı verme kararını aldıramıyor. Uluslararası baskının, hükümete savaş suçunu kabul ettirme yönünde çok önemli bir araç olduğunu söyleyen Çuo Üniversitesi profesörlerinden Yoşimi, hükümetin tazminat reddini incelemek üzere düzenlenen seminerle, konunun uluslararası yargı alanına taşındığını söyledi. Japon hükümetinin sorumluluğu resmen reddettiği bu acı olayları yaşamış olan kadınların hayatta olanlarının her biri için 4 milyon dolar tazminat talep ediliyor. Ancak Japon yetkililer, çoğunluğu halkın bağışlarından oluşacak yaklaşık 12 milyon dolarlık bir fon kurmayı planladıklarını açıkladı. Miktarın az bulunmasına karşılık, hükümet bu kadınların iyiliği için, iyi niyetle bu girişimde bulunduğunu belirtti. Konuyla ilgili görüş belirten hukukçular, bu paranın yetersiz olduğunu, tümünün devletten çıkması ve açık bir özürle birlikte savaş kurbanı kadınlara iletilmesi gerektiğini söylediler. Asyalı kadınlarla birlikte aynı acıları paylaşmış olan bir grup Hollandalı kadın da Japon hükümetinden özür beklediklerini açıkladı. Çeşitli ülkelerde kampanyalar yürüten kadınlar, Japon hükümetinden sadaka istenmediğini, şu anda yaşlı, kimsesiz ve yoksul olan kadınların her türlü gereksinimlerininin karşılanması gerektiğini vurguladılar. Konunun gündeme gelmesiyle, kadınlara karşı halen sürmekte olan bu vahşetin sorumlularının da cezalandırılması isteniyor.

IPS

SEMRA EMRE

DÜNYA KADIN KONFERANSI

Çin büyüteç altında

Birleşmiş Milletler'in düzenlediği 4. Dünya Kadın Konferansı'nın, bu yılın Eylül ayında Pekin'de gerçekleştirilecek olması, uluslararası basının ve kadın kuruluşlarının gözlerim Çin'e çevirmelerine neden oldu. Çin'de kadınların yaşadıkları sorunlarla ilgili çeşitli haberlere sık sık rastlıyoruz. Bir İngiliz televizyon kanalında yayınlanan ve Çin'de kız çocuklarının iskemlelere bağlanarak ölüme terkedilmelerini görüntüleyen belgesel, uluslararası diplomasi alanında Çin'in başını ağrıtmaya devam ediyor. Buna bağlı olarak, bazı İskandinav ülkelerindeki kadın örgütleri Pekin Konferansı'm boykot etme kararı aldılar ve diğer ülkelere de çağrıda bulundular. Kız çocuklarının ölüme terkedilmeleri Çin'de kadınların uğradıkları ağır baskının yalnızca bir yan ürünü: 1979'da uygulamaya konan "tek çocuk" politikası. Bu uygulamaya göre, kentlerde yaşayan kadınlar, eğer çocuk sakat değilse, yalnızca bir çocuk sahibi olabiliyorlar. Kırsal kesimde ise eğer ilk çocuk kızsa, yalnızca bir çocuk hakkı daha var. Uygulamadaki kararlılık, denetim ve zorlama ise inanılmaz boyutlarda. Uluslararası Af Örgütü'nün bir raporu, kürtaja razı olana dek resmi büroların depolarına hapsedilen hamile kadınlardan söz ediyor; kadın razı edildiğinde bir görevli eşliğinde hastahaneye getiriliyor, söz konusu görevli operasyon bitene dek bekliyor; kadın otomatik olarak kısırlaştırılıyor. Erkeklerin yüksek bir toplumsal statüye, hak ve olanaklara sahip oldukları bir toplumda, bu uygulamanın esas faturası ise tabii ki kadınlara ve kız çocuklarına çıkıyor: öldürülen, yaygın bir biçimde satılan, sakat bırakılan kız çocukları. Af Örgütü, Konferansın Pekin'de toplanmasının bunların açığa çıkması bakımından olumlu olmakla birlikte, hemen ardından, sorunlarını dile getiren kadınların ağır bir baskıya maruz kalmalarından, yoğun gözaltı beklentilerinden duyduğu kaygıyı dile getiriyor.

Uluslararası Tarımsal Gelişme Fonu'nun bir raporu ise, Çin'de kadınların maruz kaldıkları baskı ve ezilmenin bir başka yönünü gözler önüne seriyor. Çin'in toplam yiyeceğinin yüzde 50-60'ını sağlayan kadınlar, her türlü eğitimden, teknolojik yardımdan, kredi ve sermayeden yoksun bırakılmış durumda. Kırsal kesimde günde ortalama 11.35 saat çalışan (evişlerine harcanan emek hariç) kadınların emeklerinin tüm denetimi erkek aile reisinin elinde ve bu kadınların çoğu mutlak bir yoksulluk içinde yaşıyorlar.

Kırsal kesimde yaşayan kadınların yalnızca yüzde 48'i okuma yazma biliyor. Okulu erken terkeden 7.2 milyon çocuğun yüzde 83'ünü kız çocuklar oluşturuyor.

Kentlerde ise, emekçiler ordusunun yarısını oluşturan ve on yıllarca ev dışı üretimin içinde olduğu halde, evdeki işbölümünde en ufak bir değişikliğe bile tanık olmayan kadınlar yerine artık yeni bir kadın ideali yüceltiliyor: Ailesine sahip çıkan, onun bütün ihtiyaçlarını karşılayan, kocasının yükselişine destek olmayı hayatının amacı haline getiren ev kadını.

Bu arada, yine Af Örgütü'nün bir raporuna göre, Çin'de ifade özgürlüğü, örgütlenme gibi haklara sahip çıktıkları, kadınlara yapılan baskıları gündeme getirdikleri ya da yalnızca tutuklanan yakınlarının haklarını aradıkları, hükümetin tanıdığı Protestan ve Katolik kiliseler dışında ibadet ettikleri için gözaltında olan, ağır işkenceye ve cinsel tacize maruz kalan çok sayıda Hıristiyan kadın var.

Şu anda, Pekin Konferansı kapsamında en çok tartışılan konu ise, Çin Hükümeti'nin hükümet dışı örgütlerden (NGO) konferansa katılacak yaklaşık 25 bin kadının konferans yerinin Pekin dışında, yalıtılmış bir yere taşınmış olması. Hükümetin bununla, Çinli kadınların diğer ülkelerden gelen kadınlarla temasını engellemeyi ve Pekin'de hükümetler düzeyinde yapılacak konferansla NGO'ların bağlantısını zayıflatmayı hedeflediği söyleniyor. Bunun değiştirilmesi ya da konferansın başka bir ülkeye taşınması konusunda kadın örgütlerinin BM ve Butros Gali üzerinde ağır baskısı sözkonusu. Ama paylaşılan kam, bunun bir sonuç vermeyeceği, BM Güvenlik Konseyi'nde veto hakkı olan Çin'i küstürmenin BM'nin işine gelmeyeceği doğrultusunda. Sonuç olarak bu durum, BM'nin ne kadar kadınlardan yana olduğunu da sorgulatma noktasına ulaşmış bulunuyor.

Nesrin Tura, IPS'den derlenmiştir

Pekin'e kimler gidiyor?

Pekin'de tıpkı 1985'de Nairobi'de olduğu gibi iki ayrı toplantı olacak. Bunlardan birincisi, her ülkeden resmi heyetlerin katılacağı BM 4. Dünya Kadın Konferansı. Ancak Pekin'deki Konferans'a çeşitli ülkelerden başvuran gönüllü örgütler de katılacak. Resmi heyetlerden İsveç, Çin'de kadınların durumunu ve kız çocuklarının öldürülmesini protesto ettiği için Konferans'a katılmıyor.

Resmi heyetlerin katılacağı konferansın dışında, bir de Hükümet-Dışı Örgütler adıyla anılan her ülkede kadınlarla ilgili gönüllü çalışma yapan kuruluşların katılacağı Forum düzenlenecek. Bu Forum siyasal olarak Konferans'a göre daha önemli sayılıyor, çünkü bu toplantıya katılan gönüllü kuruluşlar arasında dünyanın her yerinde kadın politikalarının taşıyıcısı olan örgütler var. Buna karşılık resmi heyetler arasında konuşulanların laftan öteye gitmemesi ihtimali yüksek.

Türkiye'den Konferans'a katılacak heyetin içinde Kadın Bakanlığı'nda çalışan feministler var ve hazırlanan resmi metinde yer alan talepler, yer yer dünyadaki kadın kurtuluş hareketlerinin talepleriyle örtüşüyor.

Pekin'e bir de tren gidiyor. Cenevre'de kurulu Kadınların Uluslararası Barış ve Özgürlük Ligası, Pekin'deki toplantıya Kadınların Barış Treni'yle gidecek. Helsinki'den yola çıkacak ve Rusya, Ukrayna, Romanya, Bulgaristan, Türkiye, Kazakistan'a uğradıktan sonra Pekin'e ulaşacak. Trenin yol boyunca uğradığı şehirlerde barış ve kadın politikalarının tartışıldığı çeşitli toplantılar düzenlenecek. Ayrıca, trende de aynı konularda atelye çalışmaları yapılacak. Bizden de Ayşe Düzkan bu trende olacak.

Sen ağzınla kuş tut,

Courtney... hayatta ilgi duyduğu her şeye bulaştı. Dünyayı gezdi, çok okudu, çok insan tanıdı. Bedenini öğrendi. Oyunculuğu denedi. Çeşitli gruplarda müzik yaptı. Sonunda hemcinslerinden oluşan grubu The Hole'u kurdu. Ve Nirvana'nın solisti Kurt Cobain ile evlendi. Frances adında bir kızı oldu. Bazı Kurt hayranları bu evliliği kıskandı, bazıları ise Courtney'i hiç sevmedi, suçladı. Oluruna gelmiş Courtney'in tek istediği, ailesinden ve müziğinden oluşan bu hayatı sonuna kadar götürmekti. Derken kocası intihar etti. Şimdi kız, yeni albüm çalışmaları, turneler, röportajlar ve uyuşturucular dolduruyor hayatını ve o eskisinden daha çok suçlanıyor. Müziğinden çok bu konuşuluyor.

Tüm dünyada rock'un yeni ilahı kabul edilen biriyle birlikte oldunuz mu hiç. Hayata şaşkınlık ve öfkeyle bakan kayıp kuşağın, Generation X'in simgesi sayılan biriyle evlenip çocuğunu doğurduğunuz oldu mu? Üstelik adına yüklenen bütün bu anlamlardan kaçmak, kendinden kaçmak isteyen, bu karşı konulmaz arzusunu bütün şarkılarında söyleyen, şarkılarını söyledikçe o red ettiği sıfatlara daha çok bürünen ve sonunda bu girdaptan kurtulmak için çareyi anasının "utero"suna (rahim) geri dönmekte bulan olağanüstü bir müzisyenle, dünyanın diline destan bir aşk yaşamış olabilir misiniz mesela?

Tamam, soruyu biraz daha insaflı bir hale getiriyorum: Hiç "kendinden nefret eden ve ölmek isteyen" biriyle evlendiniz mi? (Canım beni boşverin şimdi!) Peki daha basit bir soru soruyorum, siz hiç sürekli midesi ağrıyan bir herifle birlikte oldunuz mu, onu söyleyin.

İşte Kurt Cobain sürekli mide ağrıları çeken bir adamdı. Courtney Love da onun karısı. Hangisi, yani mide ağrısı mı, yoksa karısı mı hayatına daha önce girdi bilemiyorum, ama bugün Kurt'a çektirmiş olmakla suçlanan ve hakkında "son sevgilisiyle bilmem ne yaparken..." diye yazılıp çizilen bir tek karısı, mide ağrısından kimse söz etmiyor!

Halbuki mide ağrısı ne menem bir şeydir, çeken bilir. O ağrır, biz dinleriz, algıladığımız tek şey odur. Sonunda hayatla aramızdaki perdeyi aralamaya çalışmaktan vazgeçer, yani hayattan bezer yorgun düşeriz ve nihayet ağrı diner. Ağrının dinmesi, azgın dalgalarla sürüklene sürüklene vardığımız ıssız kumsalda uyanmaya benzer. Asıl önemli olan da bundan sonrasıdır zaten. Gözlerinizi açtığınızda ne hissediyorsunuz? Bir süre hayattan kopmuş olma ayrıcalığını muhafaza ediyor musunuz, o dinamizmden bir adım daha uzaklaşmış mı buluyorsunuz kendinizi? O noktada neresi daha yakın geliyor size, karşı kıyıda devam eden hayat mı, yoksa ananızın "utero'su mu? Nereye dönmek daha kolay?

Kurt Cobain'in tercihini biliyoruz. Hatta o tercihe nasıl adım adım yaklaştığına karısı Courtney Love kadar hepimiz tanık olduk. Zaten tanık olmaktan başka, yapabileceğimiz bir şey de yoktu, ne bizim ne de karısının. Çünkü mide Kurt'un midesi, hani yani paylaşılsa mide olmaz, o kumsal da ıssız bir kumsal zaten.

Roma'daki başarısız intihar girişiminden bir süre sonra, bu kez kesin sonuç elde etmek üzere küçük bir cephaneliğe dönüştürdüğü evinde, geçtiğimiz yıl 8 Nisan'da av tüfeğiyle kendini öldürdü Kurt Cobain. Ölmeden önce sık sık grubu Nirvana'yla değil, B.E.M'in solisti Michael Stipe'la çalışmak istediğini söylüyordu. "Everybody hurts" (herkes incitir) diyen bir adam insanı karşı kıyıya geçmeye ikna edebilir mi? Hiç sanmıyorum. Bu işin bir tek reçetesi var, o da Kurt'un içinde hiç var olmayan bir şeydi: ironi.

Eddie Vedder'in "Bana ilham veren şey ironi. Dünyaya iyi bir bakış açısı bu. Biraz ironi şart. Kendini öldürmeden kurtulmak için iyi bir yol..." şeklindeki sözleri, Pearl Jam için hâlâ şansımız varken, neden şöyle dünya gözüyle bir Nirvana konseri göremeyecek oluşumuzu açıklamaya yeter bence. Dostoyevski *Yeraltından Notlar*'da "diş ağrısından kıvranan bir 19. yüzyıl aydını" diye alay eder kendisiyle. Ne yazık ki Kurt Cobain "son çeyreğinin başından itibaren kendini 21. yüzyıl zanneden şu acayip 20. yüzyılda fena halde mide ağrısı çeken bir sanatçı" olduğunu göremedi, gördüyse de gulemedi buna, trajik buldu hatta. Bu yüzden üç kadını karşı kıyıda yalnız bırakıp gitti: annesini, karısını ve kızını. Annesi Wendy O'Connor hani olur da oğlu 30 yaşına kadar yaşarsa çok şaşıracağını söylüyordu (Yanılmadı, zaten anneler pek az yanılırlar, o da en fazla margarin konusunda olur!). Kızı Frances Bean, küçük ve ıslak parmağını fotoğraflara yapıştırıp "baba" demeye devam ediyor. Karısı Courtney'e gelince... Geçtiğimiz 11 Haziran gecesi hastaneye kaldırıldığında *overdose*'dan ölmek üzereydi, 12 Haziran sabahı yıkanmış midesiyle o ıssız kumsalda uyandı.

Courtney Love, kocasının "sağlığında" Nirvana'nın birlik ve beraberliğini tehdit etmek, bölmeye çalışmak, başarılarını engellemek gibi pek çok şeyle suçlanıyordu. Ayrıca Nirvana'nın başarılı çıkışının ardından Courtney'nin grubu Hole, dünya ahiret bacıları olarak plak şirketleri Geffen Records'la Nirvana'nın iki katı tutarında bir anlaşma yapmış, tabii bu da Courtney'in kirli siciline eklenmişti. *Vanity Fair* dergisi de, hamileliği sırasında eroin kullandığını öne sürerek annelerin en kötüsü ilan etmişti onu. "Courtney'e rastlamasaydım homoseksüel olurdum" diyen kocasının intiharı, çoğu kişiyi "Ohoo, Kurt bu kadına rastlamasaydı kendini de öldürmezdi o zaman!" diye düşündürdü ve bir zamanlar "Bunlar dünyanın en ideal çifti" diyenleri bile kaybetmiş olduk böylece. Kurt'un ölümünden sonra, Frances Bean'e iyi bir anne olmamak, onun yerine "son sevgilisiyle bilmem ne yapmak"la suçlanmaya devam etti. İnsan bir yılda kaç sevgili değiştirirse normal ya da çok olur, herhalde Batı'da da henüz bu konuda oluşmuş genel geçer bir kriter yok ki, Courtney'nin bütün sevgilileri "sonuncu" oluyor, kaçıncı olduklarını bilemiyoruz. Tek bildiğimiz, daha doğrusu züğürtlerin üzerinde en çok çene yorduğu, zor günlerinde onu hiç yalnız bırakmayan Michael Stipe'la olan arkadaşlığı.

Vox dergisinin Mayıs sayısında yayınlanan röportajında Kurt'tan sonraki hayatını anlatıyor Courtney: "Bir

Courtney!

bara girip çıkıyorum ve biliyorum ki, orada ne kadar uslu durduğumun ya da ne yapmadığımın hiç önemi yok. Ertesi ay nasıl bağırıp çağırıp herhangi biriyle s.kiştiğimden konuşuluyor." Hâlâ radyoda ya da MTV'de bir Nirvana parçası çaldığında sesi sonuna kadar açıyor, gerçek bir Nirvana hayranı o. Kurt'la ilk çıkmaya başladıklarından bu yana birbirlerine gönderdikleri, yazıp göndermedikleri bütün mektupları, notları saklıyor. Frances Bean'in geleceğini düşünüyor, büyüdükçe karşılaşacağı sorunlardan, intihar etmiş babasının gölgesinin onu sürekli takip etmesinden endişe duyuyor, bir de çocuğuna zarar vermek isteyebilecek manyaklardan. "İnsanların çocuğumu sömürdüğümü düşünmelerine aldırmıyorum", diyor, düşük çeneli olmasına rağmen kızı hakkında tartışmak ona zor geliyor. Çünkü, "O benim çocuğum ve çok özel", diyor "O hayatımda başarıyla yaptığım tek şey"...

Ya Kurt? "Şimdi düşünün: Hayatınızın en güzel dönemindesiniz, gençsiniz... Sonunda birlikte şarkı yazabileceğiniz biriyle tanışıyorsunuz. Daha önce hayatınızda hiç böyle bir şey olmamış. Bundan önce birlikte yazdığınız kişi sizden kötüydü, bu adamsa sizden daha iyi yazıyor. Ve ona aşıksınız, aynı zamanda en iyi arkadaşınız. Hayatınızda böyle bir şey olduğuna inanamıyorsunuz bile. Üstelik adam bir de güzel. Ve zengin. Ve müthiş bir rock yıldızı. Ve gördüğüm en iyi s.kici. Ve çocuk istiyor ve siz de çocuk istiyorsunuz. Hatta hep çocuk sahibi olmak istediniz. Ve söylediğiniz herşeyi anlıyor. Cümlelerinizi tamamlıyor. Ve miskin, ama mistik, dua etmekten, ilahi söylemekten, tanrıdan, İsa'dan hiçbirinden rahatsız olmuyor... Aydınlanmak istiyor... Neredeyse herşeyi mükemmel yapıyor... Görüp görebileceğim tek mutluluk... Ve sonra herşey bitti."

Courtney Love 12 Haziran sabahı yıkanmış midesiyle o ıssız kumsalda uyandı. Kurt ne demişti "Süperstarlığın bana öğrettiği en büyük şey, asla herkesin anlayabileceği kadar kusursuz bir şey söyleyemeyeceğim ya da yapamayacağım oldu". Özellikle son bir yıl içinde Courtney'nin de sindire sindire öğrendiği bu şey öyle bir şey ki, insan karşı kıyıya da, anasının "utero"suna da eşit uzaklıkta bırakır. Nereye dönmenin daha kolay olduğu "çok kişisel" bir tercih meselesidir artık, her halükârda anlayışla karşılanır.

Tabii eğer siz ana değilseniz. Tabii karşı kıyıda yalnız bırakacağınız kız çocuğu sizin "utero"nuzdan çıkmamışsa eğer.

Yeşim

Düşünüp Düşünden Ayrı Kalmak

Sevda türküleri tuttursam da telli duvaklı / Yanıma korlar mı adam seni / Koparıp acıtmazlar mı beni / Nafile yanar elim dudağım / Seni bana yar ederler mi

Hemen herkesin kağıt bebeğe benzediği bir ortamda, "gerçek kadın" görüntüsü veren, meselâ yataktan makyajsız kalkan bir kadın, Sibel Alaş, büyük bir titizlikle hazırlandığı belli olan klibiyle karşımızda. Resimlerden kıyafetlere belli ki herşeye özenilmiş, üstelik de anlamlı ve derinliği olan imgelerle seyredeni gerçekten etkileyen bir atmosfer yaratılmış. Düşünen, düşündüğünü saklamak ihtiyacı duymayan bu genç kadın bize sesleniyor:

Yağmur bulutu unutursa / Dalında çiçeği kurutursa / Yar benden utanırsa / Düşündüm, düşümden ayrı kaldım

Düşündüklerinizin düşlerinizi neden engellediğini merak ediyorsanız kaçırmayın!

kan kardeşler karteli

kartel, ağırlıklı olarak almanya'da yaşayan türk gençlerinden oluşan bir grup. birkaç rap grubunun bir araya gelmesiyle oluşmuş. ne dedikleri tam anlaşılmasa da (türkçeyi gerçekten bu kadar kötü mü telaffuz ediyorlar yoksa şarkı söylerken mahsus mu telaffuzlarını bozuyorlar ondan emin değilim) yaptıkları müzik, kendi türü içinde - hip hop diyorlar- fena değil, arada buraların müziğinden renkler de var. ama sözlerin anlayabildiğimiz kısımları ve klip, insanın kanını donduruyor.

son derece öfkeli gençler var khpte, üstlerinde başlarında türk bayrakları, kimisinin kulağı küpeli. ama aynı maçtan, yatılı okuldan dağılanlar gibi küskün, kızgın, içinde biriktirdiği şiddeti boşaltacak yer arayan ifadelerle şarkıyla konuşma arası birşeyler haykırıyorlar. arada kızlar duyulsa da, esas sesler, esas sözler erkeklerin. ve söyledikleri içinde en net anlayabildiğimiz şey, "gel, gel, gel kartele gel, karteldekiler kan kardeşler / kan kan kan kan kardeşler". "kan" kelimesi o kadar güçlü ve fazla sayıda tekrar ediliyor ki, çocukların bu sözden, bu sözün akla getirdiklerinden hoşlandıklarım düşünüyorsunuz. şarkı söyleyenlerin gerek birer birer gerekse topluluk halinde görünüşleri, halleri, yürüyüşleri sokakta yollarına çıkan her kadını ürkütecek havada. kızdıkları herşeye ceza vermek üzere geliyorlar, cezalandırmak için ellerindeki esas silahın penisleri olduğu, akıllarından, kime kızıyorlarsa onlara tecavüz etme fikrinin geçtiğini tahmin etmek zor değil. arkalarında ise, türk bayraklı, elleriyle kurt işareti yapanların katıldığı cenazeler (solingen'de ölenlerin cenazeleriymiş), türk milliyetçiliğini temsil edebilecek çeşitli görüntüler. almanya'da büyümüş, almanların yabancı düşmanlığıyla başbaşa yaşamış bu gençler, her fırsatta faşizan eğilimleri olmadığını tekrar ediyorlar, yaşadıkları koşullar, böyle temalara neden ve nasıl açık olabileceklerini açıklar mahiyette... ama klipleri, her türden milliyetçiliğin kadınlar için ne anlama gelebileceğinin iyi bir örneği bence.

ayşe düzkan

Vişnenin Cinsiyeti
Jeannette Winterson

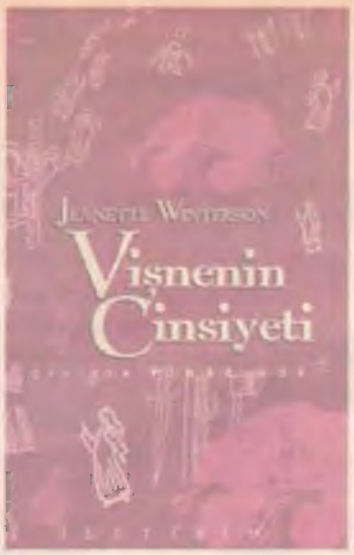

İletişim Yayınları, Mayıs 1995
Çeviren: Pınar Kür

Vişnenin Cinsiyeti zaman, kader, kendini arayışa dönüşen keşif tutkusu, aşk, kadınlar ve erkekler gibi çok çeşitli temalar arasında dolaşan bir roman; okurken masal ve macera tadı veren, bittiğinde insanı yoğun bir gerçeklik duygusuyla başbaşa bırakan, bugünü anlatan bir tarihsel roman. Zaman mekân ve karakterler yerçekiminin baskısından kurtulmuş gibiler; kolaylıkla içiçe geçip sonra yemden ayrışan zaman dilimleri ve yerler, yer ve konum değiştirip dünyayı başka bir açıdan gören karakterler. Bu noktada Jordan'ın kadın elbiseleri giyip hayatının bir bölümünü kadın olarak yaşaması romanın önemli bir özelliğine götürüyor bizi: Jordan kadınların arasında bir başka dünya, bir başka dil keşfediyor. İşte bu başka dünya, başka dil, bu değişik zaman ve mekân algılaması romanın tümüne hakim: roman kadınlarla erkeklerin dünya üzerindeki varoluşlarının birbirinden çok farklı olduğunun sürekli olarak farkında.

Bu romanda kadınlar kahraman, ürkütücü, kuvvetli, bilge olabiliyor, hatta ilgi çekici hayatlar bile yaşayabiliyorlar. Dünya, politika vle kendileri üzerine düşünmekle kalmayıp, kimse onları zorlamadığı, hatta engellediği halde, eyleme bile geçebiliyorlar, değiştiriyorlar. Geceleri danseden 12 prensesin en küçüğü Fortunata, prensinden ve evlilikten kaçıp kaderini değiştiriyor. Kitabın sonunda yazar, 1600'lerin İngiltere'sinde yaşayan ve kralı dinsizlikle suçlayan püritenlere düşman köpekli kadınla, Thames nehrinin sanayi atıklarıyla kirletilmesine karşı çıkan kimyager kadını dünyayı kötülüklerden kurtaran aynı arıtıcı ateş içinde birleştiriveriyor: Biri veba artığı Londra'nın yangınına bir fıçı yağ dökerken, diğeri ırmağı kirleten fabrikayı yakmaya hazırlanıyor. Denizci "sevgili", "beni kurtarmaya çalışıyor" diye düşünüyor, çünkü "tüm ırmaklar denize akar". Kimyager kadın hem kendisi, hem köpekli kadın, hem de Fortunata'dır; denizci Nicholas aynı zamanda, köpekli kadının gezgin oğlu Jordan'dır.

Danseden 12 prensesten 11'inin sonradan kocaları olan prenslerle yaşadıkları mutsuz evlilikleri ve bunlardan kurtulup tekrar bir araya gelmelerini, köpekli kadının oğlu gezgin Jordan'ın kalbini çalan en küçük prensesin, prensinden ve evlilikten kaçarken neyi tercih ettiğini, Artemis'in Orion'un tecavüzüne uğradıktan sonra nasıl artık eski Artemis olamadığım ve daha pek çok kaderi değiştirilmiş efsaneyi bu romanda bulabilirsiniz.

Bu arada Pınar Kür'ün mükemmel çevirisinin kitaptan alacağınız keyfe romanın kendisi kadar katkıda bulunacağım da eklemeliyim.

Nesrin Tura

Kadın Olmak / Yaşamak / Yazmak
Fatmagül Berktay

Fatmagül Berktay'ı belki tanırsınız, önceleri Ankaralı'ydı, şimdilerde İstanbullu. İ.Ü. Kadın Sorunları Araştırma Merkezinde öğretim görevlisi olarak çalışmalarını sürdürüyor. Ve denemeler yazıyor. Yazıyla kendini barıştırmış, size de keyifli serüvenler sunuyor; Kadın Olmak/Yaşamak/Yazmak, onun 1986-1992 yıllarında yazdıklarından bir derleme.

Fatmagül'ün kalemine takılmış kişiler, filmler, kitaplar, tiyatro oyunları sizin herşeyi başka bir gözle değerlendirmenize yol açabilir. Sylvia Plath ya da Ernest Hemingway, özelllikle de Simone de Beauvoir'la bir başka tanışıklık yaşatabilir. Fatmagül'e göre kadın olmak ile yazmak arasında karmaşık, çelişkili ve acılı bir ilişki var. "Kadının kalemi eline alıp kendisini dile getirmeye, kendi adını kendisi koymaya" kalktığında neler üretebileceğini gösteriyor; üstelik de "yeni bir dilbilgisi" peşinde koşarak. Kitapta "Türkiye'de Kadın Olgusu", "Ortaçağ'da Kadınlar" gibi üzerinde düşüneceğiniz, tartışacağınız yazılar da var. *Kadın Olmak/Yaşamak/Yazmak*, "yazma serüveni" üzerine düşünen kadınların kayıtsız kalamayacağı zengin bir kitap. Türkiyeli, feminist bir kadın yazarın yazma serüveni.

Pencere Yayınları

Gorilleri seviyorum

ABD'de bir grup feminist kadın aşırı erkek buldukları müzeleri, sanat galerilerini basıp yöneticileri muz yağmuruna tutuyor. Ölmüş kadın sanatçıların isimlerini kod adı olarak seçen ve kendilerini goril maskelerinin ardına gizleyen bu kadınları sevivorum. Goril kızlarla ilk kez 1985 baharında tanışmıştık. New York Modern Sanat Müzesi'nde düzenlenen uluslararası bir sergiye 160 erkek sanatçıya karşılık 13 kadın sanatçının eseri alınınca ortaya çıktılar. Ve bir gece her taraf "Gerilla kızlardan kamuoyuna mesaj" imzalı esprili posterlerle donatıldı. Daha sonraları Körfez Savaşı'na, evsizlere, tecavüze ve kürtaja da el attılar. Şimdi de New York sokaklarında dolaşarak hedef aldıkları sanat galerilerine, müzelere, sergi açılışlarına ani baskınlar düzenliyorlar. Genellikle mini etek, topuklu ayakkabıları ve erkeklerin tahammül edemediği sivri dilleri var. Sevmemek elde mi?

asuman

Boys on the Side

Kadın dostluğu üzerine

Sinemalarda "Erkek Yok, Problem Yok" adıyla gösterilen filme, sırf bu nedenle önyargıyla bakıldı. Oysa hiç de korkacak bir şey yoktu. "Erkek yok, problem yok"un ispatlanacağım mı sanıyorlardı ne? Bunları film üzerine yazılan yazılardan çıkarıyorum. Neyse, seyredenler pişman olmadı. Şimdiye dek filmi görüp de hoşlanmayana rastlamadım.

Şarkıcı, lezbiyen Whoopi Goldberg, AIDS'li Mary Louise Parker ve sevgilisinin dayağından kaçan, katil ve hamile sarışın Drew Barrymore biraraya gelmiş kadın dostluğunu anlatıyorlar. Müthiş üçlü, zaman zaman Thelma ve Louise'i hatırlatan görüntülerle sizi kendi dünyalarıyla tanıştırıyor, biraz da "düşünün" diyorlar. Hani, cinsel organımızın adını yüksek sesle söyleyebilmenin ne anlama geldiğini! Sevginin cinsellikle buluşmasını! Ailenin ve düzenin adalet anlayışını! Kocaman kocaman tartışılması gereken konular, küçük küçük sorulmuş. Hem de hüzünlü bir öykü içinde. Adı da gerçekten pek uymamış.

asuman

ABONE OLAN MUTLU OLUR (BİZ DE!!!)

Pazartesi'ye abone olursanız mutlu olursunuz! Her sayı bayiye geldi mi, gelmedi mi stresini yaşayacağınıza **Pazartesi** ayağınıza kadar gelir. Az mutluluk mu? Hem dergiye olur da zam gelirse, siz muaf olacaksınız. (Abone olursanız ayrıca bizi de mutlu edeceksiniz.)

YENİ OKURLAR KAZANMAK İÇİN ABONE KAMPANYASI AÇTIK!

5 abone yapana bir kitap, 10 abone yapana ücretsiz abonelik hediye

ABONE FORMU

Adı: .....
Soyadı: .....
Adres: .....
.....
.....
.....
.....
Abone süresi: .....
Başlangıç tarihi: .....

Türkiye içi: Müjde! Artık bir posta çeki hesabımız var. Yani ücretsiz havale gönderebileceksiniz.
Kadın Kültür ve İletişim Vakfı Posta Çek Numarası: 662 965.
Yıllık abone ücreti 420.000 TL.,
Altı aylık abone ücreti 210.000 TL.

Türkiye dışı:
Bir yıllık 50 DM, Altı aylık 25 DM.
Döviz Hesabı: Asuman Bayrak, Türkiye İş Bankası Taksim Şubesi, İstanbul.
Hesap Numarası: 1052 / 30100 / 3184936

Dikkat: Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunuzu bize gönderin. Biz de size her ay **Pazartesi**'nizi postalayalım.

Dergimize Almanya'da bulunan Kadın Vakfı Frauen-Anstiftung (FAS) destek vermektedir.

Gezinda

GEZİ

Tarih ve Toplum
Tarih ve Toplum gezilerine katılanlar çok memnun kalıyorlar. 25- 27 Ağustos, **İmroz**'a (Gökçeada) bir gezi var. Katılmak isteyenler Fest Seyahat Acentası'm arayabilirler.
(0212) 258 25 73, 258 25 89

Göçerler
Göçerler Fotoğraf Kulübü, her zamanki gibi gezdiriyor!
5-12 Ağustos'ta, **Kaçkarlar** gezisi gerçekleşecek. Kıyı boyunca denizle birleşen sıradağlar, köylerde, yaylalarda şirin ahşap evler. Ayder'de yöreye özgü tulum dinleme, hatta horon tepme şansı. Herkesin katılabileceği günlük yürüyüşler. Ayder, Çaymakçur, Aşağı ve Yukarı Kavron Yaylaları, Mazovit ve Zilkale, Çat yaylaları... Konaklamalar ahşap dağ pansiyonunda olacak. İlle de "güney" takıntınız yoksa, tavsiye ederiz.
12-19 Ağustos. **Barhal-Ayder Geçişi** biraz zorluğu sevenler için. Karadeniz'in yağışlı iklimini ve ıslanma riskini göze almak gerekiyor. Üstelik çadırlarda konaklanacak. Korkmayın, eşyaları katırlar taşıyacak. Ama buna [illegible]oluğa değer. Gece yıldızlarla aranızda hiç bir şey yok, ne bir bina, ne telefon, ne de elektrik telleri. Dağ başında doğayla başbaşa. Daha ayrıntılı bilgi için 0216.414 44 74'ü arayabilirsiniz.

Fotoğrafevi
Fotoğrafevi'nin pazar yürüyüşleri devam ediyor. 750 bin lira.
6 Ağustos, **Delmece Yaylası.** Patikalar, dere geçişleri ve iki katlı şelale.
20 Ağustos, **Nüzhetiye** kır yürüyüşü. Çantanızın bir köşesinde, bardak, yara bantı, matara, tırnak makası, şapka, küçük çakı, fotoğraf makinesi, gözlük, pudra ve şemsiye bulundurmanız gerekiyormuş.

FARUK AKBAŞ, FOTOĞRAFEVİ

Fotoğrafevi'nin büyük turları da var.
5-13 Ağustos. **Kaçkarlar.** Yine dağ, yayla filan.
5-13 Ağustos ve 12-20 Ağustos **Kaçkar Geçişi.** Doğu yüzünden Batı yüzüne geçiş. Buzul gölleri, yaylalar ve zirve.
19-27 Ağustos, **Verçenik Dağları.** Tam 3710 metre. Biraz keyif, biraz serüven.
5-13 Ağustos, **Kelebekler Vadisi.** Patara. Karaköy, Ölüdeniz, Gemiler Koyu, Faralya, Dalyan, Ekincik. Yüzme, yürüyüş, isteyene rafting.
19-27 Ağustos, **Akdeniz Doğa Gezisi.** Köprülü Kanyonu, Selge, Perge, Faselis, Olimpos, Termesos... Göl, deniz ve nehirlerde yüzme. Yürüyüşler ve isteyene rafting.

MÜZİK

Hayal Kahvesi
Hayal Kahvesi, Çubuklu Limanı'nda, Ağustos ayı içinde çarşamba Bulutsuzluk Özlemi, perşembe Juke Box, cuma Blues Express, cumartesi Commercial çalıyor.

SİNEMA

Alkazar ve Avrupa
Beyoğlu'ndaki Alkazar ve Avrupa sinemaları eski f lmleri göstermeye devam ediyor, kaçırdığınız filmleri görmeniz için bir fırsat. Biz dergiyi hazırlarken ancak Ağustos'un 17'sine kadar olan program belliydi.

Alkazar
1 Ağustos, **Venüs'le Buluşma.**
2 Ağustos, **Yasak İlişkiler,**
3 Ağustos, **Cennet Sineması,**
4 Ağustos, **Oyuncu,**
5 ağustos, **Yabancı Kuşak,**
6 Ağustos, **Akdeniz,**
7 Ağustos, **Bugsy,**
8 Ağustos, **Doğadaki Umut,**
9 Ağustos, **Kızarmış Yeşil Domatesler** (Bu filmi mutlaka görün),
10 Ağustos, **Ateş Üstünde Yürümek,**
11 Ağustos, **Müthiş Yemek,**
12 Ağustos, **Temel İçgüdü,**
13 Ağustos, **Acı Ay,**
14 Ağustos, **Affedilmeyenler,**
15 Ağustos, **Birkaç İyi Adam,**
16 Ağustos, **Son Mohikan.**
17 Ağustos, **Bodyguard,**
Avrupa
1 Ağustos, **Arizona Rüyası,**
2 Ağustos, **Philadelphia,**

3 Ağustos, **Kara Çarşaflı Gelin.**
4 Ağustos, **Schindler'in Listesi,**
5 Ağustos. **Rezervuar Köpekleri,**
6 Ağustos, **Düşler,**
7 Ağustos, **Örümcek Kadının Öpücüğü.**
8 Ağustos, **Doğadaki Umut,**
9 Ağustos, **Acı Çikolata.**
10 Ağustos, **M. Butterfly,**
11 Ağustos, **El Maria Cei.**

KONSER

Rumeli Hisarı Konserleri devam ediyor.
1-2 Ağustos, **Nilüfer.**
3-4 Ağustos, **İzel,**
5-6 Ağustos, **Edip Akbayram.**

8-12 Ağustos, **Ajda Pekkan,**
13-14 Ağustos, **Arif Sağ,**
Sezen Aksu konserleri ise 17 Ağustos-3 Eylül arası.
Eh, Sezen Aksu son kasetiyle o kadar büyük bir sükse yaptı ki, 18 konser fazla sayılmaz. Rumeli Hisarı gişesinin numarası 287 10 67. Bilet fiyatları 300, 400, 500 bin lira. Doğrusunu isterseniz 300 bin liralık yerler en iyisi. En arkada, ağaçların altında (hatta içeriye çantanızda soktuğunuz kaçak biraları yudumlayarak) konser izlemek daha zevkli gelebilir. (Kesinlikle daha zevkli. Tecrübeyle sabittir.)

PANO

ÇIKARTMA
• *Pazartesi*'yi aldığımız bayiye, işyerinize, okulunuza, arabanıza hatta çantanıza yapıştırabileceğiniz çıkartmalarımız hazır. Üzerinde "Pazartesi okuyorum" yazıyor. Siz de ister misiniz? Bir telefon edin de konuşalım.

BULUŞMA
• Her ayın ikinci cumartesi günü *Pazartesi* okurlarıyla buluşmaya söz vermiştik. Bu ay 12 Ağustos Cumartesi günü, öğleden sonra yine Bilar'dayız. Bekleriz. Adres: Zambak sokak, 4/7, Beyoğlu.

İŞ ARAYANLAR
• Evde elişi pano, seccade, sehpa örtüleri yapıyorum. İstanbul'da oturuyorum, iş arıyorum. **Zeynep**

• İzmir'de yaşıyorum. Sekreterlik, halkla ilişkiler işlerinden anlarım. Denevimliyim. İş arıyorum. **Yadigâr**

• Ne iş olsa yaparım. Tekstil ya da ev işlerinde çalışabilirim. Kadıköy'de oturuyorum. **İpek**

(İş arayanların telefon numaraları Pazartesi'de. İlgilenenler bizi arasın.)

TEŞEKKUR
• 21 temmuz cuma akşamı yola çıkacaktım. o gün de alınan konsolosluğu'ndan transit vize için bıraktığım pasaportumu almam gerekiyordu. gittiğimde konsolosluğun kapalı olduğunu, dolayısıyla pasaportumu ancak pazartesi alabileceğimi öğrendim! biletler alınmış herşey hazır, büyük panik yaşadım. işte o sırada, orada çalışan **pazartesi** okuru leylâ, bana yardım ederek pasaportumu alabilmemi sağladı. kendisine minnettarım. ne kadar teşekkür etsem azdır. yani diyecek lâf bulamıyorum. sevgiler. **ayşe**

OZUR
• Geçtiğimiz ay, Bakırköy Belediye Tiyatroları Hayal Bahçesi Yaz Etkinliklerine katılacağımızı söylemiş, orada buluşuruz demiştik. Sayın Belediye yetkililerinin "gayreti" ile bu isteğimiz gerçekleşemedi. Nedenini hiç anlayamadık. Kusura bakmayın. Daha güzel şenliklerde buluşma dileğiyle... **Pazartesi**

DUZELTME
• Hatırlayacağınız gibi üçüncü sayımızın kapak haberi Ankara Dışkapı SSK Hastanesinde yaşanan cinsel tacizlerdi. Haberde yer alan "...şu sıralarda soruşturmayı yürüten müfettişler hafif tehdit yollu uyarılarda bulunuyorlar... çalışanları bakın bundan birşey çıkmaz diye vazgeçirmeye uğraşıyorlarmış" cümlesindeki "müfettişler" sözcüğü tashih hatası nedeniyle "müfettişlere" olarak basılmış, cümlenin devamı okunduğunda zaten hata anlaşılıyor, ama yine de düzeltme yazmak durumundayız. Özür dileriz.

"...Son zamanlarda Osmanlı kadınlığı can sahibi olduğunu, var olduğunu gösterdi... Düşünenler eski hayattan bıktı, düşünemeyenler de bıktı. Artık başka bir hayata girmek ihtiyacı, hemen kadınlığın her tarafında his olundu... Artık kadınlık böyle yaşamayacaktır ve yaşayamaz. Buna katiyen emin olunuz."

Kadınlar Dünyası, 1918

"Kırat'ın dişi binicisi sizi mahçup etmeyecek." !!!

Tansu Çiller, 1995

PAZARTESİ

Kadınlara Mahsus Gazete
(Aylık kadın dergisi)

Sahibi: Kadın Kültür İletişim Vakfı
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Filiz Koçali

Her gün dergide olup, her türlü işe koşturup, bu işten ekmek yiyenler (Yazı Kurulu):
Asuman Bayrak, Ayşe Düzkan, Filiz Koçali, Hülya Eralp, Semra Emre.
Pazartesi günü dışındaki mesaileri kendilerine kalmış mutlu çoğunluk (Yayın Kurulu):
Beril Eyüboğlu, Emel Deniz, Esra Koç, Fadime Gök, Filiz Kerestecioğlu, Füsun Özlen, Gülnur Savran, Handan Koç, Meltem Ahıska, Minu İnkaya, Nermin Coşkun, Nesrin Tura, Nural Yasin, Yaprak Zihnioğlu.

Günü saati belli olmayanlar (Çizerler):
Ayşen Baloğlu, Feyhan Güver, Ramize Erer, Semra Can.
(İllüstratör): Rana Mermertaş.
Arşiv Sorumlusu: Ayşegül Ulus
Adres: Şehit Muhtar Caddesi, 60/5, Talimhane, Taksim, İstanbul.
Tel: (0212) 256 28 59, 256 98 14-15
Basıldığı Yer: Özer Yayıncılık Ltd. Şti, Hadımköy, İstanbul
Dağıtım: Birleşik Basın Dağıtım